

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 823

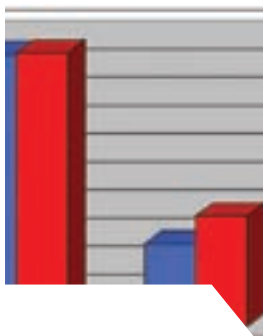
25. SIJEČNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

Izaslanstva HNV-a i DSHV-a u Zagrebu

Jača potpora Hrvatima u Srbiji

8

Nacionalni identitet Hrvata u Vojvodini i izloženost hrvatskom masmedijskom prostoru (II.)

Potpore hrvatskim nacionalno-manjinskim pravima

11

Aktivnosti KPZH-a Šokadija iz Sonte

Šokačka kuća sve prepoznatljivija

12

Zlatko Žužić, tajnik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata i urednik Zova Srijema

Opstajemo svjedočeći istinu

20

Dani biskupa Ivana Antunovića

Povijest Subotičke biskupije

31

Izložba i projekcija filmova na Verušiću

Dužijanca među pukom

34

Blagdan sv. Vinka, zaštitnika vinogradara, obilježen u Rumi

U spomen na rodne vinograde

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Dobra i loša vijest

»S vjesni smo da međusobnim optuživanjem, manipuliranjem povijesnom istinom, interpretacijom ratnih događaja za dnevno-političke svrhe, vrijeđanjima i ponižavanjima zbog pripadnosti određenoj naciji ili vjeri ostajemo zarobljenicima prošlosti i gubitnicima u sadašnjosti. Zauzimamo se da se znanstveno istraži i argumentirano utvrdi istina o stradanju za vrijeme II. svjetskog rata i u vrijeme rata u Hrvatskoj od 1991. do 1995. kako bi se prestalo licitirati s brojem stradalih te im se vratilo dostojanstvo koje imaju kao žrtve«. Zajednička je ovo izjava biskupa Hrvatske biskupske konferencije i episkopa Srpske Pravoslavne Crkve u Hrvatskoj upućena sa susreta koji je održan prošloga tjedna u Požegi. Prva je misao, pročitavši ovu poruku kako je ovo veoma dobra vijest, druga kako bi bilo dobro kada bi istu takvu zajedničku izjavu uputili i najviši dužnosnici država proizašlih iz bivše SFRJ, na primjer premijeri i predsjednici recimo Hrvatske i Srbije, a treća kako je malo koji medij prenio ovu dobru vijest. Loša vijest je da za sada takve izjave nema, i uglavnom dominira ono što su i sami biskupi i episkopi istakli govoreći o Hrvatskoj da je na »javnoj sceni velika količina negativnih stavova, zlonamjernih pristupa, bavljenja negativnostima kod drugih, a prelaženja preko vlastitih, što razdvaja ljude, stvara nepovjerenje i udaljuje jedne od drugih«.

Ako pogledamo javnu scenu u Srbiji, u kojoj se već drugi mjesec održavaju mirni prosvjedi pod geslom »Stop krvavim košuljama /#1 od 5 milijuna« situacija je još gora – rovovi između suprostavljenih strana su u ovome trenutku čini se nepremostivi, a što se tiče verbalnog nasilja ono je već odavno svakodnevnica. A da prosvjedi, koji se održavaju u dvadesetak gradova i mjesta Srbije nisu tek hir diktiran od oporbe ili grupice glumaca i novinara pokazuje i potpora prosvjedima koja je ovih dana stigla od 105 nastavnika i suradnika Filozofskog fakulteta i više od tri četvrtine profesora i nastavnika Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu.

Profesori s Filozofskog fakulteta ističu kako su ukinute političke, ekonomske i kulturne slobode; urušene institucije i primjena zakona; opći interesi podređeni osobnim i partijskim; da su čestim nepotrebnim izvanrednim izborima i tisućama skupštinskih amandmana obesmišljena demokratska prava i parlamentarni sustav, a društvo gurnuto u političko nasilje; da se progonima u tabloidima, prijetnjama, pritvorima, sudskim procesima i nasiljem pokušavaju zastrašiti i poniziti građani Srbije; da je u posljednjih pet godina, kumulativno gledano, Srbija jedna od ekonomija s najsporijim privrednim rastom u Europi...

Profesori s FPN-a poručuju pak da njihov studijski program počiva na vrijednostima koje su doveđene u pitanje: demokraciji, građanskim i političkim slobodama, uljudnom dijalogu s neistomišljenicima, nezavisnosti institucija, podjeli vlasti i slobodi medija i kažu kako su u ovom trenutku odlučili oglasiti se kako bi sačuvali ugled institucije i profesionalni integritet kako bi čiste savjesti izlazili pred studente i predavali ono što predaju. Profesori s oba fakulteta su posebno istakli: nesankcioniranje plagijata i lažnih diploma, tendencije urušavanja autonomije sveučilišta i profesionalnih standarda što sve vodi u novi val odljeva mozgova.

Profesori su izrazili nadu da će se i ostale kolegice i kolege iz akademske zajednice pridružiti inicijativi. Nagradno pitanje je hoće li im se pridružiti recimo kolege s pravnih fakulteta u Beogradu, Novom Sadu...

J. D.

Pokrajinski tajnik Mihály Nyilas s predsjednicima nacionalnomanjinskih vijeća

Jačanje dosadašnje suradnje

Jačanje dosadašnje dobre suradnje između Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, kao i suradnja vijeća među sobom, neophodni su za nastavak očuvanja interesa manjina u AP Vojvodini, zaključeno je na prvom radnom sastanku pokrajinskog tajnika **Mihálya Nyilasa** s predsjednicima novoizabranih nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, održanom prošloga tjedna u Novom Sadu. Sastanku je nazočila i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** s članom Izvršnog odbora Vijeća zaduženim za kulturu **Darkom Sarićem Lukendićem**.

»Cilj susreta jest da se svi međusobno upoznamo, da uspostavimo, nastavimo i unaprijedimo naš zajednički rad i suradnju. Protekla godina bila je veoma značajna za nacionalne zajednice u čitavoj državi. To je bila godina planiranja i uspostavljanja novih smjernica za budućnost manjina, a zajedno smo uobličili i nova zakonska rješenja Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, te Zakona o službenoj uporabi jezika i pisama, kao i Zakona o matičnim knjigama. Sada je pred nama veliki zadatak, a to je da zajedničkim snagama učvrstimo temelje manjina u Vojvodini, da njegujemo njihov jezik i njihovu kulturu, da ulažemo u obrazovanje i informiranje«, kazao je Nyilas.

Prilikom predstavljanja predsjednici nacionalnih vijeća pohvalili su spremnost resornog Tajništva da pomogne vijećima u svojim projektima. Također, oni su izrazili i nadu da će se tako dobra suradnja nastaviti i u 2019. godini.

»Dosadašnja suradnja HNV-a s ovim Tajništvom bila je na zadovoljavajućoj razini. Imali smo dobru suradnju po pitanju odobrenja i prijevoda udžbenika, organiziranja natjecanja za učenike, pri tome Tajništvu je osnovano i radno tijelo za osnutak hrvatskog Obrazovno-odgojnog centra u Subotici. Također, to Tajništvo uvažava mišljenja HNV-a o raspodjeli sredstava na nji-

hovim natjecajima. Nadamo se da će ova suradnja u budućnosti biti još bolja«, kaže predsjednica HNV-a Jasna Vojnić.

Svoje sjedište u AP Vojvodini ima sedamnaest nacionalnih vijeća, a za tekuću godinu iz pokrajinskog proračuna za njihove aktivnosti i funkcioniranje izdvojeno je 60,1 milijun dinara.

D. B. P.

Delegacija HNV-a na čelu s predsjednicom Jasnom Vojnić istoga je dana obišla i rodnu kuću **Josipa bana Jelačića** u Petrovaradinu, gdje se imala prigodu upoznati s problemima koji postoje na planu ulaska u posjed, planirane rekonstrukcije te privođenja namjeni toga objekta. Radni posjet je nastavljen obilaskom Područnog ureda HNV-a u Srijemskoj Mitrovici gdje se s voditeljem Ureda **Nebojšom Pismestrovićem** razgovaralo o planovima i aktivnostima za ovu godinu, kao i potrebama Hrvata u Srijemu.

Uršal u Zavodu za udžbenike

Članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal** bila je prošloga tjedna na sastanku u Zavodu za udžbeniku u Novom Sadu, gdje je razgovarala s izvršnom direktoricom odjela Zavoda i odgovornom urednicom za izdanja na jezicima nacionalnih manjina **Romanom Jovanović** te urednicom za izdanja na hrvatskom jeziku **Marijanom Vasić Stjepanović**. U razgovoru je bilo riječi o mnogim pitanjima usmjerenim na nastavak suradnje sa Zavodom.

»Bilo je riječi i o daljnjoj izradi nacionalnih dodataka iz geografije i povijesti, autorskih udžbenika za hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u skladu s novim programom nastave i učenja, kao i dogovor oko angažiranja autorskog tima, lektora, ilustratora i drugih. Razgovaralo se i o izmjenama postojećih udžbenika sukladno novim programima nastave i učenja, otvorena je i tema srednjoškolskih udžbenika za 1. razred Gimnazije, kao i mnoga druga pitanja«, kaže Margareta Uršal.

Inače, u veljači se planira promocija autorskih udžbenika i nacionalnih dodataka na hrvatskom jeziku.

D. B. P.

Pripreme za 8. sjednicu MMO-a

Supredsjedatelji Međuvladinog mješovitog odbora (MMO) za zaštitu nacionalnih manjina između Hrvatske i Srbije, državni tajnik **Zvonko Milas** s hrvatske strane i državni tajnik **Ivan Bošnjak** sa srpske strane, održali su prošloga tjedna u Zagrebu radni sastanak povodom priprema za 8. sjednicu MMO-a. Na sastanku se razgovaralo o provedbi preporuka koje su usvojene na 7. sjednici MMO-a koja je održana krajem siječnja 2018. u Be-

ogradu i Monoštoru te su se utvrđivale smjernice i dogovarala dinamika aktivnosti vezano uz održavanje 8. sjednice MMO-a koja će biti održana u Zagrebu i Pakracu u prvom tromjesečju ove godine, navodi se na internetskoj stranici Središnjeg državnog ureda.

Uz supredsjedatelje Zvonka Milasa i Ivana Bošnjaka, na sastanku su bili prisutni i predstavnici nekoliko tijela državne uprave Hrvatske i Srbije koja u svom djelokrugu rada obavljaju poslove vezane uz unaprjeđenje prava nacionalnih manjina.

H. R.

Dosije Zločini nad Hrvatima u Vojvodini

Fond za humanitarno pravo (FHP) predstaviti će svoj jedanaesti dosije pod nazivom *Zločini nad Hrvatima u Vojvodini* u

četvrtak, 31. siječnja (12 sati), u beogradskom Medija centru, najavila je ta organizacija.

U priopćenju FHP-a navodi se da je na teritoriju AP Vojvodine u Republici Srbiji, u razdoblju od 1991. do 1995. godine, Srpska radikalna stranka na čelu s **Vojislavom Šešeljem** provodila kampanju zastrašivanja i pritisaka na hrvatske civile s ciljem da se isele iz svojih kuća i napuste Srbiju.

»Kampanja je uključivala napade na privatnu imovinu i vjerske objekte, prijetnje, fizičke napade i ubojstva, ali i protjerivanje nekoliko tisuća Hrvata iz Vojvodine«, navodi se u priopćenju.

FHP napominje i da se kampanja zastrašivanja Hrvata u Vojvodini odvijala uz znanje i prešutno odobravanje tadašnjih političkih struktura u Srbiji.

»Dokazi predstavljeni u ovom Dosijeku pokazuju da su u pojedinim aktima nasilja nad Hrvatima sudjelovali i pripadnici Resora Državne bezbednosti Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije«, naveo je FHP.

H. R.

Roditeljski sastanak na temu prijevoza učenika

Grad Subotica od ove godine neće više financirati privatni prijevoz učenika nižih razreda koji se školuju na jezicima nacionalnih manjina (mađarski i hrvatski) i koji stoga, u slučaju nepostojanja toga tipa nastave, ne pohađaju najbliže škole u odnosu na svoju adresu prebivališta. Namjesto toga Grad nudi financirati autobusne karte za ove učenike, što roditeljima ne odgovara jer se radi o djeci koja su mala.

U kontekstu ovih izmjena, u Hrvatskom nacionalnom vijeću je prošloga tjedna održan sastanak s roditeljima djece koja koriste usluge organiziranog prijevoza. HNV je, dok se ovaj problem sustavno ne riješi, a kao prijelazno rješenje, organizirao prijevoz djece kombijem.

»Broj djece koji koristi ovaj vid prijevoza nije velik, ali je organizacija komplicirana. Roditelji su suradljivi i postoji isti interes da djeca sigurno i na vrijeme stignu u školu i kući. U stalnom smo kontaktu s roditeljima i drago nam je da smo u razgovoru otvorili i mnoga druga pitanja na koja ćemo zajedno tražiti odgovore«, kaže članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal**.

D. B. P.

Predsjednica i premijer Hrvatske primili predstavnike HNV-a i DSHV-a

Hrvatska će nastaviti podupirati Hrvate u Srbiji!

Vlada Hrvatske će u narednom razdoblju povećati izdvajanja za konkretne projekte koji su važni za položaj hrvatske zajednice u Srbiji, kao i zaštitu hrvatskog kulturnog identiteta

Predstavnike Hrvata iz Srbije primili su u utorak, 22. siječnja, u Zagrebu najviši dužnosnici Hrvatske – predsjednica **Kolinda Grabar-Kitarović** i premijer **Andrej Plenković**. Izaslanstvo Hrvata u Srbiji činili su dužnosnici Hrvatskog nacionalnog vijeća: predsjednica **Jasna Vojnić**, trojica dopredsjednika **Željko Šeremešić**, **Željko Pakledinac** i **Darko Vuković**, te predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnik u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov**.

Njihov službeni posjet Zagrebu započeo je sastankom s državnim tajnikom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonkom Milasom**. Na sastancima je bilo riječi o položaju hrvatske manjine u Srbiji i aktualnostima u rješavanju pitanja od značaja za unaprjeđenje njihova položaja.

Povećat će se izdvajanja za važne projekte

Premijer Andrej Plenković čestitao je novoizabranoj predsjednici HNV-a Jasni Vojnić, istaknuvši da je poštivanje prava i položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji važno pitanje za hrvatsku Vladu. U tom pogledu, naveo je kako se kroz Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Ministarstvo vanjskih i europskih poslova daje podrška projektima za hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji. Izrazio je spremnost hrvatske Vlade da u narednom razdoblju poveća izdvajanja za konkretne projekte koji su važni za

položaj hrvatske zajednice u Srbiji, kao i zaštitu hrvatskog kulturnog identiteta.

Žigmanov i Vojnić izvijestili su o dijalogu koji od početka prošle godine vode s najvišim razinama vlasti Republike Srbije. Posebno su izdvojili važnost ostvarivanja boljih mogućnosti obrazovanja na hrvatskom jeziku i pismu, kao i adekvatne zastupljenosti pripadnika hrvatske manjine u predstavničkim tijelima na državnoj, pokrajinskoj i lokalnoj razini. Založili su se i za uključivanje hrvatske zajednice u Srbiji u prekogranične projekte koji se financiraju iz europskih fondova.

Uz predsjednika Vlade na sastanku su bili i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas te državna tajnica u MVEP-u **Zdravka Bušić**.

Predsjednica Grabar-Kitarović je na sastanku zahvalila predstavnicima Hrvata u Srbiji na naporima koje ulažu u očuvanju hrvatske zajednice, čestitavši im na upornosti pri rješavanju vitalnih problema s kojima se ovdašnja hrvatska zajednica susreće. Naglasila je kako će institucije Hrvatske nastaviti podupirati Hrvate u Srbiji u očuvanju njihovog identiteta i zaštiti njihovog položaja.

Stvaranje okvira za nastavak uspješne suradnje

»To je nastavak naše redovite komunikacije kada su u pitanju predstavnici najviših razina vlasti gdje iznosimo naše razumijeva-

nje društvenopolitičkog trenutka, naših potreba, izazova pred kojima se nalazimo. U toj komunikaciji stvaramo okvire za nastavak uspješne suradnje koju smo ranije imali kad je u pitanju rješavanje otvorenih pitanja s kojima se kao pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji suočavamo. Hrvatska zajednica u Srbiji je institucionalno slabo razvijena, mi smo ranjena zajednica, mi smo zajednica koja ima najmanji bruto nacionalni dohodak u Europi, mi smo najsiromašniji Hrvati na svijetu, živimo u vrlo nepovoljnom društvenom ambijentu gdje više od 50 posto građana misli o Hrvatima izuzetno negativno, gdje su napetosti u odnosima između dvije zemlje u protekloj godini bile na najvišoj razini», rekao je Žigmanov nakon sastanka s predsjednicom Kolindom Grabar-Kitarović.

Istaknuo je da su Hrvati u Srbiji kao zajednica visoko nerazvijeni u odnosu na druge manjinske zajednice, te da imaju puno manje novca na raspolaganju. Takva situacija, rekao je, usložnjava položaj Hrvata u Srbiji i zatamljuje im perspektive.

»Naša očekivanja su vidjeti gdje je i u čemu Hrvatska može pomoći s obzirom na naše prioritete«, kazao je, jer su Hrvati u Srbiji još uvijek »svjedoci da neke stvari ne možemo ostvariti bez djelatnog interesa pojedinih segmenata vlasti u Hrvatskoj«.

Vojnić: Uzajamna pomoć

»Želimo biti dio struktura, kako srbijanskog dijela vlasti tako i hrvatskog. Mislimo da tu možemo puno pomoći s problemima s terena, s konkretnim slučajevima, kako i premijeru i predsjednici Hrvatske, da imaju informacije. Isto tako, oni nama mogu pomoći da naša riječ ima veću težinu. Tako da s njihovom podrškom i sve ono što radimo u Srbiji zaista ima ishode. Na primjer, nakon prošlogodišnje sjednice Međuvladinog mješovitog odbora, kada su se sastajali predstavnici dviju država, sve preporuke koje su bile u tom dokumentu su kasnije naišle na plodno tlo i onda smo ih zaista mogli i realizirati«, istaknula je Jasna Vojnić.

Zahvalivši hrvatskim vlastima na onome što su dosad učinile, Žigmanov je rekao da Hrvati u Srbiji imaju »elan, viziju i energiju« za ostvarivanje razvojnih projekata, ali da im je potrebna pomoć.

Zajamčena zastupljenost – daleko od rješenja

Govoreći o temeljnom političkom zahtjevu – da hrvatska manjina ima zajamčenu zastupljenost u parlamentu Srbije – Žigmanov je kazao da »je to najsloženije pitanje koje je još uvijek daleko od rješenja. Vidjet ćemo hoće li se i kada realizirati, ali od njega ne odustajemo«.

Na pitanje što bi se u Srbiji dogodilo da hrvatska djeca ne ustanu na himnu *Bože pravde*, kao što je bio slučaj u Vukovaru kada srpska djeca nisu ustala na hrvatsku himnu, Žigmanov nije htio špekulirati, ali je kazao da želi doprinosti relaksiranju hrvatsko-srpskih odnosa.

»Takva usporedba je vrlo teška, ono što je važno je da takvih deficita lojalnosti ne očitujemo i takvih iskustava nemamo«, rekao je.

»Naravno da nismo sretni kada se događaju etnički motivirani incidenti, ali ono što smo vidjeli da kao praksa postoji u RH a u Srbiji ne, jest da postoje osude, primjerene kazne i ukazivanje na nedopuštena djela«, istaknuo je Žigmanov, opisujući situaciju u Hrvatskoj generalno kao puno sređeniju od one u Srbiji.

Naglasio je pritom da u Hrvatskoj postoje reakcije vlasti na nedopuštena djela, postoji javna osuda, stigmatiziranje djela kao nedopuštenog i jasna poruka svima da je nešto nedopustivo.

»Meni je osuđeni ratni zločinac **Vojislav Šešelj** prijetio da će učiniti nada mnom ratni zločin, a niste imali očitovanje nijednog predstavnika vlasti, nije bila poduzeta nijedna mjera od tužiteljstva niti bilo kojeg drugog tijela«, kazao je.

Naglasio je i da građani Hrvatske mogu biti zadovoljni stanjem u svojoj zemlji koju je nazvao »uređenom i institucionalno razvijenom gdje stvari funkcioniraju«.

»Kada imate primjedbe u RH, kada vam je teško, sjetite se nas i bit će vam lakše«, poručio je.

Izvori: Hina, HRT

Potpورا hrvatskim nacionalno-manjinskim pravima

Jasno artikulirani i snažan hrvatski nacionalni identitet izražava nešto malo više od 50% ispitanika hrvatske nacionalnomanjinske zajednice * Kod oko 20% ispitanika je prisutan sindrom etnocentrizma * Oko 44% ispitanika daje potporu hrvatskom obrazovnom sustavu, a znatno više, oko 65% daje potporu hrvatskoj političkoj participaciji odnosno zahtjevu za političku ravnopravnost u Srbiji i uspostavljanje veza s Hrvatskom

Pišu: dr. sc. Jasminka Dulić i dr. sc. Zlatko Šram

Jedan od ciljeva ovog istraživanja bio je utvrditi jesu li i u kojoj mjeri latentne dimenzije nacionalnog identiteta i latentne dimenzije etnocentrizma značajni prediktori, na temelju kojih se može prognozirati davanje potpore hrvatskim nacionalnomanjinskim pravima, izražavanje političkog povjerenja u hrvatske institucije i »praćenje« hrvatskih medija.

U drugom nastavku ćemo stoga predstaviti dio rezultata koji se odnose na strukturiranje nacionalnog identiteta, etnocentrizma i davanja potpore hrvatskim nacionalnomanjinskim pravima. Prvo smo proveli faktorsku analizu skale nacionalnog identiteta (koja ukazuje na odnos osobe prema vlastitoj naciji) i skale etnocentrizma (koja, osim osjećaja prema vlastitoj naciji, uključuje i odnos prema drugim nacionalnim skupinama).

Nacionalni identitet i etnocentrizam

Latentna dimenzija nacionalnog identiteta sadrži dvije subdimenzije: *snažan osjećaj pripadnosti vlastitom narodu* i *potrebu za istraživanjem vlastitog nacionalnog identiteta* koji su međusobno tako snažno povezani da formiraju jednodimenzionalni konstrukt nacionalnog identiteta.

U tablici u kojoj su prikazani zbrojeni postotci slaganja i potpunog slaganja s tvrdnjama koje ova skala sadrži vidimo da

jasno artikulirani i snažan *hrvatski nacionalni identitet izražava nešto malo više od 50% ispitanika hrvatske nacionalnomanjinske zajednice.*

S druge strane, dimenzija *etnocentrizma* ukazuje na prisutnost potrebe za nacionalnom homogenizacijom (kohezijom), osjećaj određene vrste nacionalne superiornosti, snažan osjećaj lojalnosti, određene međunacionalne zatvorenosti i određenu vrstu nacionalne »egocentričnosti«. Međutim, ove odrednice etnocentrizma nisu tako snažno međusobno povezane, kao što su npr. odrednice nacionalnog identiteta, što znači da skala etnocentrizma nije tako homogena kao što je skala nacionalnog identiteta. (Ovo se posebno moglo vidjeti na temelju veličine koeficijenta homogenosti izraženog prosječnom korelacijom među česticama. Za skalu nacionalnog identiteta prosječna korelacija među česticama iznosi $r=0.62$, a za skalu etnocentrizma $r=0.19$).

Rezultati pokazuju da je kod oko 20% ispitanika prisutan sindrom etnocentrizma. Vidimo dakle razliku između manifestne prisutnosti nacionalnog identiteta i etnocentrizma. Ove su dvije dimenzije nacionalne svijesti međusobno umjereno povezane, što znači da ova dva konstrukta međusobno dijele oko 25% zajedničke varijance, ali i da se u socijalnopsihološkom smislu u pozadini ove dvije skale nalaze različite motivacije.

Tablica 1: Faktorska analiza nacionalnog identiteta

Varijabla	Slže se %
Imam snažan osjećaj pripadanja svom narodu	55.6
Dobro razumijem što pripadnost mome narodu znači za mene	57.2
Često sam radio/la stvari koje mi pomažu razumjeti porijeklo svoga naroda	51.8
Često sam razgovarao/la s ljudima kako bih saznao/la više o svom narodu	50.8
Jako sam ponosan/na na svoj narod	55.0
Provodio/la sam vrijeme trudeći se saznati više o svom narodu, poput njegove povijesti, tradicije i običaja	52.4
Sudjelujem u kulturnim zbivanjima svog naroda (glazba, ples, običaji....)	61.3

Tablica 2: Faktorska analiza etnocentrizma

Varijabla	Sláže se %
Od apsolutne je važnosti da svi pripadnici našeg naroda razmišljaju i ponašaju se na jednak način	29.3
Mi se kao narod moramo ujediniti, čak i ako bismo izgubili svu svoju osobnu slobodu	15.3
Svijet bi bio mnogo bolje mjesto ako bi se svi narodi ugledali na moj narod	9.5
Trebamo napraviti ono što je najbolje za naš narod i prestati brinuti kakve bi posljedice mogle biti za druge	21.6
Bez obzira na to što će se dogoditi, UVIJEK ću podržavati svoj narod i nikad ga neću iznevjeriti	35.0
Općenito, radije radim stvari s pripadnicima svog naroda negoli s pripadncima drugih naroda	21.2
Draže mi je ne biti u blizini ljudi čija je narodnost puno različitija od moje	8.9

Davanje potpore hrvatskim nacionalnomanjinskim pravima

Faktorska analiza je ukazala na postojanje dvije latentne dimenzije potpore hrvatskim nacionalnomanjinskim pravima. Prva dimenzija ukazuje na prisutnost potpore hrvatskom obrazovnom sustavu, a druga ukazuje na potporu hrvatskoj političkoj participaciji i vezama s Hrvatskom. Premda su ove dvije dimenzije političko-psihološki konceptualno različite, one su ipak međusobno povezane ($r=0.63$). Postoji dakle značajna vjerojatnost da će ispitanici koji se zalažu za *oživotvorenje hrvatskog obrazovnog sustava ujedno zahtijevati političku ravnopravnost u Srbiji i uspostavljanje kulturnih i političkih veza s Hrvatskom*. Ipak, ovdje trebamo imati na umu kako se radi o različitim, premda međusobno povezanim, nacionalno-političkim konstruktima.

Oko 44% ispitanika daje potporu hrvatskom obrazovnom sustavu, a znatno više, oko 65%, daje potporu hrvatskoj političkoj participaciji odnosno zahtjevu za političku ravnopravnost u Srbiji i uspostavljanje veza s Hrvatskom.

* Zbog prirode istraživanja i njegovog prilagođavanja novinskom tekstu izostavili smo užestručne termine i pojednostavili opis rezultata

Istraživanje je provelo Hrvatsko akademsko društvo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i NIU *Hrvatska riječ* na uzorku Hrvata iz Vojvodine.

Tablica 3: Davanje potpore hrvatskim nacionalnomanjinskim pravima

Varijabla	Sláže se %
F1: Potpora hrvatskom obrazovnom sustavu	
Djeca hrvatske nacionalnosti u Srbiji bi već u vrtiću trebala početi učiti hrvatski jezik	44.4
Hrvati u Srbiji bi obavezno trebali uključiti svoju djecu u škole u kojima se nastava odvija na hrvatskom jeziku	44.4
Hrvati u Srbiji bi trebali upisivati svoju djecu u hrvatske osnovne i srednje škole	41.0
Djeca hrvatske nacionalnosti u Srbiji bi trebala učiti svoju nacionalnu povijest, kulturu i književnost iz udžbenika napisanim i objavljenim u Hrvatskoj	49.2
Hrvati u Srbiji bi se trebali truditi uvijek govoriti na hrvatskom jeziku u svojoj svakodnevnoj komunikaciji	28.2
Hrvati u Srbiji bi trebali imati pravo da ističu zastavu svoje matične domovine na javnim mjestima i okupljanjima	44.4
F2: Potpora hrvatskoj političkoj participaciji i vezama s Hrvatskom	
Pripadnicima hrvatske nacionalne manjine mora biti garantirano razmjerno zapošljavanje u javnim i državnim službama Republike Srbije	67.6
Hrvati u Srbiji bi trebali koristiti pravo na dvojezične dokumente u mjestima gdje je hrvatski jezik u službenoj uporabi	67.5
Pripadnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji bi morali imati garantirana zastupnička mjesta u Narodnoj skupštini Republike Srbije	62.7
Hrvati u Srbiji bi trebali, koliko god je to moguće, biti povezani s kulturom svoje matične domovine	69.7
Hrvati u Srbiji bi morali imati vlastite radijske i televizijske programe na hrvatskom jeziku	65.4
Svi Hrvati u Srbiji bi trebali imati i hrvatsko državljanstvo, hrvatske osobne iskaznice i putovnice	61.2

Petrovaradin (ni)je središte općine

Koncem prosinca završena je javna rasprava o nacrtu novoga Statuta grada Novoga Sada. Rezultat javne rasprave nije objelodanjen, no, za glavne predložene izmjene je novosadska javnost vrlo brzo saznala. Jedna od njih vjerojatno nije začudila pomne promatrače organizacije i rada ove lokalne samouprave, navodno jedne od najvećih u Europi: gradske općine u Novome Sadu po usvajanju Statuta više neće postojati. One su formirane 2002., a potvrđene šest godina kasnije, uz obrazloženje da se formiraju »za obavljanje određenih poslova Grada«. To su Gradska općina Novi Sad (sa sjedištem u Novome Sadu) i Gradska općina Petrovaradin, sa sjedištem u Petrovaradinu. Granicu između dvije općine čini tok Dunava. U sastavu općine Petrovaradin ušla su naselja i katastarske općine: Petrovaradin, Srijemska Kamenica, Bukovac, Stari Ledinci i Ledinci.

Uslijed težnji za priznanjem niza osobitosti Petrovaradina, njegovi stanovnici su dobili prije 17 godina stanovitu zadovoljštinu. S pravom su je iščekivali, ne samo zato što je iz Petrovaradina praktički nastalo današnje naselje Novi Sad, nego jer zbog svoga položaja i značaja Petrovaradin u gotovo svim oblicima teritorijalne organizacije državnih entiteta na prostoru na kome se nalazi i jest imao poseban status. Promotrimo ukratko kako je to izgledalo samo od početka XX. stoljeća. Nakon ukinuća Vojne krajine, Petrovaradin se nalazio u Srijemskoj županiji (dijelu Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije) i imao je status municipalnoga grada (slobodnoga kraljevskoga grada). Srijemska oblast je postojala i u Kraljevini SHS, u kojoj je Petrovaradin bio »grad posebna statusa«, no nakon što je Kraljevina Jugoslavija podijeljena na banovine, on taj status gubi i biva prvi put »proгутan« od strane središta Dunavske banovine – Novoga Sada. Za vrijeme Drugoga svjetskoga rata formirani su u okviru Velike župe Vuka, kotarska oblast i grad Petrovaradin, dok je poslijeratna Jugoslavija u sustavu općina i srezova ipak gradski epitet ostavila Novome Sadu. Tako je bilo i u svim izmjenama teritorijalne organizacije SR Srbije sve do 1980. Tada Petrovaradin, kao središte srijemskoga dijela grada, postaje jedna od sedam gradskih općina Novoga Sada, da bi nakon dosad najkruće centralizacije Srbije, ostao na razini mjesne zajednice – jedine realno postojeće pravne osobe koja ostvaruje poneka kolektivna prava stanovnika Petrovaradina do dana današnjega.

Iako, naime, Gradska općina Petrovaradin traje već sedamnaestu godinu, nitko od njenih stanovnika nema od toga nikakvu

konkretnu korist niti se može obratiti ijednoj općinskoj strukturi, jer one nikada nisu ni formirane. Stječe se dojam da strukture koje su bile vladajuće u Novome Sadu nisu željele pravu decentralizaciju Grada nego da je ona bila formalno legalizirana radi postizanja nekih drugih interesa. Stoga su nekoliko puta, a posljednjom prigodom u obliku peticije prije osam godina, građani Petrovaradina tražili da se, u skladu sa Statutom Novoga Sada, povećaju nadležnosti Petrovaradina kao gradske općine i da Petrovaradin prestane biti općina »na papiru«, s ciljem poboljšanja kvalitete života. Peticija nije donijela nikakve rezultate u tom pogledu.

Glede najnovijega prijedloga izmjene statuta Novoga Sada, samo je Grupa za konceptualnu politiku javno iznijela mišljenje da se »ukidanjem općina urušava ideja o decentralizaciji i demokratizaciji društva«. Ova Grupa smatra da je »Grad Novi Sad velika općina i da daleko prevazilazi standarde političkoga organiziranja i samouprave kakvi postoje u razvijenim demokracijama europske zajednice. Ukoliko se Grad svede na jednu općinu, s razlogom se možemo pitati kojega grada je Novi Sad općina, ali je važnije pitanje i tada – tko odlučuje o tome kako se ljudi žele organizirati i ostvarivati pravo na lokalnu samoupravu«.

Petrovaradin po svemu sudeći opet neće biti ni formalno središte općine. Ostaje zaglavljen između ideala decentralizacije, olakšavanja sudjelovanja građana u donošenju odluka i ubrzanja administrativnih procedura s jedne strane, te realnosti koja se očituje u koncentraciji odlučivanja i moći te slivanju zajedničkih poreza najrazvijenijega dijela Vojvodine u jednu blagajnu. Glasne primjedbe Petrovaradinaca na svugdje vidljivu »novosadizaciju« njihovoga starog grada, potvrđenu i ovim statutarnim rješenjem, sigurno će još dugo trajati.

M. Tucakov

Šokačka kuća

sve prepoznatljivija na mapi

U okviru Projekta *Visitus – obogaćivanje turističke ponude za slijepu i slabovidne osobe*, sufinanciranog iz prekograničnog programa *Interreg IPA CBC Croatia – Serbia*, čiji je nositelj Grad Sombor, uz partnere – Općinu Erdut i Institut ekonomskih znanosti iz Beograda, *Šokačku kuću* u Sonti, koju vodi tamošnja hrvatska udruga *Šokadija*, nedavno su posjetile dvije skupine članica i članova Saveza slijepih iz Srbije i iz Hrvatske. Osobe oštećenog vida, slijepi i slabovidi iz Srbije i Hrvatske, sudjelovale su u prvoj promotivnoj turističkoj turi prilagođenoj

godini realizirali smo, a puno smo uradili i na našoj *Šokačkoj kući*. Iako još nije konačno dovršena, već je prepoznatljiva i postaje nezaobilazna točka na turističkoj mapi Apatina. Zahvaljujući suradnji s PMF-om iz Novog Sada postali smo i dio međunarodnog projekta *Sinergija kulture i turizma: korištenje kulturnih potencijala u manje razvijenim ruralnim područjima*, u kojega su uključeni subjekti iz područja turizma iz Italije, Slovenije, Mađarske, Bugarske, Grčke i Srbije. Za eventualne posjetitelje kuća je dostupna u svakom dijelu godine, a isto tako, na raspolaganju su im i kompetentne osobe koje puno znaju o prošlosti Sonte», dodaje Tadijan.

ovoj grupaciji ljudi, organiziranoj u Apatinu i Sonti. Turistička ponuda na prostoru Zapadnobačkog okruga u narednih nekoliko mjeseci obuhvatit će ukupno 30 turističkih točaka u Somboru, Apatinu, Bačkom Monoštoru, Sonti, Bezdanu i Telečkoj. Organizirane turističke ture za slabovidne i slijepu osobe na području Zapadnobačkog okruga i Osječko-baranjske županije postat će ustaljena praksa, tako da će *Šokačka kuća* imati nove posjetitelje već u prvim mjesecima ove godine.

Kapitalni projekt

»Prošla nam je godina bila ispunjena uobičajenim aktivnostima, uz pojačan rad na osposobljavanju našeg kapitalnog projekta, *Šokačke kuće*, za finalno privođenje namjeni«, kaže predsjednik KPZH-a *Šokadija* iz Sonte **Zvonko Tadijan**.

»Pratio nas je i jedan veliki problem, vezan za pojačano iseljavanje mlađeg dijela šokačke populacije iz Sonte. Zbog toga konstantno gubimo članstvo, što se osjeti čak i u radu dječje folklorne sekcije. Tijekom godine smo trajno izgubili dio postava malih folkloraca, a takve gubitke je sve teže nadoknaditi, jer se u Sonti rađa sve manje djece. Sve planirane manifestacije u ovoj

Pripreme za Guinnessa

Tijekom posljednjeg mjeseca prošle i početkom ove godine u prostorijama *Šokačke kuće* članica *Šokadijine* likovne sekcije **Ana Tudor** skoro svakodnevno radi. Na svojem kapitalnom djelu, slici *Kilometar Dunava*, radi naložene sitne preinake tehničke naravi, kako bi udovoljila strogim prohtjevima prosudbenog tijela *Guinnessove knjige rekorda*. Sada od njih čeka još samo termin tehničke provjere projekta i posljednje naputke. Podsjetimo, autorica je na 1.000 metara platna, odnosno na najdulju sliku na svijetu, prenijela jedinstvene krajolike Dunava od izvorišta do ušća, te njegovu ugroženu floru i faunu.

Nije zapostavljen ni pomladak. Članicama i članovima *Šokadijine* dječje folklorne sekcije priređeno je prijenovogodišnje druženje uz pjesmu, plesanje, sokiće i grickalice u prostorijama *Šokačke kuće*. Tom prigodom uručeni su im i novogodišnji darovi. Organizirano je i tradicionalno novogodišnje druženje članova i simpatizera udruge, pa je 2019. dočekan uz pjesmu i tamburaše u *Šokačkoj kući*.

I. A.

Javni sat malih tamburaša

Polaznici OGŠ **Stevan Hristić** iz Apatina, isturenog odjela Škole tambure na hrvatskom jeziku u Sonti, prvo polugođe su završili javnim satom, održanim u prepunoj učionici svoje škole u Sonti, a umijeće su pokazali i dan kasnije na pozornici Doma kulture u Apatinu. Kruna dosadašnjega rada svakako je izvedba pjesme *Kad zaigra srce u primaša*. Ozbiljan rad i velika posvećenost, kako učenika tako i njihove nastavnice **Emilije Pušić**, najavljuju nove uspjehe i u narednom razdoblju.

Zlatko Žužić, tajnik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata i urednik *Zova Srijema*

Opstajemo svjedočeći istinu

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Zajednica ima ogranke u Osijeku, Požegi, Virovitici, Koprivnici, Bjelovaru, Rijeci, Poreču, Zadru i Zagrebu, u kojima je najveća koncentracija prognanih, ali ima nas puno i u drugim gradovima u kojima se nismo uspjeli organizirati * Naša problematika, nažalost, nije dovoljno vidljiva jer mediji u Hrvatskoj, a posebno oni komercijalni, zanemaruju takve teme * Snaženje autoreceptije vlastitog kulturnog naslijeđa, identiteta i razvoja kolektivnog sjećanja morat će tako čekati neke druge projekte ili, ukoliko ih ne bude, srijemski Hrvati morat će se suočiti s pristranim interpretacijama i povijesnim prešućivanjem o njihovoj ulozi u Srijemu

Iako je prošle godine povodom haške presude lideru Srpske radikalne stranke **Vojislavu Šešelju** o protjerivanju i stradanju vojvođanskih, ponajviše srijemskih Hrvata tijekom 90-ih, bilo riječi u većim medijima u Srbiji i Hrvatskoj, o ovoj temi se u javnosti još uvijek nedovoljno zna i premalo govori. To nam, među ostalim, potvrđuje i naš sugovornik **Zlatko Žužić**, tajnik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Zajednica je osnovana krajem 1991. godine u Zagrebu s ciljem organiziranja raznih oblika pomoći protjeranim Hrvatima u tim iznimno teškim trenucima, ali i s namjerom očuvanja i promicanja baštine i kulture Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Uz povremena okupljanja članova, drugospomeniti cilj Zajednice je onaj koji danas više dolazi do izražaja. O protjeranim Hrvatima danas i radu Zajednice sa Žužićem smo razgovarali i o glasilu Zajednice *Zov Srijema* koje uređuje, te projektu *Biografski leksikon Hrvata istočnog Srijema*.

 Kada se spominju Hrvati iz Vojvodine protjerani početkom 90-ih (od 1991. do 1995. godine), spominje se broj od 30 do 40 tisuća ljudi. Tko je došao do tih podataka i na čemu se oni temelje?

Nažalost, službena brojka prognanih Hrvata iz Vojvodine ne postoji, ali okvirna je procjena kako je riječ o brojcima od oko 40 tisuća Hrvata koji su za vrijeme masovnog egzodusa devedesetih godina prošlog stoljeća iselili iz Vojvodine. Ta brojka se temelji na više izvora. Prvi je izvor evidencija članstva naše Zajednice. Naime, ona djeluje kroz devet ogrankata diljem Hrvatske (Osijek, Požega, Virovitica, Koprivnica, Bjelovar, Rijeka, Poreč, Zadar i Zagreb) te devet zavičajnih klubova, koji su organizirani prema mjestu stanovanja iz kojih su Hrvati doseljavali za vrijeme Domovinskog rata (Beška, Gibarac, Golubinci, Hrčkovci, Kukujevc, Nikinci, Slankamen, Petrovaradin i Srijemska Mitrovica). Svaki taj naš ogranak i zavičajni klub imaju svoju evidenciju, a generalnu evidenciju vodi Zajednica kao krovna institucija. Drugi izvor je niz knjiga vojvođanskih autora kao što je, primjerice, knjiga preč. **Marka Kljajića** *Kako je umirao moj narod* i treći izvor je službeni popis prognanih vojvođanskih Hrvata, započet 1992. godine, koji je financirala tadašnja Vlada Hrvatske, prekinut nekoliko godina kasnije zbog problema s financiranjem. Na temelju do tada prikupljenih i obrađenih podataka procjena je, kao što sam već rekao, da se radi o brojcima od oko 40 tisuća prognanih Hrvata iz

Vojvodine. Ali, naglasio bih kako brojka nije presudna jer je ona, bez obzira kolika bila, a u svakom slučaju je prevelika, važna je zapravo istina o tim događajima bazirana na činjenicama i argumentima, u prvom redu zbog onih koji je i danas negiraju, ili ju grčevito zamataju u celofan relativizma. A ono što je istina kada je riječ o događajima u Vojvodini tih godina jest, ukratko, sljedeće: tada su o Hrvatima u srbijanskim medijima plasirane različite dezinformacije i laži. Primjerice, pisalo se kao o »secesionistima«, optuživani su za »ustaštvo«, širene su dezinformacije o tome da Hrvati, ne samo da financijski potpomažu rat u Hrvatskoj, nego i da se potajno naoružavaju »kalašnjikovima«, objavljivani su prilozi o »specijalnoj ulozi« i »glavnoj krivici« Katoličke Crkve u »razbijanju« Jugoslavije i slično, a državne i paradržavne strukture generirale su i tolerirale razne oblike organiziranog nasilja nad Hrvatima. U to su vrijeme, naime, bili protjerivani sa svojih radnih mjesta u državnoj službi, postali su objekti etnički motiviranog nasilja, a od napada nisu pošteđeni ni njihovi kulturni, sakralni i povijesni spomenici. Neposredno uoči prvog vala masovnijeg kršenja ljudskih prava intenzivirani su i anonimni telefonski pozivi u kojima su Hrvatima najčešće iskazivane prijetnje smrću ukoliko se ne isele u Hrvatsku, pojavljivali su se grafiti s uvredljivim i prijetničkim sadržajima na obiteljskim kućama kao i objektima vezanim za Hrvate, zatim je povećan interes policije za njihovo djelovanje i aktivnosti, a učestaliji su i pozivi za mobilizaciju u rezervni sastav JNA i odlazak u rat u Baranju i Slavoniju. Prvi zabilježeni nasilni akti predstavljaju svjedočanstvo o oskrvrnuću sakralnih objekata, a kasnije i svećenika, te su metom etnički motiviranog nasilja postali i drugi pojedinci – viđeniji Hrvati i aktivisti Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, čija su imanja također oštećivana, ali i »obični« građani samo zato što su Hrvati. Osim verbalnog vrijeđanja i šikaniranja, Hrvati u Vojvodini, a pogotovo oni u Srijemu i jugozapadnoj Bačkoj, bili su premlaćivani, nasilno im se ulazilo u domove, njihove su kuće bile izložene mitraljiranju, na njih su bacane bombe, a bilo je slučajeva paljenja kuća i pomoćnih objekata te kasnije i ubojstava.

Gdje danas žive protjerani Hrvati iz Vojvodine?

Kao što sam već spomenuo, Zajednica ima ogranke u Osijeku, Požegi, Virovitici, Koprivnici, Bjelovaru, Rijeci, Poreču, Zadru i Zagrebu, u kojima je najveća koncentracija prognanih vojvođanskih Hrvata, ali ima nas puno i u drugim gradovima u kojima se nismo uspjeli organizirati.

Naravno, osim gradova, brojna su i mala mjesta u kojima nas sve ima, primjerice, mjesto Kula pokraj Požege, odnosno Kutjeva, u kojem danas živi tri četvrtine stanovništva iz srijemskog sela Hrtkovci. Slična je situacija u selima Budimci i Poganovci, pokraj Osijeka, u kojem žive Kukujevcani i Gibarčani i slično. Mnogi su odmah nakon progonstva iselili u brojne države diljem Europe, pa čak i na druge kontinente.

Je li se netko od protjeranih Hrvata iz Vojvodine nakon završetka rata vratio u rodni kraj?

Nažalost, srbijanske vlasti nisu učinile nikakve korake u osiguravanju povratka iseljenih te se do danas gotovo nitko nije vratio, a s druge strane povijesno iskustvo nas uči kako je vrlo nezahtvalno i riskantno biti manjina, jer na mjestima gdje se kulture stoljećima sudaraju i kada svaka nova politička podjela karata nastavlja tendenciju nepovjerenja i međusobnih sukoba, nažalost često i ratnih, upravo su manjine te koje amortiziraju takve događaje i svako se približavanje i udaljšavanje domicilne zemlje

s matičnom prelama preko njihovih leđa. Naime, statistika je neumoljiva i pokazuje da je broj pripadnika hrvatske manjine između dva posljednja popisa stanovništva u Srbiji opao za 18 posto, što je natprosječni pad za ukupnu manjinsku populaciju, a rezultati su još porazniji kada se analizira, primjerice, posljednjih pedeset godina. Dakle, u nešto više od pola stoljeća Hrvati su izgubili dvije trećine svoje populacije, odnosno u posljednjih pedeset godina nestalo je 70 posto Hrvata u Srbiji. Govoreći jezikom brojki, to znači da se od 1961. godine, kada je u Srbiji živjelo 196.409 Hrvata, pa do posljednjeg popisa stanovništva 2011. godine broj Hrvata smanjio na samo 57.900.

Koliko su protjerani Hrvati danas povezani, jesu li aktivni u radu Zajednice?

Na samom početku protjerivanja devedesetih godina povezanost je bila izuzetno jaka. To je bilo vrijeme rješavanja ključnih, egzistencijalnih problema, kao što je njihovo zbrinjavanje, prijelaz na nekretnost, rješavanje mirovina, dobivanja domovnica i ostalih dokumenata i slično. Često kao anegdota prepričavam događaj kako je u kući jednog našeg Hrtkovčanina, koji je već dugo živio u Zagrebu, u tom razdoblju spavalo više od dvadeset osoba koje su rješavale svoj materijalni status. Tada je naša Zajednica bila izuzetno dobro organizirana, odnosno članovi su bili izuzetno aktivni u svim segmentima rada. Primjerice, bilo je normalno da zavičajne udruge i ogranci na svojim godišnjim skupovima okupljaju i po 500 svojih članova, a na nivou Zajednice taj broj je iznosio i do tisuću ljudi. Nažalost, mnogi od prognanih Hrvata koji su tada doselili već su pomrli, jer je već od tih događanja prošlo gotovo tri desetljeća. U tom kontekstu, spomenuo bih činjenicu da je uspješan rad Zajednice prepoznat i okrunjen 11. listopada 2012. kada je tadašnji predsjednik Hrvatske odlikovao Zajednicu protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata Poveljom Republike Hrvatske, dok je njenim istaknutim pojedincima – predsjedniku **Mati Juriću**, počasnom predsjedniku **Antunu Pliveliću** i utemeljitelju, književniku **Ivanu Bonusu** – dodijelio Odličje Republike Hrvatske Redom hrvatskog pletera.

Jesu li se protjerani vojvođanski Hrvati uspjeli kvalitetno integrirati u hrvatsko društvo, ima li ih uspješnih u politici, kulturi, gospodarstvu, sportu...?

Naravno, to su vrijedni i radišni ljudi, a kao takvi uvijek su dobrodošli u bilo koji kraj Hrvatske i svijeta, a mnogi su svojim znanjem i iskustvom oplemenili sredine u koje su se doselili. To su primjerice: **Antun Plivelić** (Hrtkovci), većinski vlasnik i direktor tvrtke *Gomolava*, **Josip Dojkić** (Petrovaradin), vlasnik Volkswagen Auto kuće *Dojkić*, **Darko Radić** (Golubinci), vlasnik Auto centra *Radić*, **Ilija Tomić** (Kukujevci), vlasnik i direktor tvrtke *Agro Čepin*, **Stjepan Šmit** (Stara Pazova), vlasnik i direktor informatičke tvrtke *Šmit – electronic*, **Tomislav Mamić** (Srijemski Karlovci), predsjednik Nadzornog odbora i vlasnik splitskog trgovačkog lanca *Tommy*, (trenutačno ozbiljno zainteresiran za preuzimanje *Konzuma*), **Hervoja Diković** (Slankamen), vlasnik OPG-a, **Ivana Andrić Penava** (Petrovaradin), prof. povijesti i glavna urednica *Modre laste* **Ivana Paradžiković** (Kukujevci), novinarka, voditeljica i urednica emisije *Provjereno Nove TV*, **Marija Omaljev Grbić** (Petrovaradin), glumica, **Tomislav Marčinko** (Golubinci), novinar, urednik, komentator, jedan od utemeljitelja *Nove TV*, te dužnosnik u NK *Dinamo*, **Jelena Dodig** (Kukujevci), predsjednica Gradske organizacije Hrvatske stranke umirovljenika Osijek

i vijećnica u Gradskom vijeću Grada Osijeka, **Smiljko Barišić** (Beška), vlasnik restorana *Zlatna medalja*, **Mato Jurić**, dipl. iur. (Beška), pročelnik Pravnog odjela Zagrebačke županije....

Koliko je pitanje protjeranih Hrvata iz Vojvodine vidljivo u javnosti u Hrvatskoj? Znaju li obični građani nešto o tome?

Nažalost, naša problematika nije dovoljno vidljiva jer mediji, a posebno oni komercijalni, zanemaruju takve teme jer, kažu, nisu dovoljno atraktivne i ne donose očekivani profit. Tako ispadne da je važnija vijest je li, primjerice, **Severina** zatrudnjela, tko je s kim od *zvijezda* u ljubavnoj vezi, a sve drugo je izgleda marginalno i nezanimljivo.

Vi ste Hrtkovčanin rođenjem, ali od sredine 70-ih živite u Zagrebu, gdje ste već išli u srednju školu i kasnije na studij. Održavate li veze sa zavičajem? Kako Hrvati u Hrtkovcima danas žive, koliko ih je ostalo, imate li uvida?

Naravno, jedan od temeljnih ciljeva postojanje naše Zajednice jest veza s rodnim krajem i naše trajno zajedništvo. U tom cilju Zajednica je u ovih 28 godina svoga postojanja organizirala brojne kulturne i sportske manifestacije, a svake godine organiziramo, uvijek u drugom gradu Hrvatske, veliko (centralno) okupljanje Hrvata iz Vojvodine i iseljenih Hrvata iz tih krajeva koji sada žive u Hrvatskoj i na taj način promičemo naše iskonsko zajedništvo. Kada govorimo o Hrtkovcima, podsjećam da je za samo 19 dana, od 10. do 29. lipnja 1992., u već spomenutu Kulu od oko 600 protjeranih hrtkovačkih obitelji koji sada žive širom Hrvatske i svijeta doselilo 60-ak obitelji, oko 190 ljudi, zamijenivši svoje kuće i uređena imanja za kuće i okućnice kulskih Srba. Trenutačno je u Hrtkovcima ostalo oko 250 Hrvata i 250 Mađara, ali i taj je broj u stalnom opadanju.

Bavite se i novinarstvom, urednik ste glasila *Zov Srijema*. Koliko puta godišnje list izlazi, kako se financirate, imate li dovoljno suradnika...?

Zajednica se u sklopu svog rada bavi i izdavačkom djelatnošću proizašlog iz potrebe poticanja i jačanja identitetske spoznaje Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, koji su tijekom 19. i 20. stoljeća bili izloženi zatiranju vjerskih i nacionalnih osjećaja. U okviru svoje nakladničke djelatnosti Zajednica izdaje četiri puta godišnje svoje glasilo *Zov Srijema* te knjige srijemskih pjesnika i književnika u ediciji Biblioteke *Srijemski Hrvat*. Naravno, financiranje svih tih aktivnosti je problematično, jer mi smo neprofitna udruga i ovisimo isključivo o donacijama. Nekako za sada uspijevamo realizirati naše aktivnosti i zacrtae programe, ali to je iz dana u dan sve teže. Suradnika također nemamo dovoljno, jer svi smo mi volonteri, ali sretna je okolnost da oni koji su aktivni rade to s velikom ljubavlju, a tada je sve moguće pa i redovno izlaženje u takvim otežanim uvjetima. Opstajemo jer smo svjesni činjenice da našim izdavaštvom svjedočimo istinu, koja tek zapisana putuje kroz vrijeme i postaje svjedok prošlosti te da je domovina dom u čovjekovom srcu, ma gdje on bio. A Vojvodina je stoljećima bila naša domovina, naša snaga, naše nadahnuće. Zaboravimo li je, zaboravit ćemo sebe same i nestati, kao što nestaje sve što svoju povijest u zaboravu izgubi. Svjesni činjenice kako je naše izdavaštvo još jedan kamenčić u mozaiku pokušaja čuvanja povijesne memorije našeg zavičaja.

Izvršni ste urednik *Biografskog leksikona Hrvata istočnog Srijema*. Do sada je, 2011. godine, izišao jedan od

planirana četiri sveska *Leksikona*. Kakva je situacija s ovim projektom?

Od pokretanja inicijative u jesen 2008. da se leksikografski obrade osobe koje su ostavile trajni trag od značaja za hrvatsku zajednicu u Srijemu, kao i u povijesti matične i drugih država i naroda, prošlo je, evo, već deset godina. Nakon nekoliko godina priprema, rada u neprofesionalnim uvjetima i izvan institucionalnog okvira svjetlo dana je krajem 2011. ugledao prvi svezak *Biografskog leksikona Hrvata istočnog Srijema (A – Fur)* u nakladi *Libera editio* d.o.o. iz Zagreba i Hrvatskog akademskog društva iz Subotice. Važno je napomenuti da su Hrvatsko akademsko društvo i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice materijalno najviše pripomogli u objavi prvoga sveska *Leksikona*, a dio troškova, uz volonterski rad, u skladu s vlastitim mogućnostima snosili su sami članovi uredništva. Isto tako, Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata organizacijski je pomogla projekt tijekom cijelog razdoblja, ali je uredništvo zadržalo samostalnost i neovisnost u stručnome radu. Ubrzo su po izlasku *Leksikona* slijedile promocije u Srijemu i Hrvatskoj i prve reakcije javnosti te stručni prikazi u znanstvenim publikacijama. Na pozitivnim recenzijama i odjeku u javnosti uredništvo *Leksikona* očekivalo je da će objava prvog sveska potaknuti hrvatske kulturne i znanstvene institucije i njihove djelatnike da pomognu i uključe se u sljedećim etapama projekta kako bi baština Hrvata istočnoga Srijema na primjeren način bila obrađena, kritički vrednovana, valorizirana i sačuvana od zaborava. Tijekom 2012. i 2013. godine proširen je abecedarij s novim imenima, uz istodobno pisanje i pripremu novih biografskih članaka za objavu. Nakon što je prikupljeno oko polovine predviđenih članaka pristupilo se traženju financijskih sredstava za objavu drugog sveska koji je trebao obuhvatiti slova od G do K, s više biografija od prvog sveska. Uredništvo je i u vrijeme pokretanja projekta bilo svjesno velikih nedostataka institucionalnog i profesionalnog ustroja te nesigurnosti izlaženja zbog nepostojanja osiguranih financijskih sredstava potrebnih za realizaciju ovakvog projekta. Zbog slabog odaziva na ove inicijative stekao se dojam da je *Leksikon* na marginama interesa ključnih institucija koje u svojim nazivima i statutima trebaju pomagati ovakva i slična neprofitna kulturna nastojanja. Također, postavilo se pitanje je li zajednica Srijemaca, u Vojvodini, Hrvatskoj i šire, kojoj je *Leksikon* namijenjen, u potpunosti prepoznala njegovo značenje u smislu razvoja institucija sjećanja koji bi rezultirao ne samo deklarativnom podrškom nego i financijskom. Nakon neuspješnih pokušaja pronalaženja financiranja ovog projekta uredništvo je dobilo jasnu potvrdu da *Leksikon* nije prepoznat kao neprofitni kulturni proizvod čije izlaženje treba podržati. Želje i započete aktivnosti ostale su tako na objavljenom prvom svesku *Leksikona* koji je barem djelomično popunio praznine u dostupnim sadržajima o Hrvatima u Srijemu. Snaženje autorepcije vlastitog kulturnog naslijeđa, identiteta i razvoja kolektivnog sjećanja morat će tako čekati neke druge projekte ili, ukoliko ih ne bude, srijemski Hrvati morat će se suočiti s pristranim interpretacijama i povijesnim prešućivanjem o njihovoj ulozi u Srijemu.

I za kraj, jedno pitanje vezano za Vaš novinarski angažman iz mladosti: naime, malo ljudi zna za to da ste u mladosti radili kao glazbeni novinar te da ste, među ostalim, pisali za kulturni zagrebački časopis *Polet*? Koliko Vam je rock glazba i glazba uopće važna u životu?

Glazba je moja najveća ljubav, rekao bih čak, u pravom smislu te riječi, moja strast. Također, spadam u onu grupu ljudi koji smatraju da su glazbeni žanrovi sekundarni, da u suštini postoji samo jedna glazbena podjela; dobra i loša glazba. Ipak, rock glazba u mom životu ima apsolutni prioritet, jer rock'n'roll nije samo glazba, on je način života, poimanje svijeta, rekao bih moj svjetonazor. Imao sam sreću da je moje djetinjstvo još u osnovnoj školi obilježeno rock glazbom s legendarnim grupama *The Beatles*, *The Rolling Stones*, **Elvisom Presleyem** i ostalim koji su tada »žarili i palili« svijetom, pa tako i Jugoslavijom. S druge strane, moj odlazak u Zagreb 1973. u srednju školu, dakle moje tinejdžersko doba, poklopilo se s pojavom apsolutno najveće rock grupe bivše države *Bijelim dugmetom*, koja je iz temelja promijenila odnose u jugoslavenskom rock'n'rollu, najkraće rečeno, rock glazbu su pretvorili u unosan »posao«. Mladi danas možda ne znaju kako je njihova pojava doživjela popularnost fascinantnih razmjera, apsolutno rušenje rekorda u prodaji ploča, te se prvi put u povijesti jugoslavenske glazbene industrije dogodilo da neki rockeri »tuku« zabavnjake, a pogotovo narodnjake u prodaji ploča. Naravno, i prije *Dugmeta* se u Jugoslaviji svirao rock'n'roll, ali to do tada nije bio »posao« već isključivo strast, zadovoljstvo, ljubav, mladalačka zanesenost i »ludilo«

koje je, uglavnom, prolazilo sa završetkom studentskih dana, tako da se rock zapravo godinama uporno kretao linijom koja ga je odbacivala na periferiju masovnog zanimanja. A *Dugmići* su svojom popularnošću postali prave zvijezde u zapadnom smislu te riječi i nadrasli okvire rock'n'rolla te postali sociološki fenomen koji je pak zapalio vatru ozbiljne, zanimljive i masovne rasprave o mnogim aspektima rock glazbe: ideološkim, kulturološkim, sociološkim, edukativnim... Ovo spominjem zbog činjenice da se jedna moja strast – glazba, ispreplela s drugom mojom strasti – novinarstvom. Naime, još sam u višim razredima osnovne škole u Hrtkovcima uređivao školski list *Male novine*, kasnije surađivao u emisiji *Muzički vikend Radio Srema* u Rumi i *Sremskim novinama*, a odlaskom u Zagreb postao urednik listova *Vidik* i *Petar* te kvartovskog lista *Moj kvart* na zagrebačkoj Peščenici. Većim dijelom nabrojanih tiskovina tematika je bila glazba i mladi, pa je nekako bilo logično da postanem i dio kulturnog lista za mlade *Polet*, kojem je težište djelovanja također bila rock glazba i mladi. Podsjećam da je to bilo potkraj sedamdesetih i početkom osamdesetih godina i pojave novog vala, koji je iznjedrio pojavu mladih snaga, svježe rockerske krvi. Riječju, bila je to sinergija novinara i glazbenika koja je ostavila duboki trag i *Poletu* donijela kulturni status u bivšoj državi.

Otvoren Info centar Turističke organizacije Vojvodine

Sabirna točka turističkih potencijala

Predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** otvorio je u ponedjeljak u Novom Sadu Info centar Turističke organizacije Vojvodine, za koji su Pokrajinska vlada i Ministarstvo trgovine, turizma, telekomunikacija izdvojili 16 milijuna dinara.

»Broj turista iz godine u godinu raste i ti podaci nas ohrabruju, ali s druge strane i obavezuju na veći rad u oblasti turizma, kako bi se i u budućnosti taj trend nastavio«, rekao je Mirović.

On je istaknuo kako na razvoju i promociji turizma u protekle dvije i pol godine zajednički rade Pokrajinska vlada, turističke organizacije Srbije i Vojvodine, ali i turističke organizacije svih 45 lokalnih samouprava u pokrajini, kroz nastupe na velikim sajamskim manifestacijama u svijetu.

»Pokrajinska vlada je udvostručila proračun za Turističku organizaciju Vojvodine u protekle dvije i pol godine i s tom podrškom ćemo nastaviti jer ovakva ulaganja daju konkretne rezultate«, izjavio je Mirović.

Turizam je, kako je naveo, jedna od najperspektivnijih gospodarskih grana u Srbiji i Vojvodini, stoga je Pokrajinska vlada započela niz projekata koji imaju za cilj razvoj turizma, poput izgradnje Aqua parka i wellness centra na Paliću.

»Otvorenje Info centra TOV-a je jedan od projekata koji trebaju pomoći rastu i razvoju turističkog gospodarstva i nastaviti ćemo zajednički raditi na promociji svih turističkih potencijala poput banjskog, nautičkog i vjerskog turizma«, naveo je on.

»Ulaganja u ovu oblast dala su konkretne rezultate. Na dobrom smo putu da turizam, osim poljoprivrede, bude jedna od vodećih gospodarskih grana, po kojoj ćemo biti prepoznatljivi«, rekao je potpredsjednik Pokrajinske vlade i pokrajinski tajnik za gospodarstvo i turizam **Ivan Đoković**.

»Nakon 15 godina postojanja Turističke organizacije Vojvodine dobili smo mjesto koje će biti polazište svih naših gostiju, ali i sabirna točka vrijednih vođovdanskih domaćina, lokalnih turističkih organizacija i gospodarskih subjekata«, izjavila je direktorica Turističke organizacije Vojvodine **Nataša Pavlović** i dodala da će u Info centru biti predstavljena ponuda svih 45 gradova i općina u Vojvodini.

Info centar Turističke organizacije Vojvodine nalazi se na adresi Bulevar Mihajla Pupina 18.

H. R.

Škola na Klisi

Na Klisi je nekada postojala škola za učenike nižih razreda, o čemu svjedoči i izvješće učiteljice **Jelene Kozma** iz 1948. godine, sačuvano u Povijesnom arhivu Subotica (F 68.44), uz dokumente i drugih škola sa subotičkog područja. U školskoj 1947./48. godini tu je bilo upisano 73 đaka iz Gornjeg Verušića, iz salaša udaljenih do tri kilometra od škole. U to vrijeme ova škola je raspolagala svojim imanjem veličine 1.200 četvornih metara. Prema podacima učiteljice, škola je izgrađena 1904. godine i sve vrijeme je korištena u istu namjenu. Poput i drugih salaških škola, osvjetljavana je lampama na petrolej, zagrijavana pećima na čvrsto gorivo, a vodom opskrbljivana iz bunara u dvorištu.

Zgrada nekadašnje škole je do danas sačuvana, ali više nije u obrazovnom sustavu. Nalazi se na gredi uz put iz Subotice ka Čantaviru, što je još jedno svjedočanstvo s kakvom su pažnjom birane dobre lokacije za salaške školske zgrade prije više od stoljeća. Škole su u atarima građene na uzvišenjima gdje god je to teren omogućavao.

Djeca s Klise su sve do sedamdesetih godina prošlog stoljeća ovdje pohađala školu od prvog do kraja četvrtog razreda, a školovanje u višim razredima nastavljala u Aleksandrovu. Nakon što su ukinuta isturena školska odjeljenja, poput spomenutog, djecu prevoze đачkim autobusima do najbliže škole, u ovom slučaju do škole u Aleksandrovu, kako je i danas.

Fotografija đaka potječe iz albuma obitelji **Šarčević** iz šezdesetih godina prošlog stoljeća, dok je još radila škola na Klisi.

Čekajući migrante

Koncem prošle godine na plenarnoj sjednici u Ujedinjenim narodima usvojen je »Globalni migracijski paket« koji za cilj ima ojačati međunarodnu suradnju, migraciju učiniti »sigurnijom, uređenijom i reguliranijom«. Za ovaj paket je glasalo 152 države; dvanaest je bilo uzdržanih, a protiv je glasalo pet, među njima i SAD i Mađarska. Argument protiv ovog paketa je: ne poštuje nacionalni suverenitet, migracija se smatra pozitivnom pojavom, ne pravi se razlika između pravih izbjeglica i onih koji emigriraju iz ekonomskih razloga. Naš tisak, bar onaj koji pratim na internetu, slabo je izvještavao o odluci plenarne sjednice; uglavnom su izvještaji s prethodnog sastanka u Marrakechu, gde je tekst paketa prihvaćen. Kažu da je jedino SAD bio protiv, a Mađarska je igrala »kočničara«. Jedan od srpskih tabloida pak piše (citiram naslove): »Prema najgoroj prognozi Srbija bi 2100. godine mogla imati samo 2,996 milijuna stanovnika, ogroman broj penzionera, nedovoljno radnika. Uvožit ćemo radnike iz Azije i Afrike. Stručnjaci kažu: ne vidimo izlaz!«. Neki potpisnici ovog paketa pak misle: »svaki čovjek ima pravo na migraciju, a država u koju stignu migranti dužna je pružiti im ista prava kao svakom svom građaninu«. Svatko tko malo poznaje povijest zna da je u početku čovjek lutao tražeći hranu i eventualno sklonište od vremenskih nevolja. Smatra se da početak civilizacije označava trenutak kada su se ljudi prihvatili sjedilačkog načina života, stvarajući prvo naselja, sela a potom i gradove. U povijesti Europe poznata je i »velika seoba naroda« u kojoj su barbari na koncu srušili rimsku civilizaciju. Kritičari i protivnici suvremene migracije upravo se pozivaju na ovaj povijesni primjer i govore da su Europa i njena civilizacija uslijed migracija ugrožene i ako se nastave ovakvi trendovi, neminovna je propast »zapadne civilizacije«.

Svi smo mi bili migranti

Pogledajmo malo povijest našeg grada. Uslijed ratova s Turcima i migracije stanovništva (bježanja), nekad razvijeni srednjovjekovni »oppidum Zabadka« postao je skoro nenaseljen i upravo su Turci, jer im je trebala raja za privređivanje, dovlačili »prinudne doseljenike« s Balkanskog poluotoka. Nakon 150-ak godina, zbog ratova, ponovo je opustošen grad i okolina. Sada su Habsburgovci primali, nekada i mamili privilegijama, izbjeglice s turskih teritorija. U početku su bili u vojnoj službi, a nakon razvojničenja postali su civili, kasnije i građani. Namjerno izbjegavam govoriti o »nacijama«, a neću govoriti ni o vjeroispovijesti. Kako je rasla ekonomska moć tada već slobodnog kraljevskog grada, tako je rasla njegova privlačnost i potreba za radnom snagom. Koliko ja znam, moj predak se početkom XIX. stoljeća (1820.) doselio iz Ludaša u grad, gdje se bavio pekarskim zanatom u okolini Senčanske crkve. Vjerujem da sve stare gradske porodice imaju slične priče. Možda nisu bili zanatlije, ali su zato bili sitniji i krupniji zemljoposjednici ili trgovci. Opet je došao sada »veliki rat« čiji je rezultat bio promjena granice. Neki

su se tome radovali, neki su se iselili (migrirali), a neki iz susjedne zemlje pak preseljavali. Rezultat je po gradu bio vidljiv, njegov razvoj je prekinut, pa je počelo razdoblje stagnacije. Ubrzo je izbio »drugi veliki rat«, uglavnom zbog pitanja koja prvi rat nije riješio. Slijedili su istrebljivanje dijela stanovništva »strane vjere«, a preostali »nepodobni dio« je dijelom strijeljan ili ubijen na drugi način, a dio je protjeran. Za njihovu zamjenu »vlakovima bez voznog reda« dovoženi su novi kolonisti. Grad je ponovo živnuo i krenuo u razvoj do trenutka kada su »snage haosa i bezumlja«,

Migranti na čekanju

kako reče jedan pokojni »vođa naroda«, krenule u stari, po njima nezavršeni obračun. Rezultat ovog bio je ponovna migracija, ali i imigracija. U mom susjedstvu žive upravo takvi ljudi s kojima živimo u nekoj »novoj zajednici«, a djeca rastu i pomalo odlaze, često daleko, da se više ne vrate.

Tko su dobri migranti?

Sa stanovišta liberalnog kapitalizma svaki migrant je dobrodošao, bio on bijeli, crni ili žuti, jedino je bitno da svojim radom donosi profit vlasnicima kapitala. Uslijed globalizacije, današnji migranti nisu više neinformirani, dostupni su im mobiteli, GPS sistemi, pomoć nevladinih organizacija. Uvjeren sam da većina njih ne dolazi raditi (kao naši pretci) nego da koristi blagodati razvijenih društava ili da pomaže svojim, doma ostavljenim članovima obitelji. Ako uspije poslati dio socijalne pomoći koju dobije, npr. u Njemačkoj, svojim u Africi, oni od toga mogu preživjeti sve nedaće: sušu, nezaposlenost, lokalne sukobe. Ne želim govoriti o civilizacijskim i kulturološkim razlikama, ali svaki obrazovani migrant koji želi raditi i napredovati je svugdje dobrodošao u EU zemljama. Naša država, poput propale grofice, polako rasprodaje svoje bogatstvo, mirno promatra kako mladi odlaze. Kao (buduća?) članica EU također će uvoziti radnike iz Afrike i Azije da nam zarade penzije! Nije li ipak bolje da nam to naša djeca čine?

Tajna javne ljubavi

Drugo lice SUBOTICE

Postoje ljudi (znam bar jednog takvog) kojima je naprosto žao što bar u momentu ne izgube razum do mjere glavnog urednika *Informera* **Dragana J. Vučićevića**. Takvi bi ljudi, oslobođeni svih stega pristojnosti i srama, sladostrasno objavili fotografije građana – pa makar oni bili i članovi Srpske napredne stranke – koje su postavili na svoj fb profil kao svjedočanstvo da su bili »jedan od 300 miliona« na dočeku predsjednika Rusije **Vladimira Putina** u Beogradu. Ljudi poput Dragana J. Vučićevića još bi manje problema imali u navođenju imena nezaposlenog građanina koji je iz ljubavi prema Putinu i »majčici Rusiji« ili možda zbog 1.500 dinara dnevnice i po kojeg sendviča repete odvojio jedan dan svog života i tog povijesnog 17. siječnja sjeo u autobus na relaciji »vanredna linija«. Takve bi osobe – ako već ne bi došle u posjed fotografije koja to eksplicitnije pokazuje – likovale u javnom ogoljavanju identiteta ravnatelja koji su svojim zaposlenima odobravali godišnji odmor umjesto neplaćenog dana ili pak očeva koji su svoj bijes zbog nemoći da bilo što učine pravdali strahom da će im sin dobiti otkaz ukoliko odbije poslušnost i kaže da mu Putin i nije baš toliko drag da bi zbog njega gubio vrijeme.

Ali... jedan je Dragan J. Vučićević, a kako se takvo što baš i ne rađa svakoga dana, odbacimo poznate nam priče i upustimo se u utvrđivanje činjenica tamo gdje se one kriju poput državne tajne. Primjera radi, niti na službenom sajtu Srpske napredne stranke, rubrika »gradski odbori«, nećete naći ni slike ni slova o boravku Subotičana na dočeku Putina. Nećete to, naravno, naći ni na jednoj službenoj stranici javnih (komunalnih) poduzeća čiji su radnici toga dana činili većinu subotičkog »naroda« kao što se ovom temom nije pozabavio nijedan lokalnoj vlasti odani portal, televizija ili radio.

A tema je, vauuu, baš, onako... zanimljiva. Ne toliko zbog traženja odgovora na pitanje masovne zaljubljenosti u Putina, jer se takvim pikanterijama (istina, na mnogo vulgarniji način) ionako svakodnevno bavi Dragan J. Vučićević koliko zbog mnogo dosadnijeg pitanja iz sfere ekonomije. Recimo: koliko ta ljubav staje i tko ju plaća?

Na razini cijele države odgovor je već dan: netko je izračunao da je organizirani odlazak na doček Putina stajao oko pola milijuna eura! Na razini, recimo, Zaječara opet je netko izračunao da je boravak u Beogradu koštao oko 20.000 eura. Što se, pak, Subotice tiče, u navedenoj oskudici informacija poslužimo se podatkom da se 17. siječnja iz Subotice sprema(lo) 12 autobusa, a koji je dan ranije objelodanio portal *Slobodna Subotica*. Ako je ovaj podatak točan, to znači da je oko 500 Subotičana toga dana činilo dekor na ulicama Beograda. Pomnožimo li 500 osoba s 1.500 dinara dnevnicu, doći ćemo do brojke od 750.000 (dinara), kojoj treba dodati 12 puta umnoženu nepoznatu cijenu prijevoza i svemu tome još poznate cijene nepoznatog broja sendviča i sokova i eto... rezultat je pred vama. Ako vam ova nula nije dovoljna, za detalje se možete raspitati na puno adresa: u lokalnoj samoupravi (ured gradonačelnika), javnim (komunalnim) ili državnim poduzećima, Srpskoj naprednoj stranci, kod vozača autobusa, putnika, pekara ili, recimo, u *Vodovodu i kanalizaciji*.

Ako se, pak, pitate zašto se kriju podaci o cijeni kontinuiranog i masovnog podvođenja građana na istu adresu, na pamet vam može pasti poznat prizor iz prirode: i mačka kad obavi to što već obavi, instinktivno ga zatrp. A gdje neće... ovi. Ako ne zbog srama, a ono sigurno zbog odgovornosti.

Z. R.

Plakete *Napretka* HRT-ovim urednicima

Knjiga *Hrvatski narodni godišnjak 2019. br. 66* Hrvatskoga kulturnog društva *Napredak* predstavljena je u ponedjeljak, 21. siječnja, u HKD-u *Napredak* u Zagrebu. Na predstavljanju su podijeljene i *Napretkove* plakete – uredniku emisija HRT-a za Hrvate izvan Hrvatske **Ivi Kujundžiću**, uredniku emisije *Pogled preko granice* **Stjepanu Stjepiću** i uredniku emisije *Lijepom našom Branku Uvodiću*.

Predsjednik HKD-a *Napredak* **Franjo Topić** istaknuo je kako *Napredak* ima više od 20 tisuća članova u 63 podružnice i tri povjerenstva u BiH, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Austriji, Njemačkoj, Kanadi i SAD-u. Društvo, napomenuo je, izdaje tri lista – *Hrvatski glasnik*, *Napredak* i *Bobovac*.

»Pri *Napretku* djeluje 12 folklornih skupina, 9 tamburaških i mandolinskih orkestara, 16 pjevačkih skupina i zborova te 29 različitih glazbenih, dramskih, likovnih i sportskih sekcija«, rekao je Topić. Naglasio je kako je *Napredak* od svoje obnove 1990. do danas realizirao 9.446 programa te podijelio preko 2.890 stipendija. Po riječima književnika **Mile Pešorde** godišnjak je prilog slobodi i višeglasju. Ova knjiga je hrabar čin, jer se opire nijekanju hr-

Ivo Kujundžić prima plaketu

vatskoga jezika, ocijenio je podsjetivši na sarajevsku *Deklaraciju o hrvatskom jeziku* od 28. siječnja 1971. Smatra kako je godišnjak glas slobode i hrvatske samosvijesti.

Knjiga *Hrvatski narodni godišnjak 2019. br. 66* (303 str.) podijeljena je na sedam dijelova – promocija dijaloga, povijest, književnost, osvrti i prikazi, pogledi, izdvojeno i izvješća iz *Napretkovih* podružnica.

H. R.

Izložba slika u Baji (Mađarska)

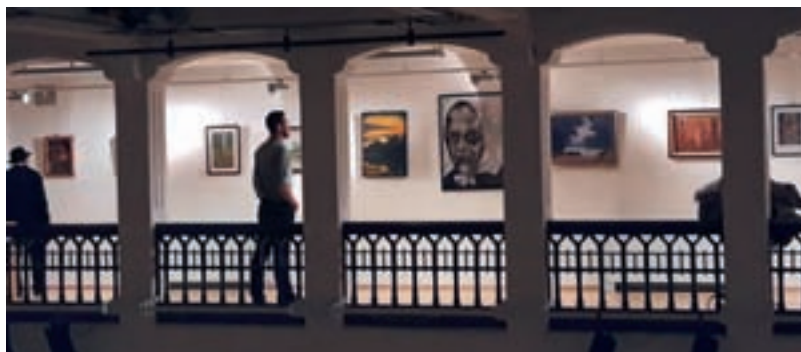
Panonska likovna priča

Pod okriljem kolonije *Panon*, likovni autori, mahom amaterski, iz Hrvatske, Mađarske i Srbije već nekoliko godina unatrag održavaju veze. Prilika za zajedničko predstavljanje i još bolje upoznavanje bila je u Mađarskoj, u gradu na Dunavu, Baji, gdje je u petak, 18. siječnja, u *Bačkoj palači kulture* (*Bácskai kultúrpalota*) priređena izložba odabranih djela nastalih na dosadašnjim kolonijama. Prikazano je pedesetak radova članova triju udruga – *CroArt* iz Subotice (Srbija), *Hub-Art* iz Dušnoka (Mađarska) i *Bel-Art* iz Belišća (Hrvatska).

Panonska priča, kako ju nazivaju sudionici, sastoji se iz likovnih susreta koji se svake godine održavaju u mjestima odakle su prekogranične partnerske udruge. Na ovaj se način, kako navodi predsjednik HLU *CroArt* **Josip Horvat**, obogaćuje lokalna kulturna scena, a cilj je poticanje te afirmacija likovnog stvaralaštva.

»U zajedničkom radu i druženju likovni stvaraoci na kolonijama koje se održavaju u lipnju, srpnju i rujnu, stvaraju djela u kojima prevladavaju panonski motivi, život i običaji ljudi u Panonskoj nizini. Istodobno, oni su trajni svjedoci prizora koje su prepoznali vrijednima ovjekovječiti u likovnom stvaralaštvu kao prostoru univerzalnih vrijednosti. Kultura kao izraz naše duhovnosti zajednička je za sve sudionike projekta *Panon*, kao i za one koji ga cijene i podupiru«, zaključuje Josip Horvat.

Ista je izložba prošle godine priređena u mađarskom mjestu Kaloča, u tamošnjoj Gradskoj galeriji, također u organizaciji *Hub-Art-a* iz Dušnoka.

»Baja je grad od značaja za Bačku i stoga je odabrana *Bačka palača kulture*, koja se nalazi u samome središtu ovoga grada. To je mjesto dostojno izlaganja ovih djela, ali i za posjetitelje koji mogu na pravi način uživati u njima«, kaže čelni čovjek *Hub-Art-a* **László Hubert**.

Ivan Vajda iz udruge *Bel-Art* iz Belišća ističe kako je važnost povezivanja ljudi putem kulture, u ovom slučaju likovnog stvaralaštva.

»Kroz ovakvu suradnju i druženje slikara pričamo o različitim problemima, divimo se istim stvarima, dijelimo skupa baštinu koja nosi panonsko ime«, kaže Vajda.

Otvorenju izložbe, koju je otvorila slikarica iz Baje **Mária Uhlár**, nazočili su i generalni konzul Hrvatske u Pečuhu **Drago Horvat** te ravnatelj *Kulturnog centra bačkih Hrvata* iz Baje **Mladen Filaković**. Izložba prati katalog, a otvorena je do 5. veljače.

S. Jurić

Hrvatska zaklada za znanost

Program suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori

Hrvatska zaklada za znanost otvorila je natječaj za prijavu projektnih prijedloga na Program suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori *Znanstvena suradnja*. Svrha je Programa prijenos znanja i privlačenje ulaganja u sustav znanosti Republike Hrvatske te posredno i u sustav gospodarstva kroz suradnju znanstvenika iz Republike Hrvatske i hrvatskih znanstvenika u dijaspori. Suradnja se ostvaruje na način da je znanstvenik iz Hrvatske voditelj projekta, a znanstvenik iz dijaspore suvoditelj. Kako bi mogao biti suvoditelj, znanstvenik iz dijaspore treba imati hrvatsko državljanstvo ili dokaz o nacionalnosti te biti zaposlen na znanstvenoj organizaciji u inozemstvu.

Natječajem Programa *Znanstvena suradnja* predviđena je provedba znanstveno-istraživačkih projekata u svim znanstvenim područjima u trajanju najdulje do 31. 5. 2023. godine (planirani je početak projekata rujan/listopad 2019. godine) te zapošljavanje najmanje dvaju mladih znanstvenika po projektu od kojih jedan mora biti doktorand, a ostali doktorandi ili poslijedokto-

randi u ranoj fazi razvoja karijere. Zaposleni mladi znanstvenici mogu biti iz Hrvatske ili inozemstva, a zapošljavaju se na matičnoj organizaciji provedbe projekta u Hrvatskoj, uz mogućnost odlaska na kratkoročne mobilnosti (do šest mjeseci) na organizaciju suvoditelja projekta u inozemstvo.

Programom se financira provođenje znanstvenog istraživanja, nabava opreme, ukupan trošak plaća mladih znanstvenika, mobilnost i neizravni troškovi. Ukupan je iznos financiranja od 1.000.000 HRK do 2.000.000 HRK po projektu, a predviđa se da će biti financirano između 20 i 30 projekata. Natječaj je otvoren do 28. veljače 2019. godine.

Detaljne informacije i natječajna dokumentacija dostupni su na internetskoj stranici Zaklade: www.hrzz.hr. Za sve dodatne informacije možete se obratiti na mail: znanstvena.suradnja@hrzz.hr.

(HRZZ)

Povijest Subotičke biskupije

Nakon ispunjenja brojnih kriterija 25. siječnja 1968. godine Sveti Otac Pavao VI. na području Bačke administrature uspostavio je Subotičku biskupiju koja je utemeljena u buli *Praeclarissima Pauli*. Time je okončan proces obnove i ustroja crkvene hijerarhije na prostoru Bačke koji se nalazio u jugoslavenskom dijelu Bačke

U sklopu Dana biskupa Ivana Antunovića, 18. siječnja u pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici, održan je XXVII. Razgovor. Tema ovogodišnjeg susreta bila je *Pedest godina Subotičke biskupije – uređenje današnje crkvene hijerarhije u Bačkoj (1918. – 1968.)*. Predavanje je održao vlč. **Dražen Skenderović**, đakon, koji će danas, 25. siječnja, biti zaređen za svećenika Subotičke biskupije.

Na početku programa sve prisutne je pozdravio predsjednik Katoličkog društva *Ivan Antunović* vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak**, koji je podsjetio kako su *Dani biskupa Ivana Antunovića* uvijek nakon božićnih blagdana, te pozivaju na *Razgovor* o aktualnim temama.

Crkvena hijerarhija u Bačkoj

U uvodnome dijelu predavač vlč. Skenderović govorio je o podjeli drevne Kalačko-bačke nadbiskupije, te je pojasnio kako su novim državnim granicama i druge nadbiskupije i biskupije bile podijeljene između dvije, pa čak i između tri novostvorene države. Samim time nastajao je problem upravljanja tim krajevima, kao i zategnuti odnosi među državama, te upravitelji biskupija nisu mogli odlaziti u one dijelove svojih dijeceza koji su ostajali u granicama drugih država. Takva situacija zadesila je i Kalačko-bačku nadbiskupiju. Kako je predavač iznio, potpisivanjem Trianonskog ugovora 4. lipnja 1920. godine stvorile su se mogućnosti za rješenja pitanja crkvene administracije. Do sklapanja Trianonskog ugovora vlade Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca su zastupale privremeno uređenje crkvene administracije, kojima

bi upravljali generalni vikari, a nakon sklapanja ugovora u Trianonu Ministarstvo vjere Kraljevine SHS je smatralo da se do sklapanja konkordata trebaju postaviti apostolski administratori.

»Kako je Katolička Crkva imala javni karakter u Kraljevini, strani državljani, u ovom slučaju biskupi iz drugih država, nisu mogli vršiti javnopravne čine na teritoriju novostvorene države. Sveta Stolica je prihvaćala ovakvo rješavanje statusa, ali ga nije htjela rješavati sve dok i Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca ne ratificira Trianonski ugovor, što je učinjeno u rujnu 1921. godine«, kazao je Skenderović.

Bačka apostolska nuncijatura sa sjedištem u Subotici uspostavljena je od strane Svete Stolice 1923. godine, a prvi administrator bio je **Lajčo Budanović**, tadašnji župnik subotičke župe sv. Terezije Avilske, koji je 1927. godine primio i biskupsko posvećenje.

Nakon ispunjenja brojnih kriterija, 25. siječnja 1968. godine Sveti Otac Pavao VI. na području Bačke administrature uspostavio je Subotičku biskupiju koja je utemeljena u buli *Praeclarissima Pauli*. Time je okončan proces obnove i ustroja crkvene hijerarhije na prostoru Bačke koji se nalazio u jugoslavenskom dijelu Bačke.

»Osnutkom Subotičke biskupije postavljeni su temelji novoga ustroja crkvene hijerarhije u Bačkoj. S jedne strane postojao je već dobar administrativni ustroj koji je postavio prvi upravitelj sa suradnicima, s druge strane nam je novi izazov koji povlači demografsko-vjerska situacija, koja nas tišti još od 1945. godine, a sve je više aktualna odlaskom vjernika u inozemstvo te malim natalitetom onih koji ostaju. Zasigurno slijede vremena kada ćemo morati porazmisliti o nekom novom unutarnjem ustroju naše biskupije, no taj izazov nije samo pred našom krajevnom crkvom, već i mnogim krajevnim crkvama u našem okruženju. To je naš povijesni izazov koji moramo rješavati«, zaključio je vlč. Dražen Skenderović.

Nakon predavanja razgovaralo se o aktualnom stanju u državi po pitanju katoličkih svećenika, te redovnika i redovnica, koje je nazočnima pojasnio tajnik Subotičke biskupije preč. mr. **Mirko Štefković**, rekavši kako u Srbiji još uvijek nije sve riješeno, te da je država na sebe uzela obvezu za mirovinsko osiguranje, ali na nivou minimalne plaće u Srbiji. Kada su u pitanju redovnici i redovnice, oni imaju samo osigurano zdravstveno osiguranje, bez mirovinskog. Po riječima Štefkovića, ovo pravo koristi trenutno 92 katolička svećenika.

Također, bilo je postavljeno pitanje ima li još nekih zapisa ili podataka o biskupu Budanoviću, na što je predavač odgovorio da u arhivu postoji samo jedna kutija u kojoj su čestitke i dvije štedne knjižice, te je dodao kako je o prvim biskupima Lajči Budanoviću i **Matiji Zvekanoviću** jako malo pisano i da ne postoje drugi dokumenti.

Zanimljivo je bilo i pitanje zašto se Subotička biskupija zove *Subotička*, a ne *Bačka*, kako je bilo predviđeno, samim time što je bila i Bačka administratura. Pojašnjeno je da je biskup Zvekanović u svoje vrijeme tražio od Vatikana da bude Bačka biskupija, ali predavač je iznio kako je praksa koju slijedi Sveta Stolica da se biskupije nazivaju po mjestu u kom je sjedište.

Tijekom rasprave bilo je i svjedočanstva ljudi koji se sjećaju i koji su bili bliski s biskupom Zvekanovićem, na što je predsjednik KD *Ivan Antunović* pozvao sve koji duže pamte da pišu o tome, da ostave zapisano za buduće naraštaje.

Spomenik Antunoviću i bista Kokiću

O projektu podizanja spomenika biskupu Ivanu Antunoviću, što je zajednički projekt Katoličkog društva *Ivan Antunović*, Hrvat-

skog nacionalnog vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata se govori već više godina, osobito ako tome pridodamo i bistu **Alekse Kokića**.

»Koliko smo na početku bili u strahu kako ćemo sve izvesti, jer su to naizgled bili nepremostivi koraci, sada smo već zaokružili drugi, od predviđena tri koraka. Kada kažem zaokružili, uvijek su financije ključne, ali ovoga puta su i one osigurane«, kaže Ivanković Radak.

Spomenik se sada nalazi u livnici *Antal* u Subotici, te su izliveni svi dijelovi. Slijedi sastavljanje, kako bi se kasnije radile završne faze obrade. Po riječima Ivankovića Radaka treći korak će biti manje zahtjevan od prva dva, i što se tiče nositelja inicijative, kao i odbora za podizanje spomenika na čijem je čelu mons. **Stjepan Beretić**, spomenik će moći biti podignut u ovoj godini. Problem koji se javlja kao mogući jest dozvola Grada Subotice.

»Zahtjev za podizanje ovoga spomenika smo poslali krajem prošle godine i jasno je da još nemamo dozvolu za to. No, zahtjev za podizanje biste Aleksi Kokiću predan je još prije godinu i pol, te je to sada postao politički problem. Inicijativa nosi hrvatski predznak i zbog toga ima poteškoća. Životu i djelu Alekse Kokića se pridodao i epitet, koji nije utemeljen i to će sigurno još potrajati. Nadamo se da to neće biti situacija i s Antunovićem.«

Podsjetimo, spomenik Antunoviću bi trebao biti postavljen na mjesto gdje je nekada bio spomenik Presvetom Trojstvu pored subotičke katedrale, a bista Aleksi Kokiću bi trebala biti postavljena ispred katedrale.

Osim spomenutih spomenika i biste, Društvo ove godine planira i urediti knjižnicu **Ivana Kujundžića**, koja se nalazi i nalazit će se u župi sv. Roka u Subotici.

Ž. V.

Susret biskupa i episkopa

Vratiti dostojanstvo žrtvama

Na poziv predsjednika Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za ekumenizam i dijalog požeškog biskupa **Antuna Škvorčevića**, pred početak Svjetske molitvene osmine za jedinstvo kršćana, 17. siječnja održan je u Požegi susret episkopa Srpske Pravoslavne Crkve u Hrvatskoj i predstavnika HBK.

Biskupi i episkopi su u razgovoru obrazložili važnost njihovih susretanja u službi promicanja otvorenosti, povjerenja, dobrohotnosti, razumijevanja, uklanjanja predrasuda. Istaknuli su da je u Hrvatskoj na javnoj sceni velika količina negativnih stavova, zlonamjernih pristupa, bavljenja negativnostima kod drugih, a prelaženja preko vlastitih, što razdvaja ljude, stvara nepovjerenje i udaljuje jedne od drugih. Biskupi i episkopi zauzeli su se za evanđeoska polazišta u međusobnim odnosima i djelovanju, za zajedničke nastupe u javnosti, kako bi ohrabрили vjernike da promiču zajedništvo iznad svake nacionalne i političke isključivosti. U razgovoru je dotaknuto više aktualnih pitanja iz javnog života, napose s obzirom na rasprave o stradanjima brojnih ljudi u II. svjetskom ratu i neposredno nakon njega, te o još neizliječenim ranama koje je u dušama mnogih ostavio rat od 1991. do 1995.,

kako Hrvata tako Srba, napose onih čiji su najbliži ubijeni ili su nestali.

O tom su biskupi i episkopi dali posebnu Izjavu, u kojoj se među ostalim kaže: »Izrazili smo uvjerenje kako ni jedna strategija, usmjerena protiv drugog čovjeka, naroda ili Crkve ne može biti uspješna, jer nije u skladu s Božjim naumom o čovjeku i s njegovom pobjedom nad zlom i smrću, ostvarenoj u Isusovoj ljubavi na križu. Spomenuli smo se teških stradanja srpskog i hrvatskog naroda te drugih građana Hrvatske tijekom nedavne prošlosti u ratnim sukobima, progonima i ubijanjima, uzrokovanim mržnjom. Svjesni smo da međusobnim optuživanjem, manipuliranjem povijesnom istinom, interpretacijom ratnih događaja za dnevno-političke svrhe, vrijeđanjima i ponižavanjima zbog pripadnosti određenoj naciji ili vjeri, ostajemo zarobljenicima prošlosti i gubitnicima u sadašnjosti. Zauzimamo se da se znanstveno istraži i argumentirano utvrdi istina o stradanju za vrijeme II. svjetskog rata i u vrijeme rata u Hrvatskoj od 1991. do 1995. kako bi se prestalo licitirati s brojem stradalih te im se vratilo dostojanstvo koje imaju kao žrtve.

Izvor: IKA

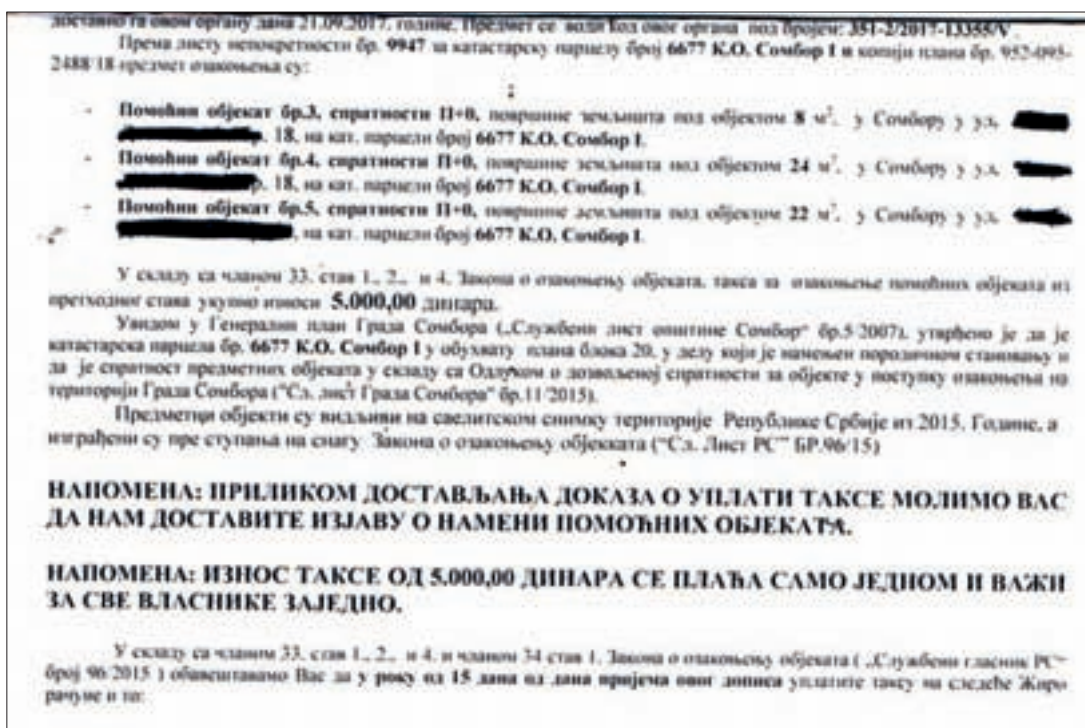

Legalizacija u Somboru: više od milijun četvornih metara čeka ozakonjenje

Prijetnja rušenjem

U Somboru ima više od 50.000 nelegalnih objekata ili, izraženo u četvornim metrima: više od 1,2 milijuna kvadrata!

U samom gradu i 15 okolnih sela popisano je 50.730 nelegalnih objekata. Stambenih je 7.777, 688 poslovnih, 68 komercijalnih, oko 20.000 gospodarskih i pomoćnih i 67 proizvodnih pogona. Nelegalno izgrađeni objekti višedesetljetna su rak-rana ne samo Somboru već svakog grada i sela u Srbiji. Desetljećima se gledalo kroz prste izgradnji cijelih naselja gdje ni jedna kuća nije izgrađena uz potrebne »papire«. Desetljećima se kroz prste gledalo na pretvorbu poljoprivrednog zemljišta u građevinski rajon. I isto tako desetljećima se, što retorički što kroz razne zakone, pokušavalo konačno u red uvesti sve što je građeno doslovno kako je gdje kome palo na pamet. I ne samo da red nije uveden već su do skora kopani temelji i kuće dizane pod krov i bez projekata i dozvola. Kao da nitko više nije vjerovao da će Srbija postati zemlja u kojoj se zida i gradi samo po zakonu. Ali čini se da tako više neće moći i da će od kraja 2023. godine sve što nije legalizirano

biti i srušeno. Za Sombor to znači da je izdano 22.000 rješenja o rušenju nezakonito izgrađenih objekata. No, vlasnici katnica, prizemnih kuća, pa i oni koji su proteklih godina bez dozvole ozidali kakvu šupu, garažu ili staju mogu biti mirni. Buldožeri neće u njihova dvorišta ući do studenog 2023. godine, a oni do tada imaju vremena svoje nelegalne građevine ozakoniti. Naravno, uz plaćanje, jer to ozakonjenje ima i svoju cijenu.

Lakši i teži slučajevi

Obitelj **Raič** iz Sombora ovih je dana na kućnu adresu dobila obavijest o plaćanju takse za ozakonjenje nelegalno izgrađenih objekata. Na popisu su tri pomoćna objekta od ukupno 48 četvornih metara. Dužni su platiti 5.000 dinara, dokaz o uplati dostaviti službi koja radi ozakonjenje i uz taj dokaz dati izjavu za što se ti, još uvijek sporni objekti, koriste. I tu je kraj jer će nakon toga biti upisani u katastar. Identična obavijest s uplatnicom od 5.000 dinara stigla je i na još nekoliko tisuća adresa u Somboru. Za one koji su takve obavijesti dobili tijekom ljeta i na njih nisu reagirali ovih dana su i ponovljene. To su takozvani lakši slučajevi koji će jednostavno i jeftino okončati legalizaciju. A to lakši slučajevi znači da su to objekti za koje je utvrđeno da

Cijena

Zakonom je predviđeno da taksa za objekte do 100 metara četvornih iznosi 5.000 dinara, do 200 metara 15.000, do 300 četvornih metara 20.000 dinara, a preko 300 metara 50.000 dinara. Kada je riječ o komercijalnim objektima, taksa do 250.000 dinara za objekte do 500 četvornih metara, za objekte od 500 do 1.000 kvadrata pol milijuna dinara, za one do 1.500 četvornih metara milijun dinara, a preko te površine plaća se tri milijuna dinara.

Izuzetci

Zakon je definirao da se ne mogu ozakoniti objekti izgrađeni na klizištima ili močvarnom tlu, objekti koji su izgrađeni od materijala koji ne osigurava sigurnost objekta, objekti koji su podignuti na površinama predviđenim za javnu namjenu i objekti podignuti u prirodnim područjima koji su pod zaštitom. U ovom posljednjem slučaju izuzete su vikendice i kuće za odmor.

.....

se mogu legalizirati. Uplatom takse od 5.000 dinara, koju je propisalo, ne Grad Sombor već Ministarstvo građevina vlasnici stječu pravo da im se u roku od osam dana izda rješenje o ozakonjenju, a nakon pravosnažnosti ono se proslijeđuje Službi za katastar nepokrenosti koja će objekte upisati u katastar na temelju Rješenja o ozakonjenju. To znači da se takvi objekti mogu nasljeđivati, prodavati ili staviti hipoteka na njih. Ti lakši slučajevi uglavnom se odnose na objekte od oko 30 četvornih metara, odnosno pomoćne objekte koje su vlasnici kuća zidali nesvjesni da i za takve investicije treba prateća dokumentacija. U onim kompliciranijim slučajevima, a to su slučajevi kada objekti nisu ucrtani u kopijama plana, preduvjet za ozakonjenje je elaborat geodetskih radova u kome će se objekt ucrtati i samim tim biti pravno vidljiv. Ukoliko je ucrtan, a nije upisan u katastar nepokrenosti, potrebno je uraditi tehničku dokumentaciju koja se zove Izvještaj o zatečenom stanju. To je preduvjet za donošenje Rješenja o ozakonjenju.

Rok pet godina

A da je ovoga puta ozakonjenje ozbiljno shvaćeno i od onih koji su donijeli zakon i od onih koji taj zakon trebaju provoditi na terenu dokaz je i novo upozorenje iz Gradske uprave Sombor izdano ovih dana svima onima koji još uvijek obvezu ozakonjenja nisu shvatili ozbiljno. I još jednom se podsjeća da je rok za ozakonjenje objekata koji su predmet ozakonjenja (nelegalno izgrađeni objekti) 6. studeni 2023. godine.

»Za objekte koji do tada ne budu ozakonjeni, odnosno legalizirani, bit će odbijeni zahtjevi za ozakonjenje. Na temelju konačnog rješenja kojim se odbija ili odbacuje zahtjev za ozakonjenje provest će se rušenje nezakonito izgrađenog objekta, o trošku vlasnika. Građevinski inspektor u roku od tri dana od dana dobijanja konačnog rješenja kojim se odbacuje ili odbija zahtjev za ozakonjenje objekta obavještava komunalna poduzeća da se taj objekt isključi s mreže, a komunalna poduzeća dužna su ga isključiti za najviše 30 dana«, upozorili su iz Gradske uprave Grada Sombora i još dodaju da je novac za rušenje osiguran u gradskom proračunu.

A račun za to rušenje konačno će biti ispostavljen vlasniku.

Da bi se to izbjeglo, Somborci se pozivaju da ne ignoriraju obavijesti koje dobijaju na kućne adrese u kojima se traži da dostave dokumentaciju i plate taksu za ozakonjenje. Svako ignoriranje takve obavijesti bit će osnova za donošenje rješenja kojim se odbacuje zahtjev za ozakonjenje. A konačnim rješenjem, kojim se odbacuje zahtjev za ozakonjenje, stječu se uvjeti za rušenje nezakonito izgrađenog objekta. Bio on garaža, šupa, staja ili kuća.

Z. V.

Tjedan u Somboru

Peticija

Zelenilo. To je riječ koja se uvijek vezuje za Sombor. Prosto kada se nekome želi objasniti kakav je Sombor grad, uvijek se u taj kontekst stavi i epitet zeleni grad. I nije onda ni čudo što su Somborci emo-

tivno vezani za to svoje zelenilo i što ih boli

i brine svaka sječa drvoreda. Pa makar stabla koja se sijeku bila vremesna i pri kraju svog biološkog vijeka u urbanim uvjetima.

I godine su trebale proći dok su Somborci preboljeli platane na glavnoj ulici i bođoše kod Županije. I taman su nekako zacijelile te rane, kad im se opet dira tamo gdje su najtanj. Doduše, tek u maglovitoj najavi, ali i to je već bilo zvono za uzbunu. A to u maglovitoj najavi znači da su poslije devet godina ponovno oživjele ideje o sječi platana u Fruškogorskoj ulici, a zvono za uzbunu znači da su Somborci odlučili da to preduprijede peticijom. Razlika u odnosu na 2010. godinu samo je u tome što je tehnologija napredovala pa umjesto prikupljanja potpisa potpore u papirnatof formi Somborci potporu mogu dati u elektroničkom obliku. Do sada je to uradilo više od tisuću zaljubljenika u Sombor i njegovo zelenilo. A argumenti onih koji grčevito pokušavaju očuvati platane su to što su platani u Fruškogorskoj ulici zdravi i što su prema ocjenama iz Katastra zelenila najzdravija drvoredna stabla u gradu. Inicijatori peticije također ističu da su u Europi platani najzastupljenija vrsta u ozelenjavanju gradova zbog svoje otpornosti na zagađenje, svoje prilagodljivosti gradskim uvjetima i zbog i svoje dugovječnosti. Pa zašto onda ne bi moglo i u gradu zelenila? Inicijatori peticije uzdaju se da ipak može i jedno i drugo – i rekonstrukcija trotoara i platani. Nadu im daje to što je njihov glas stigao tamo gdje treba i što je, za početak, obećano da će se tražiti mogućnosti rekonstrukcije trotoara, ali bez pile i sječe platana. I na koncu rekonstrukcija ulice tek je u idejnim planovima. A dok ne dođe od ideje do realizacije valjda će se netko pozabaviti i drvećem. U gradu zelenila to je najmanje što se može uraditi.

Z. V.

Što donosi povećanje agrarnog proračuna u 2019. godini?

Ruralni razvoj – šansa Srijema

»Mali poljoprivrednici su u našem fokusu. Ono što mi gledamo jest da im maksimalno izađemo u susret i da im pomognemo da lakše dođu do sredstava koja su im na raspolaganju. Mi smo se 2018. godine uglavnom fokusirali na lokalne male poljoprivrednike, ali u nekoj sekundarnoj grani, odnosno prerađivačkoj djelatnosti«, kaže Petar Samardžić

Pokrajinskim proračunom za 2019. godinu predviđeno je više novca za poljoprivrednike. Kako je na konferenciji za novinare početkom siječnja izjavio pokrajinski tajnik za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo dr. **Vuk Radojević**, Pokrajina se u 2019. godini može pohvaliti agrarnim proračunom za koji se očekuje da bude operativno najefikasniji i najefektivniji. Agrarni proračun u ovoj godini iznosi 6.380 milijardi dinara, a tijekom godine se očekuje i njegov rebalans, što će značiti dodatna sredstva za poljoprivredu Vojvodine. Za podršku mladim poduzetnicima izdvojeno je 250 milijuna dinara, odnosno 25 posto više za *Start up* program u odnosu na prošlu godinu. Na ovaj način želi se dati podrška mladima da ostanu na selu i započnu svoj biznis, a subvencija za te namjene iznosi 1,5 milijuna dinara ili 90 posto od planirane investicije. Osim mladih, uključene su i žene nositelji poljoprivrednih gospodarstava i svi oni poljoprivrednici koji rade u otežanim uvjetima rada i koji mogu ostvariti subvencije od čak 80 posto u odnosu na realiziranu investiciju.

U fokusu mali poljoprivrednici

U cilju obavješćavanja poljoprivrednika, informiranja i pružanja administrativno-tehničke pomoći u pripremi neophodne dokumentacije vezane za aktualne natječaje i aktivnosti koji se tiču ruralnog razvoja u Srijemskoj Mitrovici je 2013. godine osnovana gradska Agencija za ruralni razvoj. Njihovi korisnici su uglavnom poljoprivrednici, ali i ostale osobe koje se bave seoskim turizmom, zatim poduzetnici, obrtnici, udruženja žena i razna udruženja građana.

»Osim informiranja naših korisnika, gdje su nam mediji najznačajniji partneri, organiziramo i razne akcije tijekom godine namijenjene svim navedenim ljudima. To su predavanja, edukacije, tribine, radionice, kao i organiziranje studijskih putovanja i različitih ekoloških akcija, iz svih sfera ruralnog razvoja«, kaže direktor Agencije **Petar Samardžić**.

»Mali poljoprivrednici su u našem fokusu. Ono što mi gledamo jest da im maksimalno izađemo u susret i da im pomognemo da lakše dođu do sredstava koja su im na raspolaganju. Mi smo se 2018. godine uglavnom fokusirali na lokalne male poljoprivrednike, ali u nekoj sekundarnoj grani, odnosno prerađivačkoj

Petar Samardžić

djelatnosti. Primarna djelatnost, poljoprivreda, je već dovoljno dobro pokrivena na razini nacionalnih, lokalnih i pokrajinskih mjera u smislu poticanja i subvencija. Gledali smo da našim poljoprivrednicima pomognemo u prerađivačkoj djelatnosti, jer prerada i preradne aktivnosti uvijek dodaju vrijednost primarnom proizvodu«, ističe on.

Prepoznatljivi na tržištu

Prošle godine fokusirali su se na sektore mesa i mlijeka. Pomogli su lokalnim proizvođačima sira i suhomesnatih proizvoda. Također, proveden je natječaj u području marketinga kako bi pomogli poljoprivrednicima da njihovi proizvodi budu vidljiviji kupcima.

»Uspješno smo završili i natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava u području marketinga u preradi mesa i mlijeka, za koji su aplicirala četiri subjekta, koji su to pravo i ostvarili. Troje od njih su u području prerade mesa, a jedan u području prerade mlijeka. Ono što bih posebno izdvojio jest da su trojica od njih mladi poljoprivrednici do 40 godina, a četvrta je žena koja u svom kućanstvu radi na preradi mesa. Oni su sredstva iskoristili za nabavu marketinških alata: promo materijala, za izradu web sajta, usluge grafičkog dizajna, prodajnu ambalaža i sl.«, navodi Samardžić, dodajući kako se nada da će u budućnosti stupiti još nekoliko pravilnika koji će olakšati registriranje prerađivačke

Tjedan u Srijemu

djelatnosti i u ostalim sektorima, prije svega sektoru voća i povrća, rastarstvu i preradi žitarica.

Dostići standarde EU

U okviru Agencije za ruralni razvoj prošle godine je organizirano niz edukacija iz IPARD programa, čija je poanta dostizanje standarda Europske unije u poljoprivrednoj proizvodnji. Naglašavaju važnost i prekogranične suradnje s Hrvatskom.

»Aplicirali smo sa zanimljivim projektom s Općinom Erdut, gdje su nam partneri Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu i Poljoprivredni fakultet iz Osijeka. Radi se o jednom zanimljivom projektu u smislu izgradnje jednog energetske efikasnog agro-biznis inkubatora, upravo

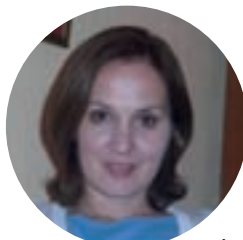
namijenjenom preradi. Nadamo se pozitivnim rezultatima natječaja, jer na taj način bi pridonijeli da u našoj lokalnoj sredini omogućimo da uz pomoć sirovine dobijene iz tog inkubatora iznesemo gotov proizvod, brendiran i namijenjen direktno prodaji. Sektori koji su predviđeni tim agro-biznis inkubatorom su linija za preradu voća i povrća», zaključuje Samardžić.

Dobar primjer

Jedina vlasnica poljoprivrednog gospodarstva u Srijemu i najmlađa među onima kojima je početkom godine uručeno priznanje za vrhunsku proizvodnju žitarica i tov svinja po europskim mjerilima od strane Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu jest **Stanija Rogulja** iz Čalme. Proizvodnjom hrane počela se baviti 2003. godine, počevši s tovom pet svinja. Od zarade na tovu svinja izgradila je najsuvremenije tovište, a kukuruz na njenim njivama je i po 12 tona suhog zrna po hektaru, što je za skoro tri puta više od prosjeka u Srbiji i za tri tone više od prosjeka u najrazvijenijem dijelu Europe. Predavanje Stanije Rogulje pod nazivom »Biosigurnosne mjere na porodičnoj farmi svinja« ušlo je u knjigu stručnih predavanja na Veterinarskom fakultetu u Novom Sadu, a tiskana je u povodu zajedničke akcije Srbije i Hrvatske u svezi sprječavanja međugraničnog širenja svinjske kuge. Ova žena, za koju mnogi kažu da je hrabro stala na čelo poljoprivrednog gospodarstva, svojim vrijednim radom je dokazala da i mali poljoprivrednici mogu dostići uspjeh u svom poslovanju.

S. Darabašić

Poticaj drugima

Pripadnici nacionalnih manjina u Srijemu za sada se imaju mogućnost informirati u tjednicima (na hrvatskom, slovačkom i rusinskom jeziku) i putem televizijskog programa koji se svakodnevno emitira na programu RTV-a. O događanjima u okviru nacionalnih zajednica, njihovim problemima i aktivnostima, izvještavaju novinari dopisnici iz nekoliko gradova u Srijemu. Sve informacije dostupne su i na web stranicama manjinskih tjednika, a za one koji nisu pogledali televizijske priloge na RTV-u, gledateljima je omogućeno da to učine koristeći mogućnost odgođenog gledanja. Da prostora za nacionalne manjine ima i na drugim lokalnim medijima potvrdila nam je glavna i odgovorna urednica srijemskomitrovačke *M televizije* **Biljana Selaković**, koja nam je kazala da u ovoj godini imaju želju da na svom televizijskom kanalu počnu emitiranje programa na jezicima nacionalnih manjina. Kako je u razgovoru za naš tjednik istaknula, ideja je da taj program realiziraju novinari koji rade u manjinskim medijima a koji prema njenom mišljenju najbolje poznaju svoju zajednicu. Ova medijska kuća tu svoju želju potvrdila je i prošle godine kada su realizirali jedan od projekata manjinskih zajednica, Rusina. Za ovu godinu u planu im je da realiziraju projekt s hrvatskom zajednicom kako bi i njihovim pripadnicima omogućili da na jednom od lokalnih televizijskih kanala predstavljaju svoj jezik i tradiciju i da na taj način upoznaju gledateljstvo sa svojim aktivnostima, ali i problemima. Ono što je važno to je da volja postoji, a sve ostalo zavisi od finansijskih sredstava, odnosno od odobrenja na državnoj i pokrajinskoj razini na temelju raspisanih natječaja. Sigurna sam da i pripadnici manjinskih zajednica imaju želju predstaviti se za sada na jedinoj lokalnoj televiziji u svom gradu i da će ih ova najava obradovati. Jer grad kao što je Srijemska Mitrovica to i zaslužuje. Na prvom mjestu zato što je administrativni centar Srijema, koga, pored bogate povijesti, krasi multietničnost i multikulturalnost. Možda će ovaj pozitivni primjer biti poticaj i drugim lokalnim glasilima da svoje medijske sadržaje upotpune i onim koji se odnose na manjinske zajednice.

S. D.

Izložba fotografija nastalih na foto-safariju

Monoštor – BISER Gornjeg

Foto: Jaroslav Pap

Foto: Jovan Đikić

Izložba fotografija čiji su glavni motivi priroda i ljudi Monoštora, a koje su nastale na foto-safariju Foto-kluba *Rada Krstić* iz Sombora i Foto-asocijacije Vojvodine iz Novog Sada, bila je nedavno prikazana u Arhivu Vojvodine. *Spiritus movens* drugog monoštorskog foto-safarija, tijekom koga su jesenas nastale ove fotografije bio je **Jaroslav Pap**, foto-reporter koji desetljećima ovjekovječuje prirodu svjetlopisom (ponajviše u okolici Monoštora). Terenske organizatorice bile su Monoštorke **Zdenka Mitić**, predsjednica udruge *Podunav* i **Vanja Petković**, koja je na čelu Humanitarno-ekološke udruge *Čepom do osmijeha*.

Četnaest tragatelja za dobrim fotografijama prirode i ljudi, koji su u svojem poslu odavno profesionalno priznati, ali i »običnih« ljubitelja rabljenja foto-tehnike, pronašli su mnoštvo veličanstvenih motiva s kojima ili pokraj kojih Monoštorci i njihovi posjetitelji žive, a da toga vjerojatno nisu potpuno svjesni.

Ti motivi podjednako su česti u prirodi (gdje ljudi ima manje), kao i među, na i u samim Monoštorcima. Pretenciozno bi bilo pomisliti da su fotografi, od kojih su neki prvi puta boravili u Monošturu, svoje objekte fotografiranja vidjeli bolje i jasnije od samih Monoštoraca. Ipak, na predstavljenim fotografijama čak i vrlo objektivnom promatraču se čini da je upravo tako. Medaljica koja visi na *košuljice na ružice*, a očenaše u *povorani ruka što drži maramku*, primjerice, uvjerljivo svjedoče vjeru Monoštorke, ljubav prema osobi upodobljenoj u medaljici, istodobno podsjećajući na godine minula rada seoskih obitelji u ozračju oskudnih poslijeratnih uvjeta, na fotografiji **Snežane Lerh**. **Darko Dozet** također je uhvatio zamišljeni pogled stare Monoštorke, oslonjene na *biciglu* koja ne služi više od potpore da bi se *sokakem prošlo a da ne spadneš – šćaka na dva točka*. Monoštorke i *bicigli* za Dozeta neodoljiva su inspiracija. **Jovan Đikić**, pak, hvata oduševljenje mlade dame urbanog stila, koja pokušava uhvatiti ljepotu pastelnih boja krošanja stabala koja su se nagurala na

Foto: Snežana Lerh

Podunavlja

Foto: Robert Getel

obali Dunava, sjedeći na suhome stablu koga je snaga dunavskih valova ostavila na pješčanome nanosu, nigdi kod Blaževice. Jaroslav Pap, pored svojeg standardnog i višedesetljetnog foto-istraživanja elegancije podunavskih jelena (koje se očito nije završilo), miješa sve boje koje je pronašao u i pokraj Dunavca na samo njemu znanoj paleti. To radi pažljivo, tako da se u nastaloj mješavini može razaznati svaka od njih, i to precizno. Rijetko koji od fotografa odolio je koloritu monoštorske nošnje i zamamnim osmjesima Šokica koje ju nose, najčešće u prigodama čvrsto vezanim za Crkvu. Ni sama monoštorska crkva svetih Petra i Pavla nije ostala pošteđena pokušaja da se nadnaravnost koju već nekoliko stoljeća upijaju njezini zidovi prenese uz pomoć svjetla i tame na papir. Živi svijet, divlji, također je bio čest motiv fotografima (no, mora se priznati, ne prigodom ovoga foto-safarija, nego su te fotografije nastale ranije).

I kako onda sve ove ljepote jednostavno staviti na zid, ostaviti da vise nekoliko tjedana i pokušati na

Foto: Darko Dozet

taj način urbanoj populaciji približiti Monoštor? Je li to dovoljno? Je li fotografija u suvremenoj medijskoj gužvi dobar medij koji bi mogao pokušati prikazati da je Monoštor zaista »biser« Gornjeg Podunavlja, kao što ime ove izložbe kaže? I može li to pokazivanje imati jači turistički efekt? Sve ove nakane ima izložba, koja je bila otvorena do 20. siječnja ove godine. Ako fotografije pogledate, ako vas magija Monoštora dovoljno općini, ako odlučite da ga posjetite i tu odluku provedete u djelo, ako širite dobar glas Monoštora, veliki dio namjera priređivača ove izložbe će biti ispunjen.

Osim navedenih, autori fotografija su i **Dušan Kozoderović, Goran Barać, Goran Mulić, István Virág, Jovan Đikić, Lidija Andrejev, Nenad Mihajlović, Peter Zambo, Radivoj Hadžić, Robert Getel i Slađana Pantelić.**

M. Tucakov

Kalendar manifestacija za 2019. godinu

SUBOTICA – Na svom redovitom radnom susretu, održanom 1. prosinca 2018. u Subotici, u organizaciji ZKVH-a i HNV-a, predstavnici hrvatskih udruga kulture u Srbiji uskladili su radnu verziju kalendara stalnih manifestacija u 2019. godini. Ovaj kalendar sadrži stalne godišnje manifestacije i one koje se priređuju u okviru planiranih programskih aktivnosti mjesnih udruga kulture. Kalendar će, kako navode u ZKVH-u, poslužiti za bolje planiranje i koordinaciju postojećih kulturnih događaja te izbjegavanje nepotrebnih preklapanja. Konačna verzija kalendara dostupna je na internetskoj stranici Zavoda: www.zkvh.org.rs.

Marinbal u Lemešu

LEMES – HBKUD Lemeš organizira *Marinbal* koji će biti održan u mjesnom Domu kulture, 2. veljače, s početkom u 19 i 30 sati. Za dobru zabavu bit će zadužen Tamburaški sastav *Rujna zora* iz Subotice. Očekuje vas tradicionalni lemeški paprikaš, piće u neograničenim količinama, bogata tombola i fancy u ponoć. Cijena ulaznice je 1.400 dinara. Na kupljenih deset ulaznica jedna se dobija gratis, a đaci i studenti mogu nabaviti ulaznice po cijeni od 1.000 dinara (uz đачku knjižicu ili indeks). Rezervacije se primaju do 30. siječnja. Prodaja ulaznica: **Tamara** 061/64-77-970 i **Marija Bagi** 063/717-20-43.

Dan škole Matija Gubec

TAVANKUT – Dan Osnovne škole *Matija Gubec* iz Tavankuta bit će proslavljen 8. veljače. U sklopu proslave u mjesnoj crkvi Srca Isusova, s početkom u 18 sati, bit će održan koncert klape *Levan-da* (Hrvatska). Nakon koncerta u školi će biti priređen domjenak.

Šokačko prelo u Beregu

BEREG – HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Brega organizira *Šokačko prelo* koje će biti održano 9. veljače u mjesnom Domu kulture, s početkom u 19 sati. Ulaznice po cijeni od 1.300 dinara,

u što su uračunati jelo i piće za cijelu večer, mogu se kupiti kod **Marte Gorjanac** ili preko facebook profila (inbox) Udruge. Za zabavu će biti zadužen Tamburaški sastav *Čokanj* iz Našica.

Šokačko veče u Vajskoj

VAJSKA – U organizaciji mjesnog HKU *Antun Sorgg*, u Vajskoj će 16. veljače biti održano *Šokačko veče*. Pokladna zabava bit će održana u restoranu *Bački dvor* na jezeru Provala, s početkom u 19 sati. Goste očekuje bogata večera (predjelo, juha, šnicle, prilozi, desert u ponoć, lovačka kobasica) kao i bogata tombola. Za dobru zabavu bit će zadužen tamburaški sastav *Dike* iz Vinkovaca s gostima. Cijena ulaznice je 2000 dinara.

Prelo na salašu u Đurđinu

ĐURĐIN – HKPD *Đurđin* organizira *Prelo na salašu* koje će biti održano 23. veljače s početkom u 19 sati u župnoj dvorani u Đurđinu, na adresi Salaši 325. Cijena karte je 1300 dinara, a u nju je uračunata večera (*krumpirača* i *fanki*), neograničeno piće, tombola za sve goste te zabavni program u režiji folklorne i literarno dramske sekcije Društva. Za glazbu će biti zadužen ansambl *San* iz Subotice.

Poziv za Liru naivu 2019.

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* Subotica uputili su poziv za sedamnaesti susret hrvatskih pučkih pjesnika Vojvodine pod nazivom *Lira naiva 2019*. Zainteresirani

pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci. Susret *Lira naiva 2019* bit će održan 25. svibnja 2019. godine u Surčinu. Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati do 7. travnja 2019. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com. Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381/64-211-3186.

Knjiga *Slike iz beskraja* Vedrana Horvackog predstavljena u Subotici

Pjesme koje oplemenjuju i opominju

Klara Dulić, Vedran Horvacki i Katarina Čeliković

Vedran Horvacki je 22-ogodišnji student novinarstva iz Subotice koji se također bavi i pisanjem poezije. Prvu pjesmu objavio je 2015., a prošle mu je godine u nakladi NIU *Hrvatska riječ* objavljen književni prvijenac, zbirka pjesama naslovljena *Slike iz beskraja*. Nakon prošlogodišnjeg Međunarodnog sajma knjiga u Beogradu, zbirka je u utorak predstavljena i na autorovu »domaćem terenu«, u Subotici, u ovdašnjoj Gradskoj knjižnici.

Knjiga sadrži sedamdesetak pjesama, a kako je istaknuto na promociji, uz ljubavne teme, karakteristične za mlade autore, *Slike iz beskraja* donose i liriku koja angažirano progovara o društvenoj nepravdi, prikazujući Horvackog kao suosjećajnog altruista.

Potruga za smislom

Književnu večer otvorila je profesorica književnosti **Katarina Čeliković**.

»Jesu li mladi ljudi hrabri? Ima li u njih upornosti, tražilačkih zanosa, vedrine? Onaj zbog kojeg smo večeras ovdje sve to doista jest. On je hrabar – jer otkriva svoju nutrinu, snove, pitanja i želje, nade; on je uporan – jer sve o čemu sanja, mašta ili čemu se nada zapisuje bez prestanka; pun je zanosa u pjesničkom traženju – a Vedran mu je ime koje se jasno odražava na njegovu licu. Dobrodošli u svijet poezije, dobrodošli u poeziju ljubavi, poeziju grada, poeziju snova ali i svijet pitanja, potrage za smislom svega toga skupa«, rekla je Čeliković dodavši da su, zbog svojih tema i njihove obrade, u pitanju pjesme koje oplemenjuju i opominju.

Mladenačka uskovitlanost

Po riječima profesorice književnosti **Klare Dulić** zbirka ima izraz neopterećen metaforičnošću, govori jezikom zbilje, a pje-

snik njome priziva i romantičarsko naslijeđe koje se ogleda u izboru i obradi motiva.

»Prva cjelina, naslovljena *Bedem od njenog imena* odvija se u obraćanju lirskog subjekta njoj ili u pjevanju o njoj i onome što je bilo. Mislim da bi valjalo naglasiti kako ova poezija nastaje u njenoj odsutnosti, ona je plod čežnje za njom. Ona o kojoj mi govorimo, obavijena je sjenama, sjećanjima, ali ona ne dopire do svijeta sadašnjosti. Druga cjelina, *Snovi u slutnji*, donosi različite teme, od onih egzistencijalnih, o samome čovjeku i njegovu identitetu, o prolaznosti i vremenu, prožimajući ih gotovo uvijek temom ljubavi. Zaključujući, kazat ću da ova poezija nosi živost i uskovitlanost mladosti koja se prelila u stihove. Pjesnik zahvaća u rijeku književnih i drugih zaliha simbola i značenja, napajajući se bogatstvom pjesničkoga naslijeđa. Ova poezija donosi niz pjesničkih slika uhvaćenih i zabilježenih u trenutku, oslikanih jarkim bojama, kakvima ih boji samo mladost i život«, rekla je Dulić.

Predstavljanje knjige je okupilo veliki broj publike. Poeziju Horvackog kazivali su mladi recitatori – **Davorin Horvacki** i **Martina Čeliković**, a večer je upotpunjena glazbom za koju je bio zadužen jazz trio predvođen mladim nagrađivanim gitaristom **Lukom Malkom**.

D. B. P.

Razgovori sa sobom

Autor Vedran Horvacki je kazao kako je knjigu pisao četiri godine, i sam sazrijevajući. Zbirka je, kako kaže, nastajala »u razgovorima sa samim sobom«.

»Jako je važno upoznati sebe. U svakom od nas postoji Bog koji nam daje snagu i hrabrost te ako slijedimo vatru koju on stalno potpaljuje u nama, možemo mijenjati ovaj svijet nabolje, naravno uz veliki rad i posvećenost. A onda i pisanje ne dolazi kao preveliki izazov«, kazao je Horvacki.

Otkrijmo crkve!

Govoriti o crkvama znači govoriti i o ljudima. Crkvu (s velikim početnim slovom) čine ljudi, a crkva je građevina u kojoj se oni okupljaju, prvenstveno zato jer je utemeljitelj Crkve, Isus Krist, to zapovjedio. Od vremena kada se Crkva počela sakupljati do vremena kada su za to okupljanje počele bivati građene crkve prošlo je nešto više od tri stoljeća, dok se posljednjih 1700 godina javnoga djelovanja Crkva okuplja na, po pravilu prepoznatljivim, počesto monumentalnim, i uvijek estetski privlačnim zgradama. Rijetko tko može biti ravnodušan čak i prilikom prolaska pokraj njih, a postoje svjedočenja da su se nevjernici obraćali na kršćanstvo nakon vrlo kratkotrajnoga boravka u crkvi, pa čak i da su postajali klericima nakon toga! Ipak, na prostorima na kojima živimo nedavno je prošao i period

ocrnjivanja Crkve, pa se od crkvi zaziralo do nevjerovatnih razmjera. Navodno, jedan dobar broj mladih Novosađana nikada nije ušao niti u jednu katoličku crkvu u svom gradu. Ako pretpostavimo da je jedan od motiva koji je vodio ekipu filma *Katoličke crkve u Novom Sadu i Petrovaradinu – 1. dio* bio da demistificiraju građevine koje baštini Zapadna Crkva u ova dva poviješću bogata, ali različita grada, u tome se uspjelo. Ovaj film je poziv da se slobodno otvore vrata crkava (kada je to fizički moguće) i da se, uz obveznu dobru volju i uvažavanje, uživa i razmišlja o duhovnim poticajima koja su pretvorena u ova »djela ruku čovječjih«.

Arhitektura i zajednice

Predstojatelji pojedinih zajednica koje se okupljaju u njima, predstavili su u filmu župne crkve Imena Marijina, Svetog Roka (petrovaradinsku), Uzvišenja svetog Križa, Svetoga Jurja, te crkvu svetišta Gospe Tekijske, odnosno samostansku crkvu Svetoga Ivana Kapistrana, gdje zajednicu vode franjevci. Crkva Svetog Roka, ona novosadska, predstavljena je u kratkim crtama – u nju narator **Ivan Horvat** nije ušao. Narator ovoga filma vodio je, čini se, relaksirajuće razgovore sa župnicima i upraviteljima. Iz njih se raspoznaje hvale vrijedan pokušaj da se jednaka pozornost obrati arhitekturnim značajkama i povijesti gradnje ovih crkvi, kao i o zajednicama katolika koje se u njima okupljaju. Pažljivo uho pratitelja filma, naime, zaključit će ono što fra **Karlo Harmath** u ovom filmu naziva »našom situacijom u Novom Sadu«: katolika je u ovom gradu sve manje, i ta mala manjina, koliko god se trudila »ne prebrojavati se«, u društvenom ambijentu ove sredine postaje čimbenik koji se lako skrajnuje. Isti ton razočaranja čuje se gotovo

spontano i u iskazu **Ivice Rajkovića**, staromajurskog župnika, kada govori o »preostalih oko 600 vjernika« župe Uzvišenja svetog Križa. Nije teško zaključiti ni iz ovog filma: Katolička Crkva u ova dva grada svojom graditeljskom baštinom već više od tri stoljeća čini osnovne elemente njihovog ambijentalnog identiteta, dok je u suvremeno doba njezinih vjernika toliko malo da se i sami katolici toga nerijetko srame.

Nijemi spomenici vremena?

Jedan od motiva produkcije ovoga filma povezan je i s držanjem crkvenih građevina za simbole života i vjere naroda čiji ga pripadnici pohađaju. Ukoliko se prate dokumenti novosad-

skih i petrovaradinskih župnih zajednica, svetišta i franjevačke zajednice, zaključuje se da se Mađari, Hrvati i Nijemci mogu smatrati privilegiranim u tom smislu praktički od uspostave crkvenog života u ova dva grada nakon Karlovačkog mira. No, fra Karlo razotkriva još jednu istinu: broj nacija čiji su pripadnici katolici u Novom Sadu je čak osam, te je Crkva rimskoga obreda ovdje »prinudena« na liturgijski život u dvije jezične skupine: mađarskoj i hrvatskoj. Petrovaradin ipak čvršće čuva povijesnu i liturgijsku baštinu Hrvata, te se predstavljene tri crkve mogu čvršće i višeznačnije povezati s identitetom našeg naroda. Možda gledateljima baš ovaj film pruža dobru mogućnost da na taj identitet budu ponosniji.

Ne znamo hoćemo li doživjeti apsurd da će predstavljene crkve biti nijemi spomenici vremena u kojima su značile puno više. Neki znakovi govore da se to ipak neće skoro dogoditi, dok su istovremeno glasna upozorenja u suprotnom pravcu. Da vodstvo Grada Novog Sada zna cijeniti Katoličku Crkvu u nje-mu pokazala je gesta gradonačelnika **Miloša Vučevića** koji je,

u ime pokrovitelja snimanja filma, podijelio DVD s filmom vjericima na misama polnoćkama protekle godine u Novom Sadu i Petrovaradinu.

U filmu se, nekonvencionalno, najavljuje njegov nastavak. Neke od svojih domaćina narator nije dosljedno, ili nije uopće, titulirao. U nekim predstavljenim crkvama scenarij ostavlja mjesta za široko postavljenu naraciju, dok je kod drugih posve oskudan. Omaški u švenkovima je, čini se, previše. Nije jasno što je filmu pridonio **Saša Medovarski** koji se navodi na njegovu početku, ali ne i na ovitku DVD-a, ne zna se ni tko je bio zadužen za snimanje i postprodukciju, jer su navedena dva različita subjekta. Nisu ovo jedine omaške na koje producent, Hrvatski kulturni centar iz Novoga Sada, te redatelj **Dragan Dražen Ilić** trebaju ozbiljno pripaziti u obećanom nastavku filma, za koji priželjkujem da bude u kraćem obliku čim prije dostupan i u virtualnom svijetu – onom koji ogromnom brzinom zaboravlja DVD kao tehnički medij čuvanja i reprodukcije filmskih priča.

Marko Tucakov

Izložba i projekcija filmova na Verušiću

Dužijanca među pukom

U BH *Dužijanca* je prošloga petka u naselju Verušić, nadomak Subotice, organizirala izložbu fotografija i projekciju filmova o *Dužijanci*. Večer je nazvana *Dužijanca među pukom*. Fotografije su tematizirale ris i tradicijsko odijevanje u kontekstu nekada žetvenih običaja, a danas velike manifestacije bunjevačkih Hrvata u Bačkoj. Filmski dio večeri činila je kompilacija iz više filmova koji se bave temom *Dužijance*, autora **Zvonimira Sudarevića** i **Branka Ištvančića**.

Ovaj događaj je bio prilika i da se okupe prijašnji bandaši i bandašice iz toga naselja, a tiskana je i prigodna brošura o nositeljima tih titula s područja Verušića. Okupilo ih se ovom prigodom više, od onih starijih poput **Jage Ivanković Radaković** i **Lojzije**

Kujundžića do mlađih, kao što je **Đurđa Sudarević**, udana **Me-canov**.

»Drago nam je da je ova večer održana, da smo se okupili i širili zajedništvo«, kaže jedan od verušićkih bandaša **Ljubomir Mesaroš**.

Na Verušiću se rijetko organiziraju kulturna događanja, te je ovo »gostovanje« *Dužijance* među publikom pozitivno ocijenjeno. Potvrđuje to i nazočnost velikog broja mještana.

U sklopu ovog »gostovanja« *Dužijance*, u nedjelju, 20. siječnja, služena je svečana sveta misa u mjesnoj kapeli sv. Leopolda Mandića.

N. S.

Gradnja sirotišta, veliki ratovi, školski vjeronauk danas

Nakon izgradnje muške elementarne škole 1884. godine, zatim samostanske škole 1887. godine, koji su pravi kurioziteti u povijesti arhitekture u Somboru, 1891. gradi se i zgrada sirotišta. Prilikom boravka u Somboru 1887. godine, nadbiskup kaločki **Lajos Haynald** je dao obećanje Somborcima da će se izgraditi sirotište za djecu iz Sombora i okoline. Za izgradnju sirotišta je darovao 80.000 forinti. Od novca koji je ostao nakon izgradnje sirotišta osnovan je fond za održavanje zgrade. Sirotište je blagoslovljeno i predano na upotrebu spomenute 1891. godine. Spomen na taj događaj čuva natpis na mramornoj ploči koja je postavljena u zgradi sirotišta.

U sirotištu su radile časne sestre reda školskih sestara *Naše Gospe* iz Kaloče, koje su se 1887. godine doselile u Sombor i započele svoj rad. Godine 1896. osnovana je ustanova koja je služila za školovanje odgojiteljica. Ta nova ustanova smještena je u produžetku sirotišta. (**József Berauer**, *A Kalocsa-Egyházmegyei Róm.Kath.Népiskolák története*, Kaloča, 1896.)

Nova zgrada

Nova je zgrada sagrađena u stilu eklekticizma. Osnova zgrade je u obliku slova L. Fasadni dio zgrade koja gleda na samostansku školu je dao sagraditi nadbiskup Haynald za sirotište (1891.), a drugu granu zgrade je dao sagraditi nadbiskup **György Császka** (1896.) koja je postala škola za odgojiteljice. Fasada ima prizemlje i kat. Prozori su uokvireni profiliranim okvirom sa završetkom odozgo, dok prozori na katu imaju trokutne timpanone. Na krovu su badže. S unutarnje strane, na jednom kraku zgrade na katu je galerija duž cijele zgrade. Krov balkona drže drveni stupovi s drvenim kapitelima. (**Pavle Vasić**, *Umetnička topografija Sombora*, Novi Sad, 1984.)

Doprinosi nadbiskupa

Spomenuta dva nadbiskupa pridonijeli su razvoju katoličkog školstva u Somboru. Zakon o obrazovanju iz 1868. godine postavio je nove temelje osnovnom školovanju, ostavljajući prostor i slobodu djelovanja Crkvi. Za vrijeme donošenja novih zakona Haynald je bio kaločki nadbiskup koji je djelovao na području Bač-bodroške županije. Crkvene i kulturne institucije je podigao na jedan veliki nivo, zbog toga je od tadašnjih vlasti dobio priznanje. Bio je nositelj mnogih ideja koje su školstvo unaprijedile u tom vremenu. Nadbiskup je sa svojim suradnicima obišao cijelu nadbiskupiju i na temelju broja djece dao sagraditi prikladnu školu ili stare škole renovirati, proširiti, da bi se djeci mogao osigurati kvalitetan prostor za učenje. Uvjerio se u stručnost učitelja i dao provjeriti događa li se sve po novim pra-

Zgrada nekadašnjeg sirotišta i škole za odgojiteljice danas je Osnovna škola *Bratstvo-jedinstvo*. Jedno vrijeme u školi su bili održavani satovi hrvatskog jezika, trenutno ne. Crkvena institucija koja je bila vlasništvo časnih sestara predmetom je restitucije

vilima školstva. Ne smijemo zaboraviti da u to vrijeme mnogo djece školske uzrasti nije pohađalo školu. Nadbiskup se u svojim posjetima župama trudio roditeljima objasniti važnost školovanja. Osigurao je nastavnicima da imaju veća primanja i da dobiju veće priznanje u društvu, te ih time poticao na bolji i kvalitetniji rad. Osnovao je školske okruge, školske savjete, gdje su nastavnici mogli podijeliti svoja iskustva i tako obogatiti svoj rad. Velika briga mu je bila unaprijediti kvalitetu odgoja učiteljica, omogućio je da se učiteljice školuju u ženskim samostanima. Riješio je problem umirovljenja učitelja. Učitelji prestankom rada u školi nisu ostali na ulici, kako se to događalo ranije; nadbiskup je

Na kraju XIX. stoljeća sagrađena je još jedna zgrada, koja je služila za sirotište. XX. stoljeće je donijelo velike promjene, izazove za opstanak katoličkog obrazovanja i uopće prisutnost Crkve u školstvu. Nakon gotovo polustoljetnog prekida, vjeronauk se vratio u škole

osigurao neku vrstu mirovine da ne bi stigli na rub egzistencije (József Berauer, isto).

Nadbiskup György Császka se pokazao dostojnim nasljednikom nadbiskupa Haynalda. Nastavio je veliko zalaganje za školstvo, širenje katoličkog duha i nauka. Potpomagao je funkcioniranje sviju ustanova koje je naslijedio. Njegova posebnost je bila u tome što je osnovao fondove za razne svrhe, imao je velikog osjećaja za pomaganje siromašnih obitelji. A osobito je pomagao djecu u sirotištima (József Berauer, isto).

XX. stoljeće

Nakon velikog napretka u katoličkom školstvu koje se dogodilo krajem XIX. stoljeća, XX. stoljeće donosi velike promjene. Događaji u Prvom svjetskom ratu su odredili sudbinu katolič-

kog odgoja; jedno vrijeme je opstao u školama, dok je nakon Drugog svjetskog rata potpuno ukinut.

Godine 1918. Sombor je pripao novostvorenoj državi, Kraljevini Jugoslaviji. Nova država više nije dozvoljavala da Crkva vodi škole koju pohađaju djeca određene vjerske pripadnosti. Godine 1928. država je preuzela crkvene školske zgrade na korištenje, crkvi je plaćala zakup. Od trenutka preuzimanja škole su izgubile svoj crkveni, katolički karakter. Kada je u pitanju Crkva, jedino pozitivno što je ostalo je školski vjeronauk. Iz arhivskih dokumenata vidimo da su svećenici župe Presvetog Trojstva bili raspoređeni po školama kao vjeroučitelji.

Pismo iz 1930. godine koje je somborski župnik **Antun Skenderović** poslao Apostolskoj administraturi u Subotici govori o pokušaju odnarođivanja Hrvata i Mađara katolika. U bivšoj katoličkoj elementarnoj školi, u jednom razredu gdje su učenici samo Mađari katolici, učitelj je Židov. U školi u Gradini, gdje u školu idu samo djeca hrvatske nacionalnosti, učiteljica je Srпкиnja, pravoslavne vjere. Iz daljnjeg teksta pisma vidimo da su u nekadašnjim katoličkim školama katoličkoj djeci postavljeni većinom učitelji koji nisu bili katoličke vjere. To je bio početak odnarođivanja katoličkog stanovništva na ovim prostorima i pokušaj oduzimanja utjecaja Katoličke Crkve na obrazovanje.

Potpuno ukidanje

Nakon Drugog svjetskog rata sve crkvene škole su u potpunosti oduzete bez ikakve zamjene zgrada ili financijske nadoknade. Ukinut je vjeronauk u školama, Crkva je postala neprijatelj novoformirane države Jugoslavije. Mnogi svećenici i vjeroučitelji su bili proganjani, a neki čak i izgubili živote zbog svojih vjerskih uvjerenja. Mora se jasno reći kako je u 50-im godinama XX. stoljeća započeo progon Crkve i vjernika na ovim prostorima. Zbog ukinutog školskog vjeronauka Crkva je bila primorana vjeronauk održavati na župama.

Muška katolička elementarna škola postaje građanska centralna škola. Samostanska škola za djevojčice je postala srednja Tehnička škola. Sirotište i škola za odgojiteljice postali su Osnovna škola *Bratstvo-jedinstvo*. Ostale manje škole u dijelovima grada Banat, Selenča, Gradina pretvorene su u državne škole, a neke postale privatno vlasništvo.

XXI. stoljeće

XXI. stoljeće je donijelo promjene, nove političke struje su probudile u društvu potrebu za poštivanjem vjerskih prava i sloboda. Iz toga je proizišlo pravo na organiziranje vjerske nastave u školama. Vjeronauk je odlukom Vlade uveden u škole počevši od 2001./02. godine. Status vjerske nastave se mijenjao od perioda uvođenja do današnjih dana, od fakultativnog do obaveznog izbornog predmeta. (**Snežana Pavlović**, *Smisao i ciljevi verske nastave - između zakona i duhovne stvarnosti, zbornik radova sa okruglog stola*, Beograd, 2016.)

Katolički je vjeronauk prisutan u svim osnovnim i srednjim školama u Somboru od tada sve do danas, a osim toga na župi Presvetog Trojstva organiziraju se seminari za usavršavanje vjeroučitelja.

(kraj)

Blagdan sv. Vinka, zaštitnika vinogradara, obilježen u Rumi

U spomen na rodne vinograde

Sveti Vinko, kao i rimski antički bog Dioniz, označava rađanje i buđenje prirode, a uz njih se vezuje i početak nove vegetacijske godine. Na blagdan sv. Vinka, koji se obilježava 22. siječnja, vinogradari se sastaju u vinogradima. Tog dana odrežu vinovu lozu na isti način kao na Lucu, te iz pupoljaka predviđaju kakav će biti urod grožđa. Također je običaj da na vinovu lozu objese kobasicu i kulen, kako bi grozdovi bili veliki i debeli kao oni. Unatoč tome što je vinograda sve manje na atarima između Rume i Iriga, ovaj lijepi običaj godinama njeguju članovi HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume. Na blagdan sv. Vinka članovi ovoga Društva okupe se u prostorijama svoje Udruge odakle zajedno sa svećenikom odlaze u vinograd. Na vinovu lozu objese kulen, kobasicu i švargl, a vinograd posvete starijim vinom, nadajući se da će im ova godina donijeti obilje plodova. Postoji vjerovanje da će uz pomoć tog obreda, vinogradi biti plodonosniji, a rod kvalitetniji. Svoju tradiciju odlaska u vinograd nisu prekinuli ni ove godine.

Specifični običaji

Postoje različita vjerovanja. Neka od njih kažu da ako se za sv. Vinka vrbac okupa u vodi, bit će vina. Također, postoji vjerovanje da rod grožđa ovisi od vremenskih prilika na sam blagdan. Jedno je sigurno, a to je da hladno i snježno vrijeme ove godine nisu spriječili članove ove udruge da posjete jedan od rijetkih vinograda na potezu Barunovac u Rumi, kako bi ga posvetili i pomolili se za dobar rod.

»Orezana loza stavlja se u čašu s vinom, s nadom da rod bude dobar u ovoj godini. Godinama se mi ovako okupljamo u vinogradu, nastavljajući jednu lijepu tradiciju. Ovo je jedini vinograd u Rumi. Prema zapisima iz 1860. godine, kada je vršen popis vinograda, zabilježeno je da je u to vrijeme bilo 186 rumskih obitelji koje su obrađivale vinograd i proizvodile vino. U to vrijeme vinogradi su se u najvećem broju nalazili u potezu Kudoš. Danas u Rumi nema ni 186 trsova vinove loze. A nema ih, jer vinograd zahtijeva puno rada i odricanja, a mladi se ne žele baviti vinogradarstvom«, kaže član Udruge **Marko Mijić**.

Vinogradi – zaštitni znak

Miroslav Galar jedan je od rijetkih vinogradara koji je nastavio tradicijski posao svojih predaka, nekada poznatih vinogradara i vinara iz Iriga.

»Jedini sam na Brijegu koji se bavi vinogradarstvom. Očuvao sam ovaj vinograd i nastavio sam ga obrađivati, a nadam se da će uskoro na ovima atarima biti još zasada vinove loze. Vinogradi su nekada bili zaštitni znak ljudi na Brijegu. Skoro svaka obitelj je obrađivala vinograd i proizvodila vino i rakiju. Prošla godina je što se tiče roda i kvalitete ploda bila dobra, unatoč tome što vremenske prilike baš i nisu pogodavale vinovoj lozi. I vino je bilo dobre kvalitete. Za rod u ovoj godini ne mogu još prognozirati. Na meni je da, kao i do sada, uradim sve što je potrebno, uređujem vinograd, upotrijebim sve agrotehničke mjere, a vrijeme će pokazati kakav će biti rod i kvaliteta grožđa«, navodi Galar.

Božji blagoslov

I ovoga puta s članovima Udruge u vinograd je krenuo i svećenik, koji je svojom molitvom posvetio vinovu lozu.

»Vino je neizostavni faktor čovjekovog života. Naravno da i tu treba biti odgovoran. Dobro je ako ga razveseli, ali ako ga odvede malo krivim putem ljudskog veselja, to nije dobro. Ali u svakom slučaju, vino je Božji dar«, istaknuo je župnik iz Lačarka **Ivica Zrno**, dodajući: »Jedna lijepa misao kaže: 'vino je lako proizvesti, a teže ga je popiti'. Možda malo čudno zvuči, ali je zaista tako. Mi kao ljudi od Boga smo dobili sve što imamo i sve što posjedujemo. Tako i naše oranice, polja, vinograde. Čovjek svojim trudom i radom ne želi samo ugoditi sebi, nego želi ponekad ostvariti i određeni profit. Onda ga takav stav i takav način odvede drugačijim putem. Jedino od dobre proizvodnje, poštivanja onoga prirodnog zakona čovjeku može biti na dobrobit. Ako se igra sa svime, onda vino nije dobro. Tako da je želja i nakana, ne samo u molitvi za dobru godinu, nego i za naš ispravan stav, da se znamo odgovorno nositi prema Božjim darovima. Ovaj blagoslov, koji ide na početku vinogradarske godine, je ne samo dobar nego je i vjernicima potreban«.

Molitva i za povrtlare

Blagdan sv. Vinka, osim vinogradara, štiju i povrtlari i vjeruju da će ovogodišnji rod biti dobar.

»Moji roditelji su se također bavili vinogradarstvom. Trsove vinove loze sam izvadio i preorao i danas mi je žao zbog toga. Poslije očeve smrti nisam ništa znao o vinogradarstvu. Umjesto vinograda, u atarima sam zasadio povrće, tako da se moj sin i ja danas bavimo povrtlarstvom. Zato se danas molimo i za vinograde i za povrtlare i želimo da ova godina bude plodna i rodna«, kaže **Vladimir Rakoš** iz Rume.

A poslije blagoslova vinograda, druženje se, onako kako već dugogodišnja tradicija nalaže, i ove godine nastavilo u prostorijama Udruge uz konzumiranje srijemskih delicija i domaćeg vina i rakije proizvedenih od prošlogodišnjeg roda.

S. D.

Proštenje u Paulinumu

Danas, 25. siječnja, je blagdan obraćenja sv. Pavla apostola, jednog od najvećih crkvenih pisaca, misionara i propovjednika. Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) *Paulinum* danas slavi dan škole i proštenje. Svečana sveta misa bit će služena u 10 sati, koju će predvoditi bivši paulinac, sada hvarski biskup mons. **Petar Palić**, a s njim će koncelebrirati odgojitelji *Paulinuma*. Misno slavlje će uzvećati pjevanje i sviranje učenika – sjemeništara, koji pozivaju vjernike da dođu na svetu misu i proštenje kapele.

Svećenička ređenja

Sv. Pavao zaštitnik je Subotičke biskupije, te će danas, 25. siječnja, biti služena svečana sveta misa u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske u 18 sati. Za svećenike Subotičke biskupije biskup mons. dr. **Ivan Pénzes** zaredit će vlč. **Nebojšu Stipića** iz župe sv. Roka iz Subotice, vlč. **Dražena Skenderovića** iz župe Presvetog Trojstva iz Male Bosne i vlč. **Daniela Katačića** iz župe sv. Mihaela Arkandela iz Berega.

Ž. V.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Isus – Sin Božji

Isus je oduvijek privlačio ljudsku pozornost. U njegovoj osobnosti ogledalo se njegovo božanstvo, pa koliko god da su ga ljudi dobro poznavali, uvijek im je donekle ostajao skriven, te su ga tražili, išli za njim, pisali o njemu, a sve ne bi li što bolje proniknuli u tajnu njegove osobe. Tako i evanđelist Luka na početku svog evanđelja govori da on nije prvi koji o Isusu piše, jer postoje izvori koje je on »pomno ispitao«, a piše Teofilu i svima koji će kasnije čitati njegovo evanđelje da se utvrde u onome u čemu su poučeni (usp. Lk 1,4).

Objaviteljske riječi

Kroz stoljeća mnogo je toga o Isusu napisano, i još će biti, jer je on neiscrpna tema kojom se bave i vjernici i nevjernici. To je zato što u događajima koji su obilježili njegov život on nadvisuje sve te događaje, zato što je veći od svake riječi koju je izrekao, a koja je privukla mnoštvo da ga slijedi, zato što je on sam utjelovljena Riječ. Nema ljudske riječi koja bi ga mogla izraziti i odgonetnuti tajnu njegove osobe. Njegovi učenici prepoznali su u njemu nedokučivu tajnu Božje prisutnosti, do koje se stiže samo vjerom, jer ono Božje u njemu nadilazi ovaj svijet, ljudski razum i poznate pojmove, ne može se izreći niti objasniti.

Evanđelja nisu Isusova biografija, iako u njima ima dosta biografskih elemenata. Polazeći od događaja iz Isusovog života, evanđelisti nam naviještaju spasenje koje se po Isusu dogodilo. U tome je od povijesnih činjenica mnogo važniji odgovor na pitanje tko je Isus. Tako je svaki evanđelist stvorio djelo koje nam dok ga čitamo nameće pitanje koje je i sam jednom postavio svojim učenicima: »Za koga me vi držite?« (Lk 9,20). Oni su tada mnogo znali o njemu, jer su mnogo vremena proveli u njegovoj blizini, ali ovo pitanje prodire iza tog općeg znanja, dotiče vjeru. Na njega se može odgovoriti samo iz iskustva susreta ispunjenog vjerom. Zato on za neke jest obećani Mesija, a za druge ostaje samo čovjek iz Nazareta.

Kako bi ljudi u njemu prepoznali obećanog Mesiju, on je sam riječima i djelima objavljivao svoj identitet. Evanđelist Luka kao prvi njegov nastup donosi scenu iz sinagoge u Nazaretu. Tako se kod Luke Isus ne objavljuje nekim moćnim djelom nego tumačenjem Božje riječi po proroku Izaiji: »Duh Gospodnji na meni je

jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene, proglasiti godinu milosti Gospodnje« (Lk 4,18-19, usp. Iz 61,1). Nakon što je pročitao navještaj Mesijinog dolaska, Isus dodaje: »Danas se ispunilo ovo Pismo što vam još odzvanja u ušima« (Lk 4,21). Tako je otkrio tajnu svoje osobe, objavio ispunjenje davno izrečenog proroštva te od tada nastavlja nastupati kao Mesija koji djeluje snagom Duha Svetoga. Mnogi koji nisu čuli ove Isusove samoobjaviteljske riječi ipak su ga slijedili i osjećali da je on onaj koji ima doći. Snagom vjere prepoznali su u njemu Sina Božjeg, jer je bio drugačiji od svih drugih učitelja. Mnogi su, jer su imali snažnu vjeru, dopustili Isusu da djeluje u njihovom životu, da učini čuda koja su snažno djelovala, ne samo na njih nego i na sve druge koji su bili svjedoci tih čudesnih događaja. Vjerujemo li mi dovoljno u Isusa, toliko da mu dopustimo da djeluje u našim životima te pružimo svjedočanstvo ljudima oko sebe?

Vjera ispred znanja

Sin Božji je došao među ljude prije gotovo dvije tisuće godina. Dok čitamo evanđelja, čudimo se onima koji nisu u njega povjerovali. Pitamo se kako im nije bilo dovoljno sve ono što je Isus činio i govorio da u njemu prepoznaju Mesiju, kako su mogli odbaciti Boga koji je došao među njih? A jesmo li mi bolji od svih onih koji nisu prihvatili Isusa? Nadilazi li naša vjera znanje i iskustvo, je li dovoljno jaka da i danas u Isusu prepoznaje svoga Spasitelja koji djeluje u Crkvi, svijetu, našim životima?

Današnji vjernik o Isusu ima jako puno znanja. Napretkom povijesti i arheologije možemo o Isusu doznati i ono manje bitno: kako se oblačio, kako su izgledale ulice kojima je hodaio, što se u ono vrijeme jelo i sl. Ipak, iako o njemu znamo mnogo, potrebno je iz tog znanja učiniti iskorak vjere. Isus nije samo povijesna osoba, on nadilazi povijest. U povijest je došao kako bi se ljudima približio i kako bi ih otkupio. Zato naše traganje za Isusom ne treba biti u traganju za informacijama o njemu nego vjersko traganje kojim ćemo ga pronaći u svom životu. Ne trebamo biti zabrinuti hoćemo li ga naći – hoćemo. I znat ćemo kada se to dogodi.

Luka Sudarević, učenik

Nesvakidašnji spoj – hokej i harmonika

Petnaestogodišnji **Luka Sudarević** učenik je prvoga razreda novog smjera *informacijskih tehnologija* Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici. Luka je treće dijete u obitelji, te živi s roditeljima, a dvije starije sestre žive u inozemstvu.

Luka je završio nižu glazbenu školu u Subotici, instrument harmonika, i u slobodno vrijeme svira harmoniku u HKC-u *Bunjevačko kolo* kao korepetitor folklornim skupinama. U posljednje dvije godine s folklornim ansamblom je sudjelovao na brojnim nastupima u zemlji i inozemstvu. Osobito drag bio mu je nastup na *Šimunovo* u dvorani *Vatroslava Lisinskog* u Zagrebu. Osim sviranja harmonike, Luka već deset godina trenira hokej na ledu, a nalazi se na poziciji golmana. S hokejaškim klubom *Spartak* odigrao je veliki broj utakmica i turnira od kojih je istaknuo one po Balkanu. Luka u budućnosti sebe vidi kao studenta nekog tehničkog fakulteta, no osnovni plan mu je biti uspješan učenik u školi i usavršavati muziciranje na harmonici. Također, Luka bi želio završiti neke tečajeve vezane za hokej, te se dodatno usavršavao i u ovome sportu.

U osnovnoj školi je sudjelovao na brojnim natjecanjima, ali kako je rekao, najdraža su mu ona s hokejaškim klubom i glazbenom školom.

U slobodno vrijeme voli gledati komedije, a od prije godinu dana, kada je prvi puta nastupio s glumcima u predstavi *Ča Grigina huncutarija*, svidio mu se i svijet glume.

Voli slušati narodnu ali i klasičnu glazbu. Najviše ga ispunjava ju putovanja, osobito ona kod svojih sestara ili na razne turneje.

L. V.

Savjeti za čišćenje KUPAONICE

Vjerujem da svaka domaćica ima neke svoje »trikove« kada je u pitanju spremanje ili održavanje kućanstva, ali u ovom broju tjednika donosimo neke savjete kako sigurnije, zdravije, pa čak i jeftinije možete čistiti.

O čišćenju sa sodom bikarbonom, octom... se u novije vrijeme puno govori, te se ovaj način čišćenja vraća na velika vrata. Kako su čistile naše mame, bake? Nisu imale sva ova kemijska sredstva koja mi danas imamo u ponudi, i vjerujte mi, velika većina njih neće skinuti fleke ili očistiti onako kako vidimo na malim (ili velikim) TV ekranima.

O kemijskim stvarima neću puno govoriti, jer otkad je poznat završila u bolnici, skoro otrovana od »ribanja kupaone« s poznatim jakim sredstvom, počela sam koristiti ona na prirodnoj bazi. Ne samo da ne zagađuju mene i moju obitelj, nego ne zagađuju niti okolinu, o kojoj, priznat ćete, moramo početi voditi brigu.

Evo nekoliko isprobanih savjeta:

Perilica rublja - Kako bi sačuvali perilicu rublja, a vaše rublje izgledalo svježije i bjelje, u prašak koji koristite dodajte jednu žličicu sode bikarbone. Možete u većoj tegli ili plastičnoj posudi imati sodu bikarbonu u kupanici i kad god je potrebno, uzmete jednu žlicu.

Zahodska školjka - Ovo je jasno da nitko ne voli čistiti, ali... Ako želite spriječiti žute mrlje i naslage kamenca, važno je wc školjku održavati barem jednom tjedno. Pospijte wc školjku sodom bikarbonom, jednom šalicom (od 2 dcl), a zatim sve pošpricajte octom koji ste sipali u neku prskalicu. Ostavite tako da djeluje nekih 10-15 minuta te istrljajte i isperite.

Kako bi wc školjku održavali čistom i mirisnom, možete i sami napraviti male mirisne kuglice.

Čišćenje kupaonice - Kupaonicu također možete čistiti soda bikarbonom i octom. Potrebno je otprilike četiri jušne žlice sode i mala posuda s toplom vodom; to sve pomiješate i napravite »pastu« kojom čistite željene površine. Isti princip kao kod wc školjke možete primijeniti i na kadi, tuš kabini ili umivaoniku. Kada nanese sodu bikarbonu, sve pošpricajte octom.

Za svakodnevno održavanje pa i pospremanje možete napraviti sredstvo koje je isprobano i djelotvorno. U običnu »pumpicu« (plastičnu špricaljku koju možete nabaviti kod plastičara) ulijte oko 2 dcl alkoholnog octa, stavite jednu vrećicu limuntusa, 1 dcl deterdženta za sudove i oko 3 dcl vode. Sve pomiješate i samo našpricate, ostavite 2-3 minute i isperete. Ovim sredstvom možete i ribati, nanese ga na spužvu i njome dobro istrljate željeno mjesto. Kod svih sredstava možete dodati i koju kap limuna radi svježeg mirisa.

Kako otčepiti odvod

Vrlo jednostavno, a to možete i preventivno odraditi svakih mjesec-dva. U slivnik sipate jednu šalicu sode bikarbone i šalicu

octa, te ostavite da djeluje 15 minuta, nakon toga ulijete 1-2 litre kipuće vode. Ako ste prethodno koristili neka kemijska sredstva i mislite da su još uvijek ostala u odvodu, ovo nemojte koristiti nego tek nekoliko dana poslije.

Čišćenje pipa - Pipe također možete čistiti već spomenutim sredstvom, a ukoliko je na njima veći sloj kamenca, onda namočite krp u ocat i stavite ju na dijelove pipe na kojima je kamenac. Ostavite da djeluje sat vremena. Kamenac će omekšati, te ćete ga lako moći skinuti. Pipu možete istrljati i limunom, koji također uklanja kamenac.

Pločice - Isti princip je i za zidne i podne pločice. Napravite mješavinu bijelog vinskog octa i tople vode. Ovom mješavinom ćete očistiti pločice, kao i bilo kojim kupovnim sredstvom. Mješavinu ulijte u špricaljku i dobro našpricajte dijelove koje želite čistiti. Kod tvrdokornih mrlja ostavite da sredstvo djeluje 10-15 minuta, obrišite ili očistite spužvom, te isperite vodom.

Mirisne kuglice za wc školjku – recepti

I. Ima više načina kako napraviti mirisne kuglice, u ovome primjeru potrebno vam je:

100 g limuntusa / 250 g sode bikarbone / 50 kapi eteričnog ulja naranče.

U dubokoj posudi promiješajte sodu i limuntus. U smjesu dodajte eterično ulje i ponovo dobro promiješajte. Ako želite, smjesi možete dodati i neku boju u prahu, prehrambenu, a možete ih ostaviti i bijele. Smjesu je potrebno postupno pošpricati vodom, ali ne previše, kako ne bi došlo do vrenja. Zbog veće količine vode, soda i limuntus će stupiti u reakciju; stoga vodu dodajte postupno i miješajte. Kada je smjesa dovoljno (ne previše) vlažna, napravite od nje kuglice i ostavite da se osuše 2-3 sata, a zatim ih ostavite u nekoj staklenoj posudi u kupaonici i dva puta tjedno ubacite jednu u wc školjku.

II. Još jedan recept mirisnih kuglica koji uklanja prljavštinu i mirise, potrebno je:

1 šolja sode bikarbone / 1/4 šolje limuntusa / 1/2 žličice octa / 1 žlica hidrogen peroksida / 15 do 20 kapi eteričnih ulja po izboru.

Pomiješajte u posudi sodu bikarbonu i limunsku kiselinu. Posebno pomiješajte ocat i hidrogen peroksid, pa to lagano dodajte, kap po kap, u mješavinu sa sodom bikarbonom. (Ako dodate svu tekućinu odjednom, dobit ćete pjenastu reakciju i uništiti smjesu). Na kraju dodajte eterična ulja.

Kuglice ili bilo koji drugi oblik (možete koristiti i silikonske kalupe za ovo kako biste dobili drugi oblik). Ostavite ih da se suše preko noći. Mirisne kuglice se također čuvaju u staklenim teglama, a mogu vam poslužiti i dekorativno u kupaonici u nekoliko manjih teglica. Sve što je potrebno je ubaciti ih ponekad u wc školjku, ostaviti da djeluju i pustiti vodu.

Ž. V.

Obitelj **HR**

RECEPT NA TACNI

ĆUFTE I UMAK OD RAJČICE

Kuhaj ono što ti se jede je usko povezano i s izrekom kuhaj ono što ti se kuha. Zapravo, ne znam postoje li te izreke, ali mi se skroz uklapaju u ono o čemu razmišljam danas. Opet sam upala u stroj zvani »puno radim«, imam dosta obaveza i nemam mnogo vremena za kuhanje. Opcija brzih hrana je odmah otpala, hranjenje po restoranima nije ni bilo opcija jer nisam taj tip čovjeka, a ni moj novčanik nije taj tip, niti u mom gradu ima dovoljno restorana... Dakle, sada je sve na meni i mojoj dobroj organizaciji. Što to znači u praksi? Prvo, moram obaviti nabavu vikendom, napraviti neki tjedni meni i u idealnim okolnostima neka od jela pripremiti za vikend. Naravno, ne želim cijeli tjedan jesti podgrijane obroke, pa moja malenkost mora u rukavu imati i po koji ukusan obrok, koji se priprema brzo i praktično. Kako su takvi obroci svima na cijeni, jedan od njih stavljam na današnju tacnu.

Potrebno: 500 grama mljevenog svinjskog mesa / 1 srednja glavica crnog luka / malo mineralne vode / malo maslinovog ulja / 1 decilitar bijelog vina / 2 mala struka poriluka / 500 mililitara umaka od rajčice / 1 vrhnje za kuhanje / žličica sirupa od agave / sol, papar, kumin, mljeveni korijander, čili, češnjak u prahu i mljeveni đumbir.

Postupak: Luk isjeckati što sitnije, ubaciti u meso sa začинима, uljem i malo mineralne vode, dobro izgnječiti rukama i ostaviti da stoji par sati. Tako meso bude mnogo kompaktnije i ukusnije. Ruke nauljiti ili navlažiti mlakom vodom i formirati ćufte koje stavite u podmazan pleh s malo maslinovog ulja. Preko ćufti posuti još malo češnjaka u prahu. Staviti u rernu zagrijanu na 220 stupnjeva i pustiti ih da se zarumene i uhvati lijepa korica. Onda ih izvaditi iz rerne i u vreo pleh uliti bijelog vina. A zatim i umak od rajčice koji ste u međuvremenu napravili.

Umak od rajčice praviti tako što isjeckan poriluk prodinstate na malo maslinovog ulja. Kada skroz omekša, dodate češnjak, a zatim i sok od rajčice i začine i jednu žličicu sirupa od agave. Kada se umak lijepo ukrčkao, dodati vrhnje za kuhanje i kada baci jedan kluč, skloniti s vatre. Kada ulijete umak preko ćufti, vratite sve u rernu da se peče još 40 minuta.

Kome nije dosta, uz ovo jelo može služiti i rižu ili krumpir pire. Meni su ćufte sasvim dovoljne. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (147)

Eho minulih, sudbina nebrojenih – u našoj

Pripremajući se za vlastitu scensku, koreodramsku recepciju djela **Gabriela Garcíe Márqueza** odlučila se **Nada Kokotović** slijediti poruke i poduke njegove priče *Pukovniku nema tko pisati* (nastalu između 1956.-57.). U njoj spisatelj odrastao, uz djeda i baku, po majci, spoznavši gorke nanose stvarnosti na vlastitoj koži, ovu priču (objavljenu 1961.) crpi iz lika djeda, uistinu pukovnika, osvjedočenoga protivnika svakovrsne tiranije, koji i radi toga, među ostalim, nikada nije dočekao zasluženu mirovinu. Izgubivši sina, pukovnik živi u neizvjesnosti, sred vladavine ratnih zakona i cenzure, prinuđen rasprodavati (pre)ostatke nekadašnje imovine, dočim pisac nastoji pokazati razmjer onečovječenosti što ga siromaštvo diktatorske zbilje nameće onodobnom kolumbijskom društvu, zahvaćenom usudom financijske nestabilnosti, pljačke, bankrotstva, korupcije i drugih nedaća s popisa zala što razaraju tkivo društva i ne štete pojedincu.

Ta će ga bijeda odano u stopu pratiti i nakon iskoraka daleko van domovine, sred Pariza, gdje do njega dopire tragični eho sudbine djeda, jednako se prehranjujući juhom od kostiju, uzalud iščekujući pismo i novčanu doznaku iz redakcije kolumbijskog lista kojemu je bio dopisnikom.

Naslanjajući koreografiju i režiju *Pukovnika* na naznačeni tekstualni predložak Nada Kokotović pokretom i igrom inscenira latinoamerički svijet u kojemu unatoč svekolikih nedaća izviru nepresušna mašta, iluzije i snovi, ti vazda nezamjenjivi prasastoci bunta pojedinca i kolektiva kojemu je dio.

Otuda se Márquezov tekst izgovara samo fragmentarno i ponavlja u izvanvremenskom planu, kao okvir igre same. A ona je osobito dojmljiva u izvedbi baletnog para - **Almira Osmanović** i **David Sorin** ispunjena stravom potlačena svijeta, sve dok usmjeravan očajanjem i prkosom ne dotakne točku iskoraka iz začaranog kruga ljudske bijede i nesreće. A budući da se Nada Kokotović na vrijeme oduprla iskušenju »dopisivanja« Márqueza, scenska igra do posljednjeg prizora varniči između nezadovoljstva i nagovještaja borbenosti. Premda su pukovnik i njegova žena izgubili sina, u svijetu kojega oblikuju tiranija i korupcija i totalno siromaštvo, gdje su prinuđeni rasprodati ono što im je iza mrtva potomka ostalo, pukovnik, ipak, priprema sinovljeva pijetla za – borbu. Slijedom ove Márquezove metafore središnja scena i Kokotovićke koreodrame postaje borba pijetlova u tumačenju gostujućeg baletnog para, koja će svakako ostati u sjećanju gledatelja

Petar Radovanović u predstavi *Pukovniku nema tko pisati*

kao strasni životopis tijela, i još više duha, koji se hoće osloboditi svih stega ljudske uniženosti i nesreće. Ulogu pukovnika **Petar Radovanović** je ostvario samo naizgled jednostavno, ulažući u nj sveukupno bogatstvo i iskustvo jedne plemenite glumačke osobnosti, koja je tijekom mnogih godina scenskog rada uspjela izmaći svim zamkama i obrascima raznoraznih škola. Njegovu suprugu **Gabriella Jónás** je izgradila suptilno, rasno i uvjerljivo. Prvi put suočena s obimnijom dramskom zadaćom koju je trebala svladati na nematerinjem jeziku, nagovještavajući kako njene mogućnosti ni izbliza nisu iskorištene na subotičkoj sceni, napose što je u ovoj prilici izostao potreban lektorski rad s njom. Svi ostali sudionici u koreodrami *Pukovnik*, koja je premijerno izvedena 10. ožujka u subotičkoj Sinagogi, nastojali su svojim prinosom pridonijeti uspjehu predstave. Uz funkcionalnu scenografiju **Pála Petrika** valja istaći majstorstvo u oblikovanju svjetla čime je **Zoltán Szaghmeiszter** bitno utjecao na dočaravanje čudesna Márquezova svijeta i njegovu artistsku recepciju, poput Nade Kokotović [V: **M. Miković**, SN, III. 1986.].

KOKOTOVIĆ, Nada hrvatska plesačica, koreografkinja i redateljica (Zagreb, 2. IV. 1944.). Plesno obrazovanje stekla je kod **M. Broš**, režiju diplomirala na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu 1991. Plesala u Komornom ansamblu slobodnoga plesa (KASP) i zagrebačkome HNK-u, gdje se istaknula i koreografijama (**I. Malec**, *Lied*, 1971; **I. Kuljević**, *Nakupljanje*, 1974; **L. Lebić**, *Korant*, 1974). Polovicom 1970-ih nastavila je rad kao slobodna umjetnica, u svoj rad uvela je oblik koreodrame te s **Lj. Ristićem** sudjelovala u izvedbama KPGT-a (Kazalište, Pozorište, Gledalište, Teatar). Glavna djela: *Lizistrata* (1982.), *Dirigent* (1985.), *Anita Berber* (1987.). Od 1992. boravi u Njemačkoj, gdje je s **Neđom Osmanom** osnovala Koreodrama Theater *EXIT Unna* (1995., poslije TKO / Theater Kokotović Osman/), u kojem postavlja angažirane predstave s egzistencijskim pitanjima suvremenog čovjeka. Redateljica je i koreografkinja u više njemačkih gradskih i državnih kazališta (Hrvatska enciklopedija).

Slika za križ

Fotografiju mi je podastrla sudionica priče koja slijedi, **Marta** (r. **Vidaković Ušina**, 1930. g.), udana **Vidović**. Snimljena je kao djevojčica u dobi od dvanaest i pol godina, 1943. godine. Marta je jedva izdržala spremanje i snimanje, jer je bila veoma bolesna. Kaže da je od bolesti od koje je ona bolovala oboljela još jedna djevojka u Sonti i mladić koji se školovao u Subotici, a bio je porijeklom iz Sonte. Danas je Marta starica koja će ove godine imati punih 89 godina. I pored bistrine uma, ne može se nikako sjetiti stručnoga naziva bolesti, ali ju je znala opisati.

Bolovala je, kaže, od kraja travnja do početka kolovoza. Oko deset sati prije podne bi je uhvatila groznica koju je smjenjivala visoka temperatura i nemoć. Roditelji bi je na rukama donosili do postelje. To je trajalo do kasno poslijepodne, a nekada i do navečer. Preznojavanja su se smjenjivala između padova i porasta temperature. Mršavila je, onemoćala i tjelesno propadala iz dana u dan. U Sonti nije bilo lijeka, jer, kaže, to je bila bolest negdje iz daleka. Jednom prilikom je došao iz Subotice gorespomenuti mladić i donio novosti. On se izliječio. Liječnici su postavili pravilnu dijagnozu i propisali terapiju koja se sastojala samo od jednoga lijeka. Martini roditelji i također spomenute djevojke su se dali u potragu za lijekom i našli ga u ljekarni u Sent-Ivanu (današnja Prigrevica). Već poslije prve tablete Marti se temperatura snizila, a nakon potrošene cijele propisane doze mlade bolesnice su ozdravile.

Za vrijeme Martine bolesti, roditelji, sestre i brat, kao i sva bliža i dalja obitelj su strijepili za njezin život koji se naočigled gasio. Odlučili su da je fotografiraju. U to vrijeme pokojnima se stavljao na grob drveni križ na koji se mladim osobama ugrađivala zastakljena fotografija. Za bolesnicu su bile mučne pripreme za slikovanje. Tada nije znala da je slikuju za smrt. Bila je dijete.

Marta na fotografiji nosi frizuru pletenice. Tko se razumije u nošnju Šokaca u Sonti, po toj frizuri bi znao da je ona još djevojčica. Odjevena je u *višnjovasto ruvo* (suknja i bluza). Izrez oko vrata je opervažen bilim *šujtašom*. Pripasali su joj crveni svileni *pregač*. Na nogama su cipelice napravljene kod obučara u selu. U rukama drži svetu knjigu i patrice. Stoji na čilimcu. Na stolici je također čilimac na ružmarine.

– Od čega je bilo to ruvo? – pitam je.

– Nije bilo baš bogzna kako. Niki mlitavi štof. Znaš kako je bilo? Ratno vrime, fini štofovi su bili ispod tezgje. To je bilo rezervisano za Švabice i Mađarice. Nas su držali za nižju rasu. Jedino ako si banijo u dućan kad je kupovala Švabica, jel Mađarica, onda si i ti dobijo. Al, nerado!

Kao dijete bila je odlična učenica i godinama pjevačica u crkvenom zboru. Iako se bavila poljodjelstvom, knjiga ju je pratila kroz cijeli život, pa je i sada pred njom mnoštvo knjiga. Donedavno je čitala, a sada joj se vid oduzima i čita s velikim naporom. Dok gledam u tu krasnu staricu, prolazi mi kroz misli mnoštvo događaja vezanih za nju i moje djetinjstvo, djevojaštvo i vremešnost, a evo i starost. Bila je druga moje majke, uvijek smjerna, dobrohotna, vrijedna i ljubazna. Stanovale su u susjed-

stvu. Preživjela je svoje teške bolesti, a zatim bolest i smrt svoje dvoje djece. Treće dijete, kći, je njeguje.

Pozdravljam je, odmahuje mi rukom, a ja molim Boga da joj podari još malo, kako se to u Sonti kaže, očnoga vida.

Ruža Silađev

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt *Skladište otpadnog bakra*, na katastarskoj parceli 33964/11 KO Donji grad, na adresi Batinska br. 94 (46.080438°;19.637385°), nositelja projekta *SIEMENS* doo Beograd, tvornica u Subotici, Batinska br. 94.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavještenja u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-352-2018.pdf

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADONAČELNIK
Broj: II-401-33/2019
Dana 25. 1. 2019.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel.: 024/626-884
BL/JJ

Temeljem članka 76. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16 i 30/16 – ispravak), Uredbe o kriterijima, mjerilima i načinu izbora projekata u kulturi koji se financiraju i sufinanciraju iz proračuna Republike Srbije, Autonomne Pokrajine, odnosno jedinica lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 105/16 i 112/17) i članka 51. stavak 1. točka 5. Statuta grada Subotice (*Službeni list Općine Subotice*, br. 26/08 i 27/08-ispravak i *Službeni list Grada Subotice*, br. 46/11 i 15/13)

gradonačelnik Grada Subotice dana 25. 1. 2019. godine raspisuje

NATJEČAJ

za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi na području Grada Subotice u 2019. godini

Natječaj se raspisuje za projekte u kulturi koji se odnose na očuvanje, unaprjeđenje i razvitak kulture i umjetnosti i suvremenog umjetničkog stvaralaštva od značaja za Grad Suboticu.

I. CILJ I PODRUČJA NATJEČAJA

Cilj natječaja je:

Kulturni razvitak Grada Subotice stvaranjem poticajnog okruženja za unaprjeđenje svih područja u kulturi, kao i osiguravanje uvjeta za dostupnost kulturnih sadržaja i razvoja publike.

Javni natječaj se raspisuje za sljedeća kulturna područja:

- 1) književnost (stvaralaštvo, prevoditeljstvo);
- 2) glazba (stvaralaštvo, produkcija, interpretacija);
- 3) likovne, primijenjene, vizualne umjetnosti, dizajn i arhitektura;
- 4) kazališna umjetnost (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 5) umjetnička igra – klasični balet, narodni ples, suvremeni ples (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 6) filmska umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 7) manifestacije vezane za filmsku umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 8) digitalno stvaralaštvo i multimedija;
- 9) ostale izvedbe kulturnih programa i kulturnih sadržaja (mjuzikl, cirkus, pantomima, ulična umjetnost i sl.);
- 10) otkrivanje, prikupljanje, istraživanje, dokumentiranje, proučavanje, vrjednovanje, zaštita, očuvanje, predstavljanje, interpretacija, korištenje i upravljanje kulturnim naslijeđem;
- 11) bibliotečko-informacijske djelatnosti;
- 12) znanstvenoistraživačke i edukativne djelatnosti u kulturi;
- 13) menadžment u kulturi.

II. KRITERIJI I MJERILA

Kriteriji temeljem kojih će se ocjenjivati projekti prijavljeni na javni natječaj su:

- 1) usklađenost projekta s općim interesom u kulturi i ciljevima i prioritetima natječaja;
- 2) kvaliteta i sadržajna inovativnost projekta;
- 3) kapaciteti potrebni za realizaciju projekta i to:
 - (1) stručni, odnosno umjetnički kapaciteti,
 - (2) neophodni resursi;
- 4) financijski plan – razrađenost, usklađenost s planom aktivnosti projekta, ekonomičnost i uključenost više izvora financiranja;
- 5) stupanj utjecaja projekta na kvalitetu kulturnog života zajednice.

Povjerenstvo ocjenjuje svaki projekt temeljem vrjednovanja navedenih kriterija.

III. PRAVO NA SUDJELOVANJE

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju ustanove, umjetničke i druge udruge registrirane za obavljanje djelatnosti kulture, pojedinci (umjetnici, suradnici, odnosno stručnjaci u kulturi), kao i drugi subjekti u kulturi, osim ustanova kulture čiji je osnivač Republika Srbija, Autonomna Pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, koji se financiraju sukladno članku 74. Zakona o kulturi i ne mogu sudjelovati na natječajima koje raspisuje njihovi osnivači.

Ukoliko je podnositelj projekta pojedinac, korisnik sredstava može biti isključivo pravna osoba preko koje se ostvaruje projekt, partner podnositelja projekta ili koji na drugi način sudjeluje u projektu. Odobrena sredstva ne mogu biti uplaćena na žiro račun fizičke osobe, niti se korisnik sredstava može naknadno mijenjati.

IV. DOKUMENTACIJA

Sudionik natječaja je u obvezi dostaviti jedan primjerak popunjene Prijave na natječaj koji se podnosi Povjerenstvu na obrascu »Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi« – Obrazac br. 1.

Za svaki projekt podnosi se posebna prijava (prijava za svaki projekt s potrebnom dokumentacijom u posebnoj kuverti).

Uz prijavu, podnositelj prijave dužan je obvezno priložiti:

- 1) Dokaz o podnositelju prijave:
 - a. izvadak iz registra u kojem je podnositelj prijave registriran,
 - b. statut (preslik),
 - c. životopis i dokaz o partnerstvu s pravnom osobom (sporazum, ugovor), ukoliko prijavu podnosi pojedinac;
- 2) Pregled osnovnih podataka o podnositelju prijave (povijest, opis djelatnosti, dosadašnji projekti i sl.) sastavljen od podnositelja prijave;
- 3) Detaljni opis projekta u kulturi za čije se financiranje ili sufinanciranje podnosi prijava;
- 4) Podatci o stručnim, odnosno umjetničkim kapacitetima podnositelja, odnosno realizatora projekta (navesti realizatore projekta i sudionike – okvirni broj i strukturu sudionika i bar jedna profesionalna biografija);
- 5) Recenziju dva kritičara (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja projekta u kulturi – književnost – za objavljivanje knjiga);
- 6) Stručno mišljenje ovlaštenog prevoditelja (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa, odnosno

projekta u kulturi – književnost – za prijevod knjiga s jezika naroda na jezik nacionalnih manjina i obrnuto);

7) Mišljenje stručnjaka u kulturi (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa, odnosno projekta u kulturi – digitalno stvaralaštvo i multimedija).

V. ROKOVI I OPĆE INFORMACIJE

Natječaj se objavljuje u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs u rubrici *Natječaj i oglasi*.

Prijave se podnose na propisanom obrascu Obrazac br. 1 – Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi, koji je sastavni dio natječajne dokumentacije, a koji se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici *Natječaj i oglasi*.

U Obrascu 1 (prijava) neophodno je opredijeliti se samo za jedno od kulturnih područja za koja se raspisuje javni natječaj, navedenih u točki I. natječaja.

Nepotpune i nepravodobne prijave, kao i prijave koje nisu sukladne uvjetima javnoga natječaja ne razmatraju se.

Jednokratni projekti koji su već podržani od Grada Subotice na prethodnim natječajima neće se razmatrati.

Popunjene Prijave s dokumentacijom slati u tiskanom obliku, u zatvorenoj kuverti, predajom u Gradski službeni centar Grada Subotice, Trg slobode 1, ili poštom. Na kuverti napisati naziv i adresu podnositelja prijave i naziv projekta s naznakom »Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi« – NE OTVARATI.

Prijave za Natječaj potrebno je obvezno dostaviti i u elektroničkom obliku, na e-mail adresu: konkurskultura@subotica.rs.

Natječajni materijal se ne vraća.

Natječaj je otvoren 30 dana od dana objavljivanja u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs, odnosno od 25. 1. 2019. godine do 24. 2. 2019. godine.

Rezultati javnog Natječaja objavljuju se na internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs najkasnije u roku od 60 dana od dana završetka podnošenja prijava.

Sudionici Natječaja koji su dobili sredstva temeljem javnog natječaja, izvješće o realizaciji projekta dostavljaju tijelu koje je dodijelilo sredstva, a sukladno Zakonu o kulturi i zaključenom ugovoru. Obrazac Izvješća za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi – Obrazac br. 2, nalazi se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Korisniku sredstava koji ne dostavi u roku izvješće o realizaciji projekta, tijelo koje dodjeljuje sredstva upućuje zahtjev za povrat sredstava.

Povrat sredstava vrši se u roku koji je predviđen ugovorom.

Informacija o korisnicima sredstava koji nisu dostavili izvješće o realizaciji projekta, odnosno koji nisu izvršili povrat sredstava, objavljuje se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Dodatne informacije mogu se dobiti radnim danima od 8 do 14 sati na telefon 024/626-884, 626-718 u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Grada Subotice.

Gradonačelnik, Bogdan Laban, v.r.

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Đurđin“

DIČIJE PRELO

Draga dico!

Organiziramo za vas veliku žurku pod maskama s muzikom, plesom, pismom, raznim sigrama, animatorima...

Uz puno grickalica i slasnih fanaka.

Vaše je samo da nagovorite mame, tate, majke ili dide da vas maskiraju i da dođete... Ili da vas dovedu ako ste još mali.

Dvorana župe
sv. Josip Radnik
Đurđin

Subota, 16. 2. 2019.
16 sati

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

25 YEARS

Srebrna akcija!

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.	Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo- vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.	Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.	Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.	Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel.: 064 247-09-49.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.	Prodaje se stambena zgrada u Kertvarušu površine oko 120 m ² . Tel: 024 546800.
U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaone, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m ² . Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.	Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.
Sijačica OLT GAMA 18 , s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETIM RJEŠENJIMA
DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJA
PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ
ZA PROJEKTE:**

1. Bazne stanice mobilne telefonije »Subotica 25«, na katastarskoj parceli 3499 KO Stari grad, u Ulici Karadorđev put br. 15 (46.101116°, 19.651491°), nositelja projekta »Telenor« doo Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90.

2. Bazne stanice mobilne telefonije »Subotica 22«, na katastarskoj parceli 18962/3 KO Novi grad, u Ulici Kireška br. 113 a (46.116259°, 19.685603°), nositelja projekta »Telenor« doo Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi:

1. http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-363-2018.pdf

2. http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-364-2018.pdf

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 29. 1. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od

649

din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

HKPD „Đurđin“ Vas poziva na

PRELO NA SALAŠU

Dodite da uz zvuke tambure i toplu rič zajedno
pikratimo dugu zimsku noć.

Za dobru zabavu pobrinit će se ansambl „San“ iz Subotice,
folklorna i literarno-dramska sekcija Društva.

U cinu je uračunata večera - krumpirača, desert - fanki, piće -
bez ograničenja, tombola za sve i bogat zabavni program.

Vreme: 23. 2. 2019. u 19 sati

Misto: Dvorana župe
sv. Josipa Radnika
Salaši 325, Đurđin

Cina: 1.300 dinara

Broj mista je ograničen!

Informacije
i prodaja karata:
Josip Bako
Đure Đakovića 11
064/16-17-549

Slavica Prčić
Moše Pijade 13
064/16-11-893

Nek se znade da Bunjevac živi!

Mali nogomet

12. Novogodišnji turnir Odžaci 2018.

Pin bet najbolja ekipa među seniorima

Proteklog vikenda u Odžacima je završen 12. Novogodišnji turnir u malom nogometu *Odžaci 2018.*, koji se igrao na parketu Sportskog centra *Odžaci*. U konkurenciji seniora u finalnoj utakmici megdan su podijelile ekipe *Pin bet* i *Pagi foto*. Regularni dio ove vrlo tvrde i dinamične utakmice završen je neodlučno

1:1. Boljom realizacijom penala ekipa *Pin bet* slavila je rezultatom 3:1 i tako trijumfirala na ovom turniru. Treće mjesto pripalo je ekipi *Arsenala*, bez borbe, jer se protivnici, ekipa AMM Šped Čačak nisu pojavili na parketu kako bi odigrali posljednju utakmicu na turniru. Umjesto meča za treće mjesto odigran je revijalni meč između ljutih rivala, navijača *Crvene zvezde* i *Partizana*. I ovaj susret završen je bez pobjednika, pa je rješenje dileme tko je bolji ostavljeno za neku drugu prigodu. Za najboljeg igrača seniorskog dijela turnira proglašen je **Lazar Čordašić** iz ekipe *Pin bet*, najbolji strijelac bio je njegov suigrač **Dejan Crnjanski**, zvanje najboljeg vratara pripalo je **Aleksi Slijepčeviću** iz ekipe *Pagi foto*, a u najbolju momčad turnira birani su još **Vladimir Ilić** iz ekipe *Pagi foto* i **Nenad Vukelić** iz *Arsenala*. U kategoriji veterana prvo mjesto je osvojila ekipa *Pagi foto* pobjedom od 3:1 u finalnoj utakmici protiv momčadi *Deronja*. U susretu za treće mjesto ekipa *Dancing bar Bagatela* istim rezultatom je svladala momčad *Lidera*. Najboljim igračem u konkurenciji veterana proglašen je **Mitar Peković** iz ekipe *Pagi foto*, najboljim vratarom **Milan Mašulović** iz *Lidera*, najbolji strijelac bio je **Milan Davidov** iz *Deronja*, a u najbolju postavu turnira izabrani su još **Dejan Nikolić** iz ekipe *Pagi foto*, **Damir Vuković** iz *Dancing bara Bagatela* i **Radivoj Danilov** iz *Deronja*. Osim pokala, medalja i diploma, tri najbolje ekipe u obje konkurencije osvojile su i novčane nagrade. Odaziv publike bio je vrlo dobar, a finalnu večer pratilo je više od 500 gledatelja.

Brovel viljuškarima Kup Bačke Palanke 2018

Nakon 11 natjecateljskih dana malonogometni turnir Kup općine Bačka Palanka 2018. okončan je pobjedom ekipe *Brovel viljuškari* koja je u vrlo uzbudljivom finalnom susretu svladala momčad *Vitoroga* rezultatom 6:4 (3:2). U borbi za 3. mjesto momčad *Maks bet* je, u ništa manje uzbudljivoj utakmici, svladala *Čardu Kapor* rezultatom 6:4 (1:2). Tri prvoplasirane ekipe nagrađene su pokalima i novčanim iznosima od 250.000, 60.000 i 40.000 dinara. Za najboljeg igrača turnira proglašen je **Dmitrović** iz *Brovel viljuškara*, najbolji vratar bio je njegov suigrač **Đukić**, a najefikasniji **Čičić** iz *Maks beta*. Tijekom posljednje dvije večeri odigran je i turnir za pionire rođene 2011. godine i kasnije. Pionirski turnir osvojila je ekipa novosadske *Vojvodine*, svladavši u finalu s minimalnih 1:0 ekipu *Dunav* iz Bačke Palanke, a u meču za 3. mjesto u lokalnom derbiju *Krila Krajine* su svladala *Bačku* s visokih 4:0. Organizatori turnira su prezadovoljni, u dvorani *Tikvara* okupili su više od 200 nogometaša iz Novog Sada, Vrbasa, Šida, Mladenova, Gajdobre, Bača, Obrovca, Tovariševa, Bačke Palanke, Vajske i Plavne, a najveći je dobitak, kako ističu, neočekivano veliki broj gledatelja u svim danima održavanja natjecanja.

Boks žene

U Somboru završen 8. Kup nacija

Kazahstanke najbolje

U danima proteklog vikenda, drugu godinu zaredom, Sombor je bio domaćin 8. kupa nacija u ženskom boksu. Ovaj turnir A klase okupio je 180 natjecateljki iz 22 zemlje s tri kontinenta. Direktor turnira **Jovica Panić** na otvaranju je istaknuo da je riječ o najkvalitetnijem turniru u ženskom boksu u Europi u posljednjih pet godina. Na turniru su sudjelovale najbolje svjetske natjecateljke, predvođene Ruskinjama i neprikosnovanim Kazahstankama. Reprezentacija Srbije nastupila je s 26 natjecateljki. Organizator turnira bio je Bokskački savez Srbije, u suorganizaciji sa Sportskim savezom Grada Sombora i Bokskačkim klubom *Sombor*. Natjecanje se odvijalo u Gradskoj dvorani *Mostonga*.

Posljednjeg dana turnira na programu je bilo deset finalnih borbi u elit/seniorskoj konkurenciji. Kazahstanke su dominirale u najlakšim kategorijama. **Alua Balkibekova** je trijumfirala u konkurenciji do 48 kg, a potom je do naslova stigla **Angelina Lukas** u kategoriji do 51 kg, svladavši u finalu sunarodnjakinju **Kizabajevu**. **Dina Žolaman** bila je neprikosnovena među seniorkama do 54 kilograma, a potom je uslijedilo domaće finale u kategoriji do 57 kg između **Jelene Zekić** i **Anđele Branković**. Po većini nazočnih u dvorani spornom sudačkom odlukom pobjeda je dodijeljena Zekićevoj. Posljednju, četvrtu seniorsku titulu Kazahstankama je donijela **Rima Volosenko** u kategoriji do 60 kg trijumfom nad Hrvaticom **Sarom Beram**. Do zlata je stigla

i selekcija Hrvatske u kategoriji do 64 kilograma. **Marija Malenić** je tijesnom razlikom dobila meč protiv Mađarice **Eszter Oláh**. Ruskinje su bile najbolje u naredne dvije kategorije. Zlata su pripala **Nataliji Sičugovoj** u kategoriji do 69 kg i **Ani Anfinogenovoj** u kategoriji do 75 kg. Reprezentativka Srbije **Milena Matović** u kategoriji do 81 kg bila je bolja od Litavke **Lesinskitie**. Kup nacija naslovom je zaokružila Ruskinja **Aleksandra Dmitrieva**. Za najbolju reprezentaciju proglašen je Kazahstan, ispred Rusije i Srbije. Somborski Kup nacija većini sudionica je bila generalna proba pred kvalifikacije za Olimpijske igre u Tokiju.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA San

Prvi krug natjecanja na Svjetskom rukometnom prvenstvu u Njemačkoj i Danskoj čini se kao najljepši san ove generacije pod vodstvom izbornika **Červara**. Pet susreta, pet pobjeda začinjnih odličnom igrom protiv Španjolske. Euforija se podigla do maksimuma, a pobjeda protiv »autsajdera« Brazil je bila više nego očekivana pred odlučujuće duele protiv Njemačke i Francuske. Ali...

San se pretvorio u najružniju moru. Poslije nogometnih pobjeda *karioke* su ubilježile i rukometnu pobjedu protiv Hrvatske (29:26) potpuno šokirajući *kauboje*, ostavljajući ih u veoma nezavidnoj situaciji. Uslijedio je odlučujući duel protiv Njemačke i tijesni poraz (21:22) kojim je san o polufinalu u potpunosti raspršen, ali i potencijalno o mogućem plasmanu na Ol. Jer za vidjeti Tokio 2020. godine mora se biti među sedam najboljih momčadi na ovom SP-u. Kada budete čitali ovaj tekst, ovisno o rezultatima preostalih susreta u skupini E, bit će poznata daljnja sudbina hrvatskih rukometaša.

Realno gledano, izuzev totalnog podbačaja protiv Brazilaca, Hrvatska je odigrala turnir u visini svoje trenutačne domene. Protiv Nijemaca je, u solidnom dijelu susreta, to bila ona prava momčad, ali je konačni rezultat, nažalost, uz jednu diskutabilnu sudačku odluku na samom kraju, prevagnuo u korist domaćina.

Život ide dalje, bit će još velikih natjecanja i prilika za popravne uratke ove generacije koja je objektivno u fazi stvaranja. Vrijeme tek treba proraditi za **Mandića, Vrankovića, Vidu, Šipića**. Igrače koji su tek osjetili igru na najvećoj sceni, pokazujući svoj talent na kojemu treba graditi reprezentativnu budućnost. Ovo je vrijeme nakon velike smjene igrača koji su godinama nosili teret rezultatskih (ne)uspjeha i slijedi nova epoha hrvatskog muškog rukometa u kojoj će navijači tražiti nastavak sjajne serije iz ne tako davne prošlosti (2003. – svjetski prvaci, 2004. – olimpijski pobjednici, 2005. – svjetski viceprvaci, 2008. – europsko srebro, 2009 – svjetsko srebro, 2010. – europsko srebro, 2012. – olimpijska i euro bronca, 2013. – svjetska bronca, 2016. – euro bronca).

Ali navijač, onaj pravi i vjerni, treba biti i kada se gubi.

I sanjati nove pobjedničke snove.

A bit će ih, jer je Hrvatska zemlja rukometa.

D. P.

Kasački sport

Josip Gabrić na prestižnoj utrci

Hipodrom Vincennes u Parizu, kako prenosi subotički portal www.subotica.com, za vikend će biti domaćin najznačajnijih događanja u europskom kasačkom sportu. Srbiju će predstavljati **Josip Gabrić**, član Konjičkog kluba Bačka iz Subotice. Sutra će biti održan UET šampionat za vozače amatere. Srbija je po prvi put uspjela zauzeti mjesto u start-stroju s vozačem Gabrićem. Nedjeljni program u Parizu posvećen je tradicijskoj utrci *Prix d'Amerique* s nagradnim fondom od 900.000 eura.

Od Gabrićevih rezultata tijekom 2018. godine najviše se ističe prva pobjeda u 91. *Sanders kasačkom derbiju* s grlom Syria A.T. S istim grlom je zabilježio pobjedu u utrci *Probni Derby* i još jednu pobjedu na početku sezone u Subotici. Subotica mu je donijela i pobjedu s grlom *Bronsvlinder* u drugoj kvalifikacijskoj utrci *Dužijanica*.

U NEKOLIKO SLIKA

Risar pod snigom

Iz Ivković šora

Jaganjci

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi. Kako sam se radovo pokladama i jedva čeko da prispiju, nije ispalo kako sam se nado. Jedan komšo mi se razbolio, pa mi ostavio na brigu mali jaganjaca i ovaca pa i moram stalno ić ranit na dudlu. Božem prosti, kugod da nam kogod ureko ovaj naš lipi Ivković šor – stalno se štogod rđavo trevlja, te ovo te ono a sve nije za čovika. Vamo, još se i ovi što kradu bogu dane po nikim isnštitudijama nastrve s kojikakim računima a ni dragi Bog ne zna za čeg su i za čeg čovik daje ne baš ni male novce. Opšte me ne čudi što je svitu izašlo na vr glave ovo »gazdovanje«, pa se u znak bunjenja šeta po glavnoj varoši, a sad borme kako televizije iz okolni država pokazivaje (naše daborme da čute ko zalivene da se nebi ovi s vrva zdravo uvridili) to šetanje je sve više i u puno drugi. Al pak, kad se ne mož više izdurat, a ne mož, ondak i triba. Pa nek se srdi ko oće. Nisam vam ja niki iškulovan čovik, a ni baš zdravo pame-tan al nikako mi ne ide pod ovu moju šepicu da mi je prihod sa zemlje desetak puta manji od reštancije na vodu samo. A tom dodat i redovnu reštanciju, na tu istu zemlju. Ko je to računao, ne znam. Veli mi moj Josoda su to sračunali cigurno ovi s ovim novim plaćenim školama. Mož bit, al ondak se ne triba čudit što se svit pobuni i divanit da je svit kriv. Sve se kontam da je kadgod bilo zdravo lipče neg sad. Jeste da se više radilo, al se više i imalo. I pazili su da se čoviku ne uzme poslidnji zalogaj kruva iz usta i od dice. Sad iskeče na sokak zbog nikog duga i mater s malim ditetom, a kamol neće matorog čovika. Kadgod se išlo u penziju deset godina mlađi, a sad kad odeš, ako i doživiš da odeš, ne mož ništa ni privridit a od penzije divane da ne mož ni živit. Doduše, nemam penziju pa nemam ni tu brigu. Ja sam skonto da moram namirivat josag, ić na njivu ako mi vlast ne oduzmu i vrtit se po avliji dok sam živ. Pito sam mojeg pajdaša Perišu niki dan di se tako lipo dotiro, a on mi veli da se zaodio na starežu pa natrevio na to ruvo. »To je kogod bacio«, veli Josoda, »tamo u bilom svitu na nimačkom ti piše na leđi od sakova 'deratizacija', a to su ti oni što u velikim varošima idu po kućama i stanovima i truju pacove i mišove, a na šepici mu piše isto na nimačkom 'grobjar', to tamo napolju imadu jedan dan kad se iznesiva na sokak i odnosi stare ronđe a ovi naši pokupe pa prodaju med starežom«. Periša se izdrečio u njeg ko bik na crven čaršap, al zna da je Josoda išo kadgod radit tamo pomalo u šparglu i da nije običan slagat. Smijat se i izrugat zna, al slagat neće. Gleda on tako, ja se već spremio i razdvojit ako se dovate kugod dva pivca kredlana, al Periša ništa ne veli. Skoči sa šamadle i vući njegovu nimačko-grobjarsku šepicu u tek propaljenu katlanku, okrene se i pravac na njegov salaš. »Ako mu to ona njegova pazarila, sad će fasovat. Bolje da mu nisi privo šta piše. Neg, idem ja kod našeg pajde Bebeke nadudlat jaganjce a ti pazi da krumpir ne pokipi.« Čeljadi, zbogom. Nemam kad dugo se izdivanjivat.

Bać Ivin štodir

Nek ji ko može

piše: Ivan Andrašić

Ko i svako jutro, bać Iva za dram namirijo perad. Bela ošla u kobasice, kravicu prodali. Živine pun dvor, držu ji i rad jaja i rad mesa. Ne rani ji nikakima karafekama iz pateke, prikrupe jim samo kukuruza i ječma. I bome, puno jim lipše zaklat s dvora, neg jist kupovnu piletinu. A jajca, da se ni ne divani. Došo natrag u kujnu, zapalijo radijon, veli nek lagano svirucka. Stalno nadesit na općinckomu, pa i on i njegova uvijek čuju šta ima novoga i ko nji i u komšijcke varoši. Kadgod i u njevomu selu, više put obnaroduju di i koliko neće bit letrike. Ne uvijek. Sijo zastal, njegova veli oma će fruštuk. Odbrojijo medecine zotaj dan i pometo ji u nikaku škatuljicu što mu starija kupila u pateke. Izdilita na tri dila, pa oma u jedan pomeće šta triba popit ujutru, u drugi šta u podne, u treći šta uveče. Tama i njegova metnila fruštuk nastal. Skuvala jim u sose kruva, njemu crnoga, njoje biloga. Na njegov samo sitno nasickala bila luka, pa malo osolila i opaprila, a na njezin iz tavice istresla što propržila na masti luka i jaja, pa to osolila i opaprila. U po jila na radijonu stali divanit šta ima novoga. Prvo i najglasnije, nako ko da štogoda slavu, ko da kaki rat zadobili, obnarodovali da bolnica u komšijcke varoši dobila nikake papire za komotno radit ubuduće baram sedam godina, a za dalje će se vidit. »Ajoj, kake su istom ne što nisu dobile papire?«, veli priko zalogaja bać Iva. Njegova ga samo pogledala, ko da bi ga štogoda tila pitat. »Eto, saće se cigurno okupit svi doktori oko njevoga direktora, pa će se beštelovat za novine i za televiziju sotima papirima i sonima što jim te papire dali. I cigurno će jim usta bit puna fale zono što radu. A nas bolesne i tako niko ništa neće ni pitat. Jedino nam doktori uvijek kažu, zovu kontrolu tribaš toito, zonu kontrolu tribaš noino. A kontrole za misecdvatri. Otideš u selku abolantu ko tvojega diktora, tamo ope ranom zorom moraš stat u red da taj dan i dojdeš na red. Za toito i za noino mora ti zakazat selcka doktorica priko sokočala. Ako taj dan i dojdeš na red, toito ti zakaže za osam miseci, noino za godinu ipo. Ako ti to dugo, uputi ti ko njeznoga kuma, u njegovu privatnu bolnicu. Ko njega sve mož uradit brzo, koišta i oma, jedino moraš dosta izbuksovat. A znadeš kako je, čeljade bi sve dalo za zdravlje«, dalje divani bać Iva. Sitijo se i kako mu bilo pri tri godine ka ga crveni krst odno u tu istu bolnicu. Bila svakaka, al to vidli samo naki ko on. Prvo jutro mu doneli fruštuk, nako ofanj tanko odrizamno kruva i pomastito niščim bilim, naki kaki je, moro se makar na tren okrenit zonom što donela, ne bi on bijo on, ka i naki bolesni ne bi bacijo oko za njom. Bila mu lipa ko grij. Ka izašla, okrenijo se i uzo pomastiti kruv, ka na njemu pešes pata. Kocu, a njemu se trbu digo do grla, samo što se ni ubljuvo. Manijo se kruva, uzo bukaricu, veli makar će čaj. Ka bolje pogledo, po čaju plivu oveće pule ničega masnoga. Samo se naškobijo i sve ostavijo nako kako i našo. Nek jide naj ko je baš toliko gladan i ko može. Njemu dosta i ta njeva nikaka infuzija.

NARODNE POSLOVICE

- Bio u Rimu, a nije papu vidio.
- Danas Pišta, sutra ništa.
- Dođoše divlji, pa otjeraše pitome.
- Grehota i sramota najbliže su susjede, čuvaj se prve, pa se ne boj druge.

VICEVI, ŠALE...

Ulazi čovjek u ljekarnu i gleda iza pulta na sve strane, pa kad je stigao na red, pita ljekarnika:

– Imate li možda sat?

Ovaj se zbuni:

– Kakav sat, čovječe, ovo je ljekarna?!

Čovjek klimne:

– Znam ja to, zato i pitam... kažu da vrijeme liječi sve!

Perica:

– Mama, tata!

Mama i tata:

– Izvoli, sine?

– Odlučio sam živjeti sam!

– Pa to je baš lijepo!

– Vaši kuferi stoje ispred vrata.

Dvije djevojke kupuju karte u kazalištu.

– Za *Hamleta*?, upita blagajnica.

– Ma ne, za nas dvije!

DJEČJI BISERI

- Djeca mijenjaju zube kako bi mogla krenuti u školu.
- Penzioneri idu rano na spavanje i ustaju isto rano.
- Mlijeko je nešto što krava, koza i ovca ispuštaju iz sebe.

(Preuzeto iz emisije *Kefalica*)

FOTO KUTAK

Nema mrdanja

**PETAK
25.1.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Ekumenizam i religije
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
14:50 Popuna
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:15 Bajkovita Hrvatska:
18:26 'ko te šiša
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Crvena svjetla, američko-španjolski film
22:00 Dnevnik 3
22:35 Posljednja patrola, američki film
00:25 Hrvatska za 5
01:15 Ludnica u Clevelandu
01:35 Detektiv Murdoch
02:20 Gorski liječnik
03:05 Dolina sunca, serija
03:50 Afrika: pogled odozgo
04:40 Na vodenome putu
05:25 Skica za portret
05:30 Andre Rieu - Dobro došli u moj svijet: Bečke uspomene
06:10 Imperij, telenovela

05:13 Kultura s nogu
05:43 Regionalni dnevnik
06:27 Gradski heroji, crtana serija za djecu
06:49 Juhuhu
08:17 Laboratorij na kraju svemira: Kefir
08:26 Gladijatorska akademija, crtana serija
08:51 Ernest i Celestina, crtana serija
09:04 Pipi duga čarapa, crtana serija
09:30 Sve o životinjama
09:55 Noćne more iz svijeta prirode
10:27 Školski sat: Mladi
10:58 Naučite to i mog ljubimca, dokumentarna serija
11:24 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup
12:39 Dizajn interijera u

rukama amatera
13:42 Pogreška, američki film
15:10 Na vodenome putu
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Afrika: pogled odozgo
17:36 Luda kuća
18:16 Kruške i jabuke
19:03 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 66. Zagrebački festival
22:09 Nijemi svjedok
23:51 Špijuniranje kraljevske obitelji, dokumentarni film
00:41 Crna lista
01:25 Pogreška, američki film
02:50 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
26.1.2019.**

07:15 Klasika mundi: Dosje Čajkovski - ispovijesti jednog skladatelja, glazbeno-dokumentarni film
08:10 Krvavi dan, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:12 Mijenjamo svijet: Trebamo li prestati jesti životinje?, dokumentarni film
14:08 Zajedno u duhu
14:42 Prizma, multinacionalni magazin
15:30 Istrage prometnih nesreća
16:00 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Svijet po Murisu
17:40 Lijepom našom: Benkovac
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana
22:10 Dnevnik 3
22:55 Seks i grad 2, američki film
01:20 Seraphim Falls, američki film
03:10 Krvavi dan, američki film
04:25 Dolina sunca, serija
05:10 Treći format
05:50 Skica za portret
06:05 Manjinski mozaik: Svijet po Murisu

06:20 Veterani mira
07:05 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:25 Jelenko, serija za djecu
09:55 Blaga Inda - Druga strana Taj Mahala, dokumentarna serija
10:40 Kratki dokumentarni film
10:50 Vrtlarica
11:25 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup
12:45 Špica, riva, korzo
14:25 Rukomet - Kup EHF: Podravka Vegeta - SCM Craiova, prijenos
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Žene, povjerljivo!
17:15 Hokej na ledu, EBEL liga: Medveščak - Innsbruck, prijenos
20:05 Pod opsadom 2: Područje mraka, američki film
21:40 Srednjom Amerikom pješice, dokumentarna serija
22:45 Vikinzi
23:35 Imitacije aristokracije
00:05 Simpsoni
00:25 Glazbeni Top20
01:10 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
27.1.2019.**

08:10 Sve je počelo u Napulju, američki film
09:47 Biblija
09:57 Zagreb - Šestine: Misa, prijenos
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Duboka plima, australski film
17:00 Vijesti u 17
17:32 Tajna dvorišne rasprodaje: Vjenčanica, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:40 Najveće svjetske fešte, dokumentarna serija
21:40 Sedamdesete: Što se zbiva, dokumentarna serija
22:25 Dnevnik 3

23:05 Sve je počelo u Napulju, američki film
00:45 Nedjeljom u dva
01:40 Dolina sunca, serija
02:25 Mir i dobro
02:50 Karajan - Giuseppe Verdi - Falstaff
05:05 Reprizni program
05:25 Sedamdesete: Što se zbiva, dokumentarna serija
06:05 Zadar: More

05:20 Blaga Inda - Druga strana Taj Mahala, dokumentarna serija
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Gradski heroji, crtana serija za djecu
08:25 Luka i prijatelji
08:50 Umorstva u Midsomeru
10:24 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup
11:25 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
12:25 Indeks / Sjedni, odličan
13:24 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup
14:20 Klub 7
15:15 A strana
17:25 Košarka, PH: Cedevita - Split, prijenos
19:10 Maher za putovanja
19:30 Garaža: Garage in July
20:05 Katarina Velika - Uzlet
21:00 Mladi revolvertaši, američki film
22:50 Graham Norton i gosti
23:40 Amy, glazbeno-dokumentarni film
01:45 Simpsoni
02:05 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
28.1.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Treća dob
11:35 Bonton:
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz

14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Ne ubij, dokumentarni film
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Detektiv Murdoch
00:55 Gorski liječnik
01:40 Dr. Oz
02:25 Divlja Kolumbija
03:15 Na vodenome putu
04:00 Dolina sunca, serija
04:45 Karajan - Richard Strauss - Smrt i preobrazba, op 24; Metamorfoze, studija za gudače
05:38 Skica za portret
05:50 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Ekumenizam i religije
06:34 Juhuhu
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:30 Školski sat: Granice
11:05 Indeks / Sjedni, odličan
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Dizajn interijera u rukama amatera
13:35 Mama ili robot, njemački film
15:10 Na vodenome putu
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlja Kolumbija
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Eichmannov šou, britanski film
22:35 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:25 Nepoštena pogodba, američki film
01:10 Crna lista
01:52 Mama ili robot, njemački film
03:22 Noćni glazbeni program

**UTORAK
29.1.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Gorski liječnik
 11:10 Glas domovine
 11:35 Informativka
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 CESARICA - dodjela nagrade za hit godine, prijenos
 21:45 I to je Hrvatska:
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Ludnica u Clevelandu
 23:45 Detektiv Murdoch
 00:30 Gorski liječnik
 01:15 Dr. Oz
 02:00 Divlja Kolumbija
 02:50 Na vodenome putu
 03:35 Dolina sunca, serija
 04:20 Karajan - Bruckner 8. Simfonija u c-molu
 05:45 Skica za portret
 05:50 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Noćne more iz svijeta prirode
 10:30 Školski sat: Skitanje Skita
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Dizajn interijera u rukama amatera
 13:35 Rokeri Mongoletti, njemački film
 15:10 Na vodenome putu
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Divlja Kolumbija
 17:39 Schladming: Svjetski skijaški kup
 18:30 Luda kuća
 19:00 Inspektor Gadget, crtana serija
 19:15 2018 FIFA World Cup - pogled iznutra, dokumentarni film
 20:39 Schladming: Svjetski skijaški kup
 21:35 Hrvač, američki film
 23:25 Crna nedjelja, film
 01:45 Crna lista
 02:27 POPROCK.HR
 02:57 Rokeri Mongoletti, njemački film
 04:27 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 30.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Gorski liječnik
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod

14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Kultura s nogu
 20:36 Crkva sv. Vlahu, dokumentarna emisija
 21:03 Mijenjamo svijet: Pamuk, druga strana naših majica, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Ludnica u Clevelandu
 23:45 Detektiv Murdoch
 00:30 Gorski liječnik
 01:15 Dr. Oz
 02:00 Divlja Kolumbija
 02:50 Na vodenome putu
 03:35 Dolina sunca, serija
 04:20 Eko zona
 04:45 Andre Rieu - Dobro došli u moj svijet: Zvezdana noć u Maastrichtu
 05:25 Reprizni program
 05:50 Imperij, telenovela

05:15 Što je klasika?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Noćne more iz svijeta prirode
 10:30 Školski sat: Rogovi i kopita
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Dizajn interijera u rukama amatera
 13:45 Osveta kućne pomoćnice, američki film

15:10 Na vodenome putu
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Divlja Kolumbija
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:00 Pustolovine Prudence
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Obiteljski zločini
 21:00 Čuvar zakona, irski film
 22:40 Zakon i red: Odjel za žrtve
 23:30 Teška meta, film
 01:05 Crna lista
 01:47 Osveta kućne pomoćnice, američki film
 03:12 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 31.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Gorski liječnik
 11:10 Toga dana u godini, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Hrvatska moj izbor: Jasmina i Branko
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3

23:25 Ludnica u Clevelandu
 23:45 Detektiv Murdoch
 00:30 Gorski liječnik
 01:15 Dr. Oz
 02:00 Divlji dvorci: Heidelberg, dok. serija
 02:45 Na vodenome putu
 03:30 Dolina sunca, serija
 04:15 Karajan - Giuseppe Verdi - Rekvijem
 05:45 Skica za portret
 05:50 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Noćne more iz svijeta prirode
 10:30 Školski sat: Knjiga: Bornin vremeplov
 11:05 Pozitivno
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Dizajn interijera u rukama amatera
 13:40 Najdarovitija učenica, američki film
 15:10 Na vodenome putu
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Divlji dvorci: Heidelberg, dok. serija
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:00 Dan paraolimpijaca, prijenos dodjela nagrada Paraolimpijskog odbora
 20:05 Klub 7
 21:00 Maršal, hrvatski film
 22:40 Zakon i red: Odjel za žrtve
 23:30 Samo nevolja, film
 01:00 Crna lista
 01:42 POPROCK.HR
 02:12 Najdarovitija učenica, američki film
 03:42 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Mjesta iz prolaza

Gorski kotar

Po mom mišljenju nema nikakvog smisla očekivati da djeca rođena zimi vole zimu, ona ljeti ljetu i tako redom. U redu, ja sam u početku, kao i svako dijete, pa i ono ljetno, voljela igre na snijegu, obožavala bijeli prekrivač, a onda je to samo jednom prestalo. Volim ga u planini i o tome sam već pisala, ali evo, recimo danas, pada, i moja prva pomisao je: dokle više? Ne znam od kada je ta neljubav počela. Da li mi kad odrastemo malo prestanemo uživati u danom trenutku - jer to sa snijegom pravi čarobne trenutke i zamaskira svo sivilo grada - i usredotočujemo se na posljedice kao što je loš promet, a iznad svega na činjenicu da će se to bijelo čudo za par dana pretvoriti u bljuzgu i blato. Možda mi je malo krivo jer nema više te neke ljubavi među nama, ali što da radim. Volim snijeg samo kada odem kod njega u goste i kroz prozor i u nekim posebnim momentima, a on vrlo dobro zna da mu je mjesto na planini. I ne, ovo nije ništa osobno, nego samo pragmatično.

S obzirom na sve navedeno, ispada da sam zimi osuđena na depresiju i čekanje da sve to prođe ali se to može samo činiti. Objavljujem rat mom nevoljenju snijega i zime i namjerno sebe stavljam u situacije u kojima obožavam snijeg, Kako bismo on i ja dobili puno lijepih trenutaka koji će moći zasijeniti bljuzgavicu. Dakle, pravac planina jer je tamo najljepša zima.

Gdje nikada nisam bila

Svako mjesto ima nešto, a neka imaju svašta i ipak ostanu u prolazu. Takav je za mene cijeli Gorski kotar. Tisuću puta sam prošla kroz njega, a nikako da se zadržim i nemam dobar razlog za to. Da odmah predstavim o kakvom propustu je riječ. Ovo šumsko-brdsko područje dio je Primorsko-goranske županije, dakle zapad Hrvatske, između Like i Slovenije. Njegovo sjedište se nalazi u Delnicama, a u sklopu Gorskog kotara nalaze se mjesta Moravice, Vrbosko, Skrad, Ravna Gora, Lokve, Fužine, Čabar, Mrkopalj. Vrijeme idealno za posjet je uvijek, ali kako emisije a i ljudi kažu, najneodoljivije je u kasnu jesen i zimi. E sad, problem može nastati pri pomisli što vidjeti i obići jer u redu stoje špilje, slapovi i kanjoni. Prije nego odlučite da ste u problemu odmah ću vam reći da je super što biram zimu

za prvi obilazak, jer je stvar prilično jasna. Zima nas vodi na skijanje, naravno. No, prije nego što pobrojimo skijaške staze, važna informacija je da se u okviru Gorskog kotara nalazi nacionalni park Risnjak, da mu je najviši vrh Bjelolasica s 1.534 m nadmorske visine, da je tu izvor rijeke Kupe, a tek Lokvarsko jezero je posebna priča. Mislim da je ovime kompletirana osobna karta Gorskog kotara.

Snijeg je da se voli

Iznenađenje ili ne, ja za početak biram malo skijalište u Tršću i to iz razloga što je upravo tu staza za nordijsko skijanje. Oduvijek me je privlačilo i željet ću baš ovdje degustirati ga. Zapravo, kao veliki laik kada je skijanje u pitanju, izjavljujem da mi se upravo nordijsko skijanje čini dobrom idejom za početnike. Neću vam obrazlagati, jer nemam čime to potkrijepiti. Prosto mi se tako čini. Druga prijelazna opcija između ne-skijanja i skijanja bi mogla biti hodaње i trčanje na skijama i upravo takvu stazu ćete naći u biatlonskom centru *Zagmajna* u čijoj blizini se nalazi i skijalište *Čelimbaša* u Mrkopalju koje ima tri staze dužine tri kilometra. I na kraju priče o skijanju ne mogu da ne spomenem planinski centar *Petehovac* kod Delnica, za koji kažu da osigura pogled na sve četiri strane svijeta.

Dopustit ću sebi da priču o Gorskom kotaru završim nezavršenu, bar u ovom krugu. Opet mi se događa da prilikom razotkrivanja nekog mjesta na kome nikad nisam bila dobijem želju da ga obiđem kroz sva godišnja doba. Kako mrki medvjed sada spava, a i ostala družina se posakrivala, priču o živom svijetu i čarobnim krajolicima nastavljamo s proljećem.

I još nešto. Kao malo, bilo mi je krivo što nisam rođena ljeti, pa da mogu za proslavu svog rođendana pozvati prijatelje na roštilj u dvorište. Možda mi to zima namjerno vraća, razvijajući ovakvu emociju između mene i snijega ali što više pišem o snijegu, a i poznavajući sebe i moment kada se zainatim, napraviti ću dvorište u iglu i imati najbolju rođendansku zabavu ikada. Naravno, snijeg je prvi na listi zvanica.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE**, **DOMAĆE**, **ZDRAVO** !

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Velika prela 2019

HKC "Bunjevačko kolo"

Veliki Prejlski Tamburaški Orkestar

Ansambel Ravnica/Ansambel Biseri/Ansambel Ruže

Tehnička škola "Ivan Sarić", Trg Lagara Nešića 9, Subotica

26.01.2019. 19 sati

Prodaja ulaznica:

HKC "Bunjevačko kolo", Preradovićeva 4, Subotica

Informacije:

024/555589 ili 064/6590635 i 064/6590637